

הלכות ריבית סימן קסח-ט

Illustrations of the various financial
transactions
between Jew and Gentile

Legend:

Individuals

Square: Jew

Triangle: Gentile

*Within each Square or Triangle is description of that person's role (Borrower, Lender etc...)

Transactions

Solid Line: Loan Transference

Broken Line: Collateral transfer/Repayment

Dotted Line: association/assumed gain or loss

Blurb: Statements

Colored Solid Lines: indication of ownership

Rulings:

Red: Prohibited

Purple: Disputed

Blue: Permitted

Table of Contents

- Redirecting a Jew's Debt to a Non-Jew — Diagrams 1–9

Third Parties

- A Non-Jew Who Borrows from One Jew and Relends to Another — Diagrams 10–15
- A Jew Borrowing from Another Jew Through a Non-Jew — Diagrams 16–20
- Jewish Intermediaries in Loans to and from Non-Jews — Diagrams 28–40
 - Communal Borrowing — Diagrams 41–44

Repledging Debt

- Repledging Jewish Collateral and Assigning Jewish Debts — Diagrams 21–27
- Sale or Repledging of a Non-Jew's Collateral Between Jews — Diagrams 45–57
 - Artificial Use of a Non-Jew's Collateral — Diagrams 58–59
 - A Jew's Collateral and Payment Rights in the Hands of a Non-Jew — Diagrams 60–62

Alternative Loan Structures

- Deposited Funds and אחריות — Diagrams 63–64
- Paid Agents and Profit-Sharing — Diagrams 65–66
- אפטרופוס Arrangements — Diagrams 67–68

Miscellaneous

- Claims Concerning the Permissibility of the Loan — Diagram 69
- Redemption and Enforcement — Diagram 70

Redirecting a Jew's Debt to a Non-Jew (Diagrams 1–9)

Diagram 1

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף א'

ישראל שלוח מעות מעובד כוכבים ברבית, ובקש להחזירם לו, ואמר לו חבירו: תנם לי ואני אעלה לו כדרך שאתה מעלה לו — אסור.

ואפילו כתב ישראל שני שטר בשמו לעובד כוכבים, ונתן משכונות, וגם נתן הרבית לעובד כוכבים — אסור.

Rule

A Jew may not transfer borrowed funds to another Jew on condition that the second Jew pay the first Jew's interest-bearing debt to a non-Jew, unless the first Jew's obligation has been entirely removed and the non-Jew relies exclusively upon the second Jew's collateral.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **ישראל א'** borrowed \$100 from **נכרי** at interest, and that \$10 of interest has accrued. When Jew A seeks to repay the loan, **ישראל ב'** asks Jew A to transfer the \$100 to him and undertakes to satisfy the original obligation, including the accrued interest.

Although the interest is paid directly to the non-Jew, that payment discharges Jew A's obligation. The additional \$10 is therefore treated as interest paid by Jew B for the benefit of Jew A and constitutes **ריבית קצוצה**.

The arrangement remains prohibited even if Jew B executes a promissory note in his own name in favor of the non-Jew, provides collateral, and pays the interest directly to the non-Jew.

Notes

There appears to be a dispute among the **Rishonim** concerning the precise nature of the prohibition. According to one approach, Jew B is acting as a **guarantor** for Jew A's interest-bearing obligation. According to the other approach, Jew A is effectively lending the \$100 to Jew B, who, in consideration for that loan, pays Jew A's interest obligation on his behalf. *שו"ת הרא"ש, כלל ק"ח סימן י"ג; חלקת בנימין, ביאורים, עמ' ער"ה*.

The **ברכי יוסף**, however, writes that where the non-Jew has recourse solely to the collateral designated in the document, the transaction is viewed as an independent loan between Jew B and the non-Jew and is therefore permitted. *חלקת בנימין, ס"ק ה'*.

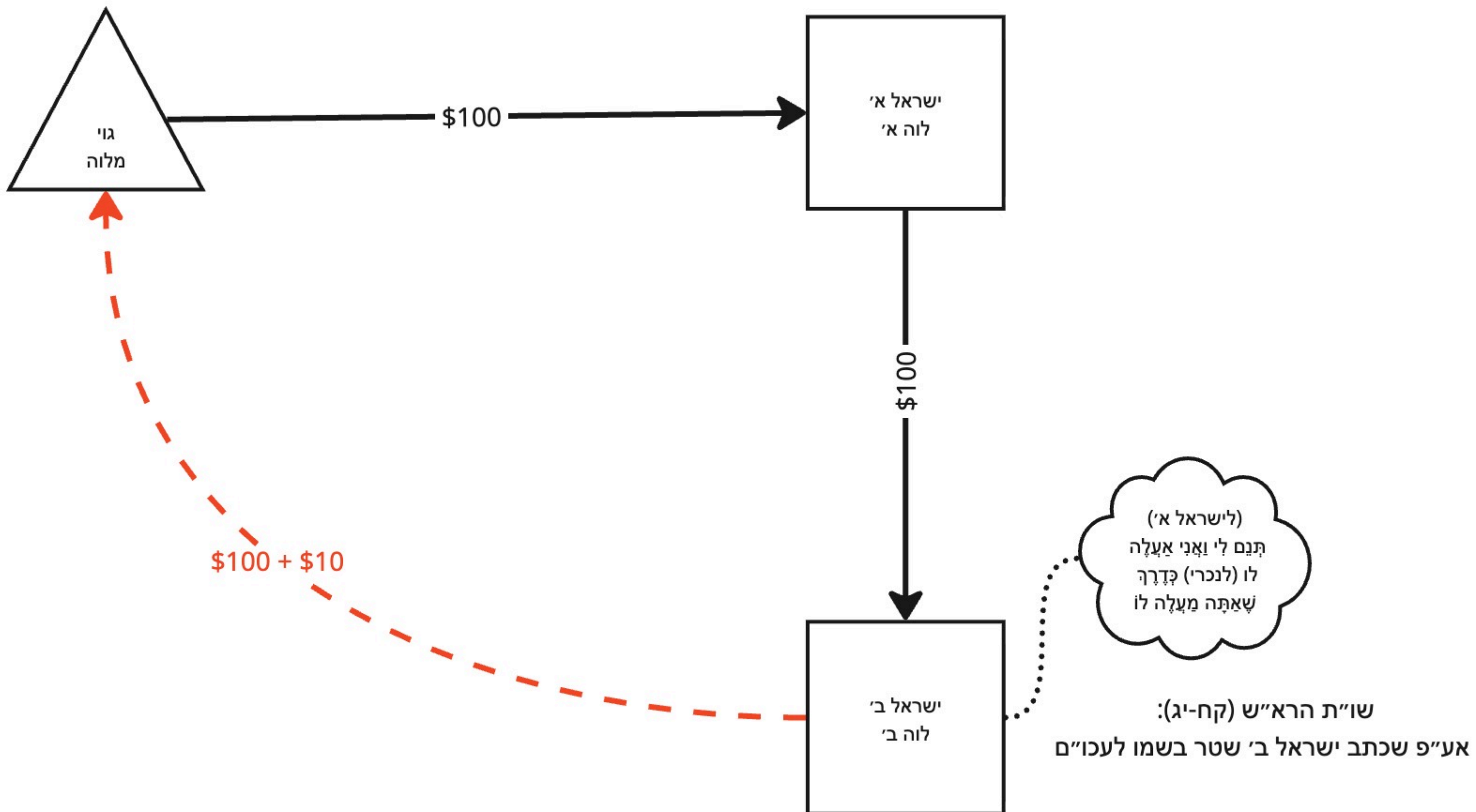

Diagram 2

שולחן ערוך, סעיף א'

והוא הדין אם הישראל היה חייב מעות בלא רבית, יש לו דין זה.

Rule

A Jew may not lend money to another Jew on condition that the borrower pay an additional amount to a third party, even where that payment is made directly to a non-Jew toward an interest-free debt owed by the lender.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **ישראל א'** borrowed \$100 from **נכרי** at interest. Before repaying that debt, Jew A lends the \$100 to **ישראל ב'** on condition that Jew B pay \$110 directly to the non-Jew.

Although the original debt between Jew A and the non-Jew did not bear interest, Jew B is paying an additional \$10 at Jew A's direction in consideration for the \$100 loan received from Jew A. The additional payment therefore constitutes **ריבית קצוצה**.

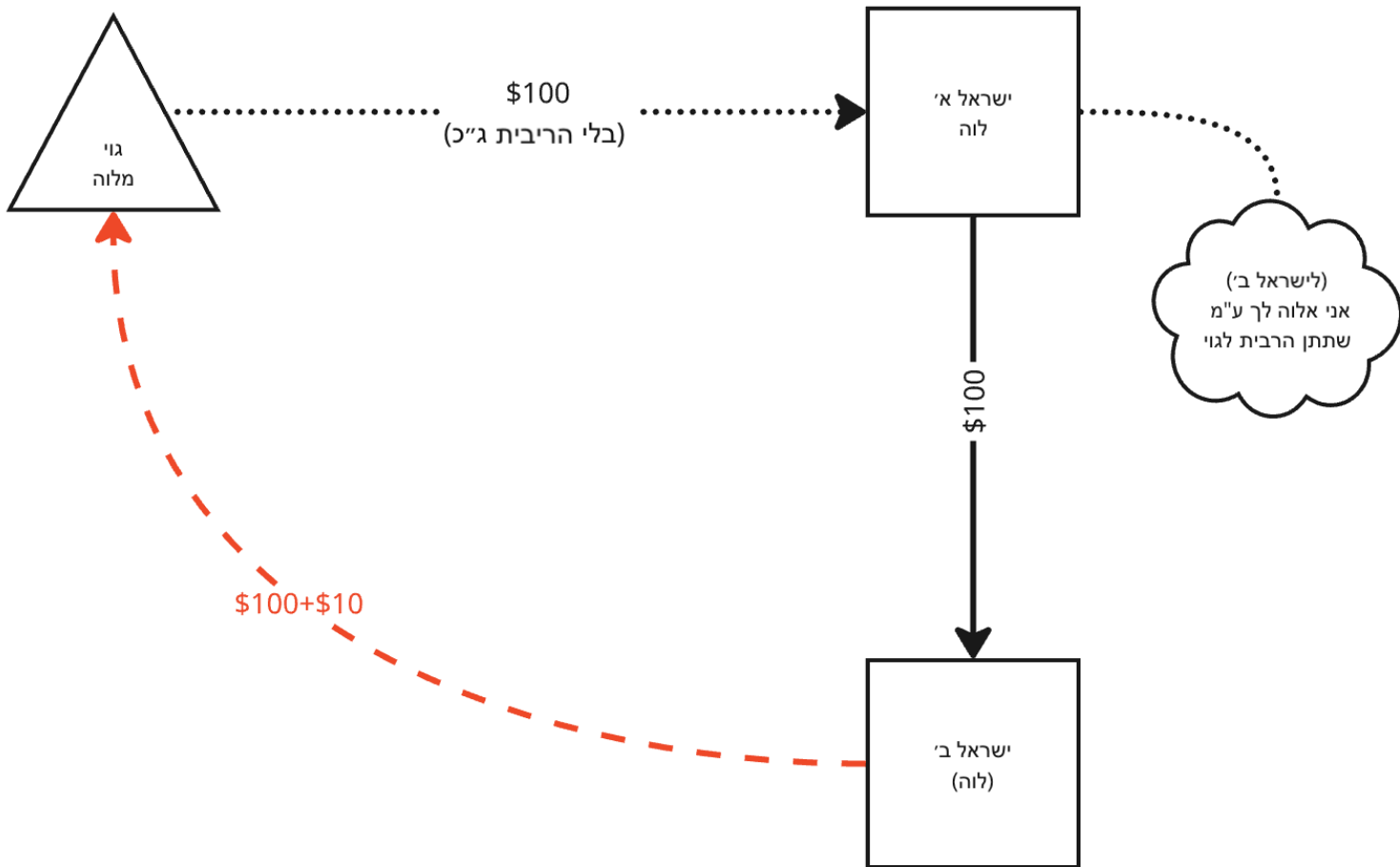

Diagram 3

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף א'

וְאִפְלוּ הָעַמִּידוּ אֶצֶל הָעוֹבֵד כּוֹכְבִּים, וְאָמַר לוֹ הָעוֹבֵד כּוֹכְבִּים: תִּנָּם לְיִשְׂרָאֵל זֶה וְהַפֶּטֶר, וְאֲנִי אֶתְנָה עִמּוֹ שְׂתֵּן לִי קֶרֶן וְרִבִּית — אָסוּר.

Rule

Where a non-Jewish creditor directs one Jew to transfer the amount of his debt to another Jew and releases the first Jew, while arranging for the second Jew to repay the principal with interest, the transaction is prohibited; the Rishonim dispute whether the prohibition is Torah-level ribbis or only rabbinic.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **ישראל א'** borrowed \$100 from **נכרי** at interest. Before **ישראל א'** repays the debt, the non-Jew instructs him to transfer the \$100 to **ישראל ב'**, whereupon Jew A will be released from his obligation. **נכרי** then stipulates with **ישראל ב'** that **ישראל ב'** must pay him \$110, consisting of the \$100 principal plus \$10 interest.

Although **ישראל א'** is released from his original debt and **ישראל ב'** pays **נכרי** directly, the arrangement is prohibited as **ריבית**.

Notes

The **ראשונים** dispute the precise level and nature of the prohibition. Some maintain that the arrangement constitutes **ריבית קצוצה**, while others view it as only **אבק ריבית**, or as a transaction that merely appears to involve interest, **מיחזי כריבית**.

According to the **רא"ש**, the arrangement does not constitute Torah-level interest because Jew A is released from his obligation to the non-Jew. Consequently, the transfer of the \$100 from Jew A to Jew B is not treated as a continuing loan from Jew A to Jew B.

According to the **רמב"ן**, however, the transfer from Jew A to Jew B first creates a loan between the two Jews. Jew B's obligation to pay the additional interest is therefore established as part of that loan, and Jew A's subsequent release from his debt to the non-Jew does not undo the preexisting interest obligation.

Alternatively, according to the **רשב"א**, Jew A remains the owner of the money because **a non-Jew does not acquire it through another person — אין זכייה לעכו"ם**. The transfer from Jew A to Jew B is therefore treated as a loan between them. Jew B's undertaking to pay the non-Jew is viewed as a payment made on Jew A's behalf, comparable to the obligation of a **guarantor**. "**חלקת בנימין, ס"ק י'**

(לישראל א')
תנם לישראל ב'
והפטר
ואני אתנה עמו
שיתן לי קרן ורביית

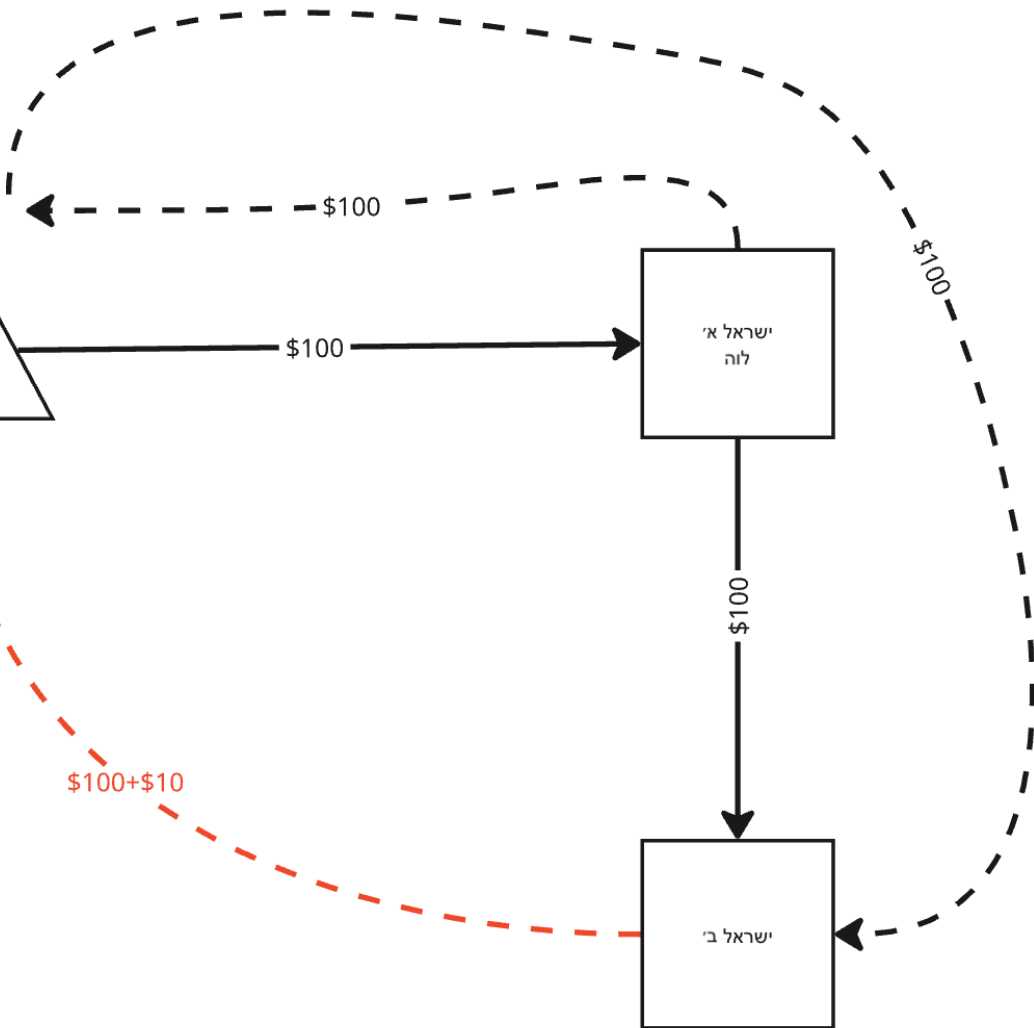

Diagram 4

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ב'

אבל אם קבל העובד כוכבים המעות מיד הישראל הראשון ונתן לשני, מתר, אפלו אם נותן הרבית ליד הישראל הראשון.

Rule

When the נכרי first receives repayment from ישראל א' and then separately transfers the funds to ישראל ב' as a new interest-bearing loan, the arrangement is permitted, even if ישראל ב' later delivers the principal and interest through ישראל א'.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' borrowed \$100 from a נכרי at interest. ישראל ב' asks to receive the \$100 and undertakes to repay the money with interest.

To structure the transaction permissibly, ישראל א' first repays his \$100 debt to the נכרי. The נכרי thereby takes possession of the funds and then transfers the \$100 to ישראל ב' as a new loan, subject to an obligation to repay \$110.

Because the funds pass through the possession of the נכרי, there is no loan from ישראל א' to ישראל ב'. Rather, the original loan between the נכרי and ישראל א' has been repaid, and a separate interest-bearing loan is then created between the נכרי and ישראל ב'. The payment of principal and interest is therefore permitted.

The arrangement remains permitted even if ישראל ב' delivers the \$110 to ישראל א', provided that ישראל א' receives it on behalf of the נכרי rather than as repayment of a loan owed to himself.

Notes

The חלקת בנימין explains that the arrangement is permitted even if it was stipulated that ישראל א' would retain the money that he receives. *חלקת בנימין, ס"ק ט"ז.*

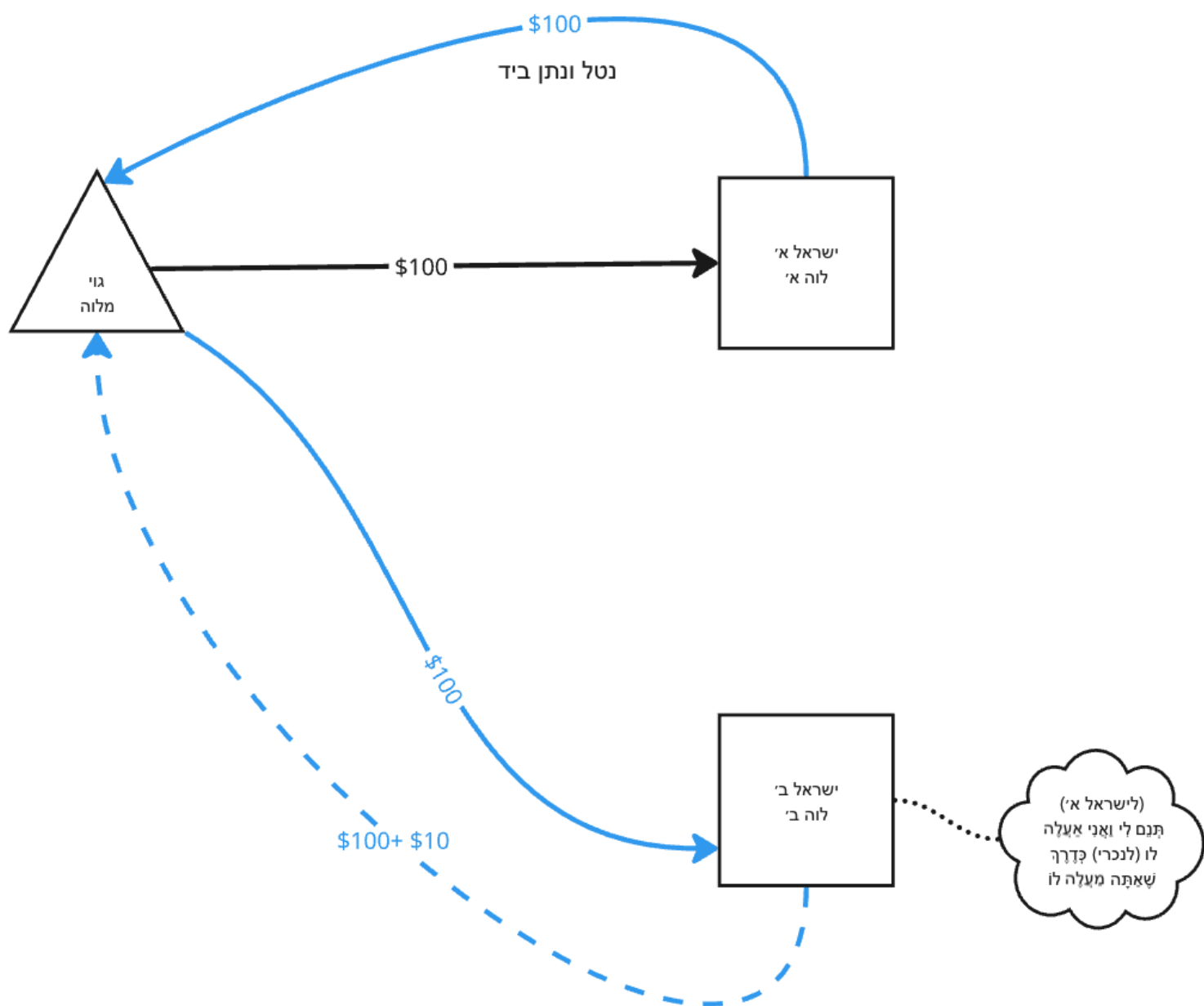

Diagram 5

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ב'

אבל אם קבל העובד כוכבים המעות מיד הישראל הראשון ונתן לשני, מתר, אפילו אם נותן הרבית ליד הישראל הראשון.

ט"ז, ס"ק ג', בשם הגהות מרדכי

ואם אמר העובד כוכבים לישראל: קבל מעותי מישראל ראשון והוי אפטרופוס שלי, אך לא תוכל לתובעו כי אם אני, כתוב בהגהות מרדכי דשרי, אפילו נותן הרבית לישראל.

Rule

When the שליח or ישראל ב' retains responsibility for the funds and appoints ישראל א' merely as his אפטרופוס, the transfer to ישראל ב' is not treated as a loan between the two ישראלים, and ישראל א' may therefore pay the קרן וריבית through ישראל א'.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' borrowed \$100 from a נכרי at interest. The נכרי subsequently instructs ישראל ב' to receive the \$100 from ישראל א' on the נכרי's behalf, with the funds remaining באחריות נכרי.

ישראל א' then transfers the \$100 to ישראל ב', not as a personal loan, but solely as the שליח or אפטרופוס of the ישראל ב'. ישראל ב' undertakes to repay \$110, consisting of קרן \$100 and ריבית \$10.

Because the funds are regarded as belonging to the נכרי, and ישראל א' is acting only on his behalf, no loan is created between ישראל א' and ישראל ב'. ישראל ב's payment of the קרן וריבית is therefore permitted. The payment may even be delivered to ישראל א', provided that ישראל א' receives it solely as the שליח or אפטרופוס of the נכרי and not as a creditor in his own right.

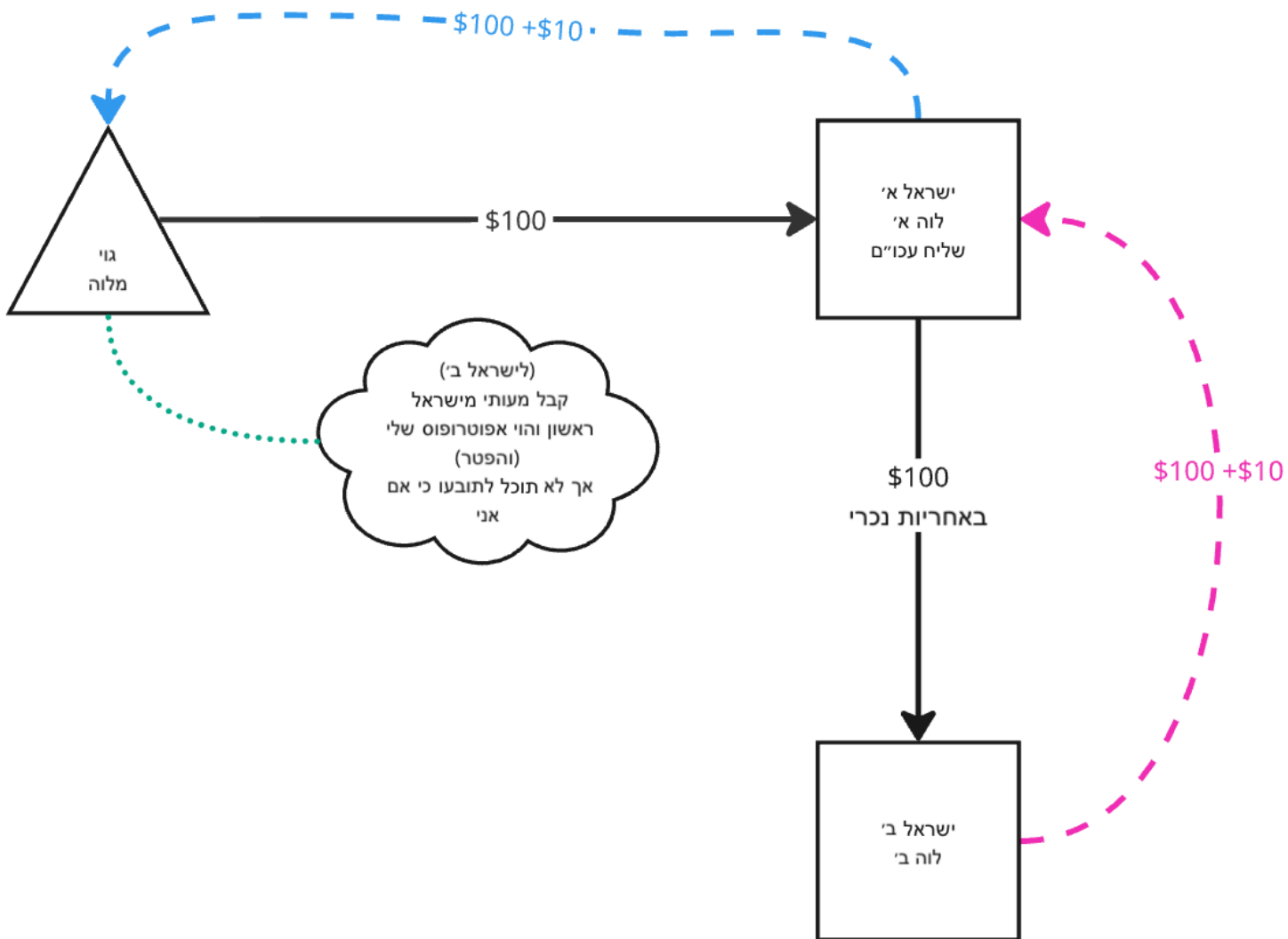

Diagram 6

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ג'

וְכֵן אִם הָעֶמִידוֹ אֶצֶל הָעוֹבְדֵי גִלּוּלִים וְאָמַר: הַנִּיחָם עַל גְּבִי קֶרֶקַע, וְכֵן עָשָׂה, וְנִסְתַּלֵּק, וְלִקְחָן הַשְּׁנִי מִשָּׁם — מִתֵּר.

Rule

When, at the direction of the נכרי, the ישראל א' places the money on גבי קרקע, withdraws, and ישראל ב' then takes the money from there as a loan from the נכרי, the transaction is permitted.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' borrowed \$100 from a נכרי at interest. When the time comes to redirect the funds to ישראל ב', the נכרי instructs א' to place the money on גבי קרקע. א' does so and then removes himself from the transaction. ב' subsequently takes the \$100 from that location and receives it as a loan, with the understanding that he will repay the קרן together with ריבית to the נכרי.

This arrangement is permitted because the money is not transferred directly from א' to ב' as a personal loan. Rather, after א' places the money on גבי קרקע and withdraws, ב' takes the funds as a new loan from the נכרי.

Notes

The מפרשים discuss whether the additional clause of והפטר is required.

- The ט"ז suggests that it is not necessary for the words והפטר to be explicitly stated, but א' must physically leave the money in order to avoid any appearance of נראה כריבית.
- The חלקת בנימין argues that since the transaction takes place בפני הנכרי, there is no need for והפטר at all.
- The בי"מ עא in רשב"א implies that one must say והפטר in order to sever א' connection to the money. The ש"ך and גר"א appear to rule in this manner.
- The חוו"ד explains that if א' pays the נכרי directly, there is no need to recite והפטר. If, however, the funds are later paid through א', then והפטר is required.

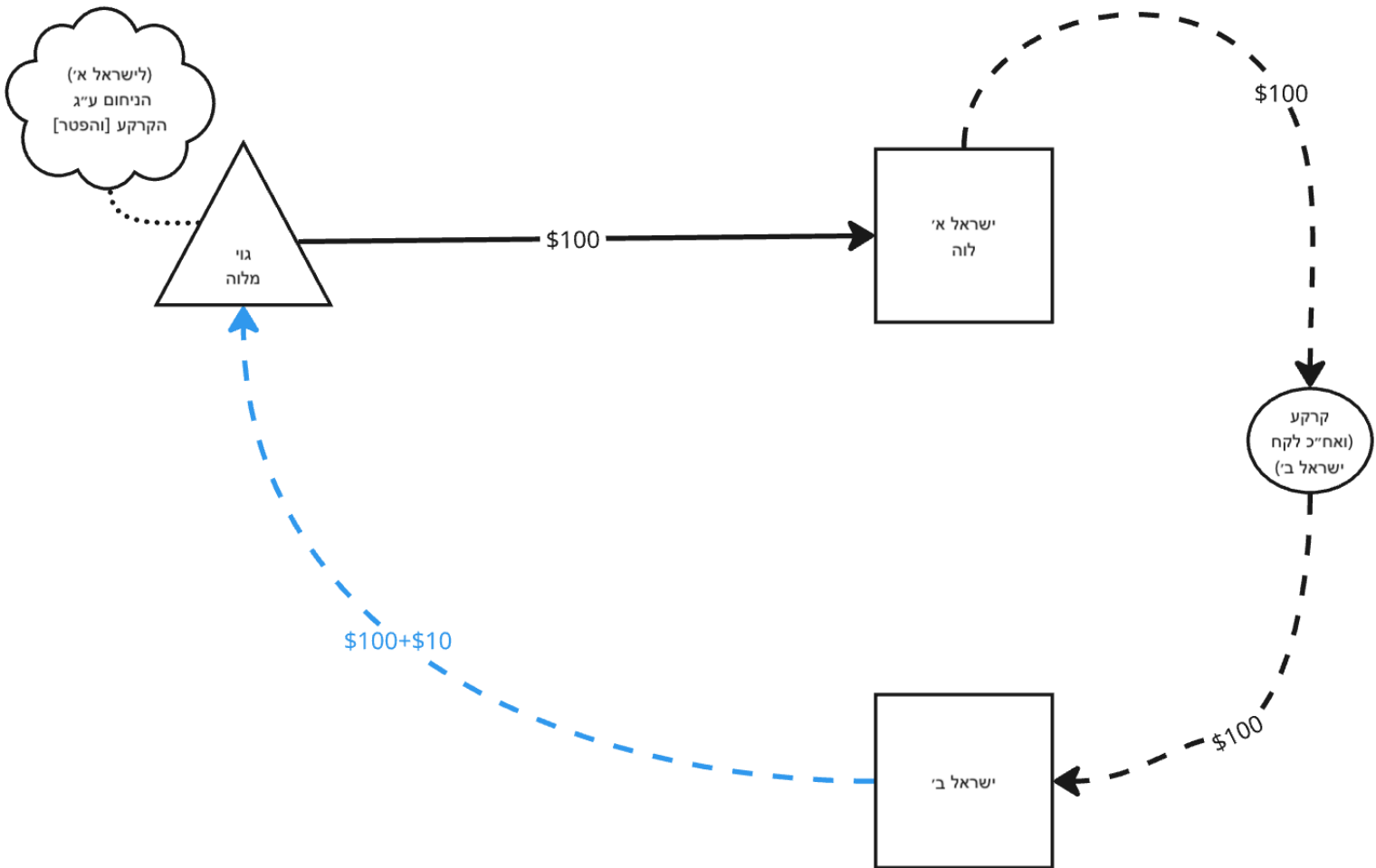

Diagram 7

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ג'

הגה: ויש אומרים אם אמר העובד כוכבים לתנם לישראל השני דרך פקדון, ואחר כך יהא בידו הלואה, דשרי, הואיל ולא יצא מתחת הראשון בתורת הלואה.

Rule

When 'Israel transfers the money to 'Israel only, and the 'Nakri subsequently converts the 'Israel into a 'Israel, the 'Rama permits the arrangement, although some question whether the transfer should nevertheless be treated as a 'Israel from 'Israel to 'Israel.

Explanation

For purposes of illustration, assume that 'Israel borrowed \$100 from a 'Nakri at interest. Before 'Israel repays the debt, the 'Nakri instructs him to transfer the loan to 'Israel.

'Israel accordingly gives the money to 'Israel only as a 'Israel, rather than as a 'Israel. After the money reaches 'Israel, the 'Nakri converts the 'Israel into a 'Israel, under which 'Israel undertakes to repay the \$100 together with \$10.

The 'Rama permits this arrangement because the money did not leave the possession of 'Israel. At the time of the physical transfer between the two 'Israel, 'Israel received only a 'Israel. The 'Israel bearing 'Israel was created only afterward between the 'Nakri and 'Israel.

Notes

The 'Rama, 'S"K, and 'Chofetz Chaim, discuss the mechanism by which the 'Israel is subsequently converted into a 'Israel.

The permissibility of this arrangement is not entirely free from dispute. Although the 'Rama rules that it is permitted, he introduces the ruling as a 'Yesh Aumrim, suggesting that other opinions may disagree. The 'Gra explains, based upon the 'Rashba, that because the money remained 'Israel when it was delivered to 'Israel, the transfer may be viewed as a 'Israel from 'Israel to 'Israel. Under that characterization, 'Israel's subsequent payment of 'Israel to the 'Nakri may be treated as 'Israel paid in connection with the loan from 'Israel. The 'Magen Avraham therefore suggests that one should be stringent in this case. If the concern is based upon the position of the 'Rashba, the arrangement may arguably involve 'Israel, because the transfer is treated as an actual 'Israel between the two 'Israel. The 'Gra, however, appears to indicate that the prohibition would be only 'Madraban, consistent with the approach of the 'Ra"sh.

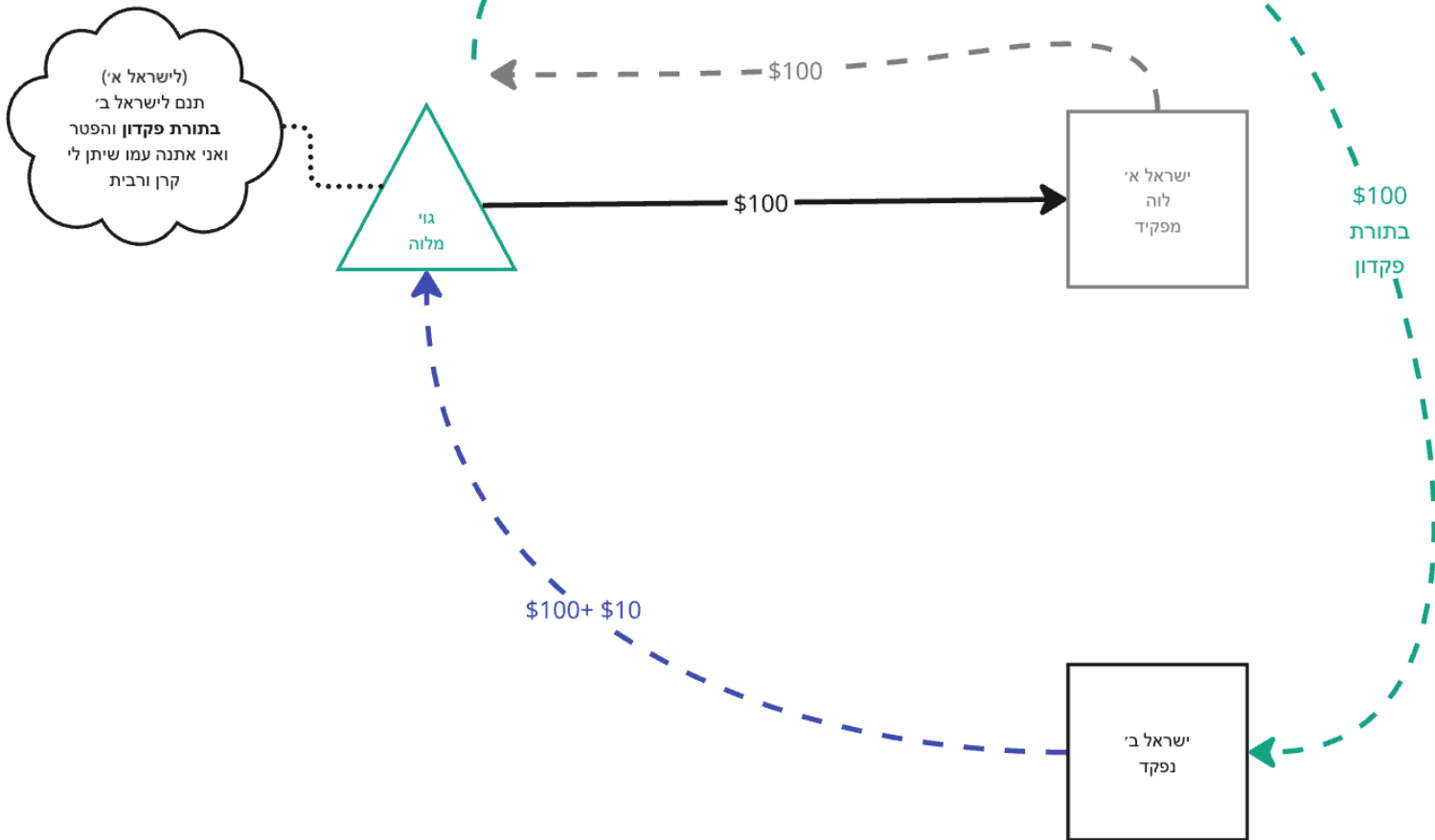

Diagram 8

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ג'

ואם הישראל השני לא עשה הלוואה עם ישראל הראשון, רק עם העובד כוכבים, והעובד כוכבים אמר לו לקבלם מישראל ראשון, והישראל ראשון אינו רק כשלוחו של עובד כוכבים, מתר, אפילו נותן הרבית לישראל.

ט"ז, ס"ק ה'

לקבלם מישראל ראשון כו' — מו"ח ז"ל הקשה על זה, דהא כבר נתבאר בסעיף א' דבאומר תנם לו והפטר ואני אתנה עמו כו' דאסור. וזה יש לתרץ, דשאני התם דאמר ליה תנם והפטר, דאין הפטר אלא אחר הנתינה; ממילא בשעת נתינה היה איסור. מה שאין כן הכא, דהעובד כוכבים אומר בפירוש לישראל הראשון: הנה אחריות המעות מהיום יהיה עלי, ואתה תהיה אפטרופוס שלי, וכעין שזכרתי בסעיף ב' בשם הגהות מרדכי; ממילא יש היתר בשעת נתינה. וזה מבואר במה שכתב רמ"א: והישראל הראשון אינו רק כשלוחו של עובד כוכבים. ואף על גב דבסעיף כ"ג כתב באפטרופוס שאסור משום מראית עין, שאני הכא שהישראל עשה ההלוואה בהסכמת העובד כוכבים. אלא דקשה, הא בעל הגהות מרדכי כתב זה בפירוש הברייתא במה שאמרה: ואם העמידו אצל עובד כוכבים מותר, דמייירי שעשאו לישראל הראשון אפטרופוס, ואפילו הכי לא אשכחן היתרא בגמרא בפירוש הברייתא אלא בהניחם על גבי קרקע או שנשא ונתן ביד. ורמ"א כתב כאן דאפילו קבלם ישראל מיד ישראל הראשון מותר, כיון שעשאו לראשון אפטרופוס, ולית נגר דליפרקיניה להא מילתא. והך הגה לאו הלכתא היא. ואף שבלבוש נגרר אחריו, אין מזה ראייה, דלא ירד לעומקו של דבר בזה.

Rule

When the *hלוואה* is made exclusively between *ב' ישראל* and the *נכרי*, and *א' ישראל* transfers and receives the funds as *שליח* of the *נכרי*, with *אחריות המעות* resting upon the *נכרי* before the transfer, the *רמ"א* permits the arrangement even if *ב' ישראל* pays the *ריבית* through *א' ישראל*; the *ט"ז*, however, rejects this ruling.

Explanation

For purposes of illustration, assume that *א' ישראל* borrowed \$100 from a *נכרי* at interest. Separately, *ישראל ב'* enters into a \$100 interest-bearing *הלוואה* with the *נכרי*. Before *א' ישראל* transfers the money to *ב' ישראל*, the *נכרי* expressly assumes *אחריות* for the funds and appoints *א' ישראל* as his *שליח* or *אפטרופוס*. Thus, *א' ישראל* is thereby released from his personal obligation and transfers the \$100 to *ב' ישראל* solely on behalf of the *נכרי*. Then, *ב' ישראל* repays \$110, consisting of \$100 *קרן* and \$10 *ריבית*.

According to the *רמ"א*, the payment may be delivered to *א' ישראל* because *א' ישראל* receives it only as *שליח* of the *נכרי*, rather than as a creditor in his own right. Under this characterization, no *הלוואה* exists between *א' ישראל* and *ב' ישראל*. The *הלוואה* is solely between *ב' ישראל* and the *נכרי*, while *א' ישראל* merely transfers and receives the funds on the *נכרי*'s behalf.

Notes

The *ט"ז* initially distinguishes this case from the prohibited arrangement in *א' סעיף*. There, the instruction is *תנם והפטר*, indicating that *א' ישראל* is released only after transferring the money. Accordingly, at the moment of transfer, *א' ישראל* remains personally connected to the funds. Nevertheless, the *ט"ז* ultimately rejects the ruling of the *רמ"א*. He argues that the *היתר* found in the *גמרא* is limited to cases involving *הניחם אפטרופוס* or a direct transfer through the hands of the *נכרי*. Merely appointing *א' ישראל* as an *אפטרופוס* is insufficient. In addition, even if the arrangement does not constitute *התורה*, there may be a separate concern of *מראית עין*, as discussed in *סעיף כ"ג*. The *ט"ז* distinguishes a case in which the *הלוואה* between the *נכרי* and *ב' ישראל* was arranged independently of *א' ישראל*. In such a case, *א' ישראל*'s involvement is limited to *שליחות*, providing a basis to permit the arrangement.

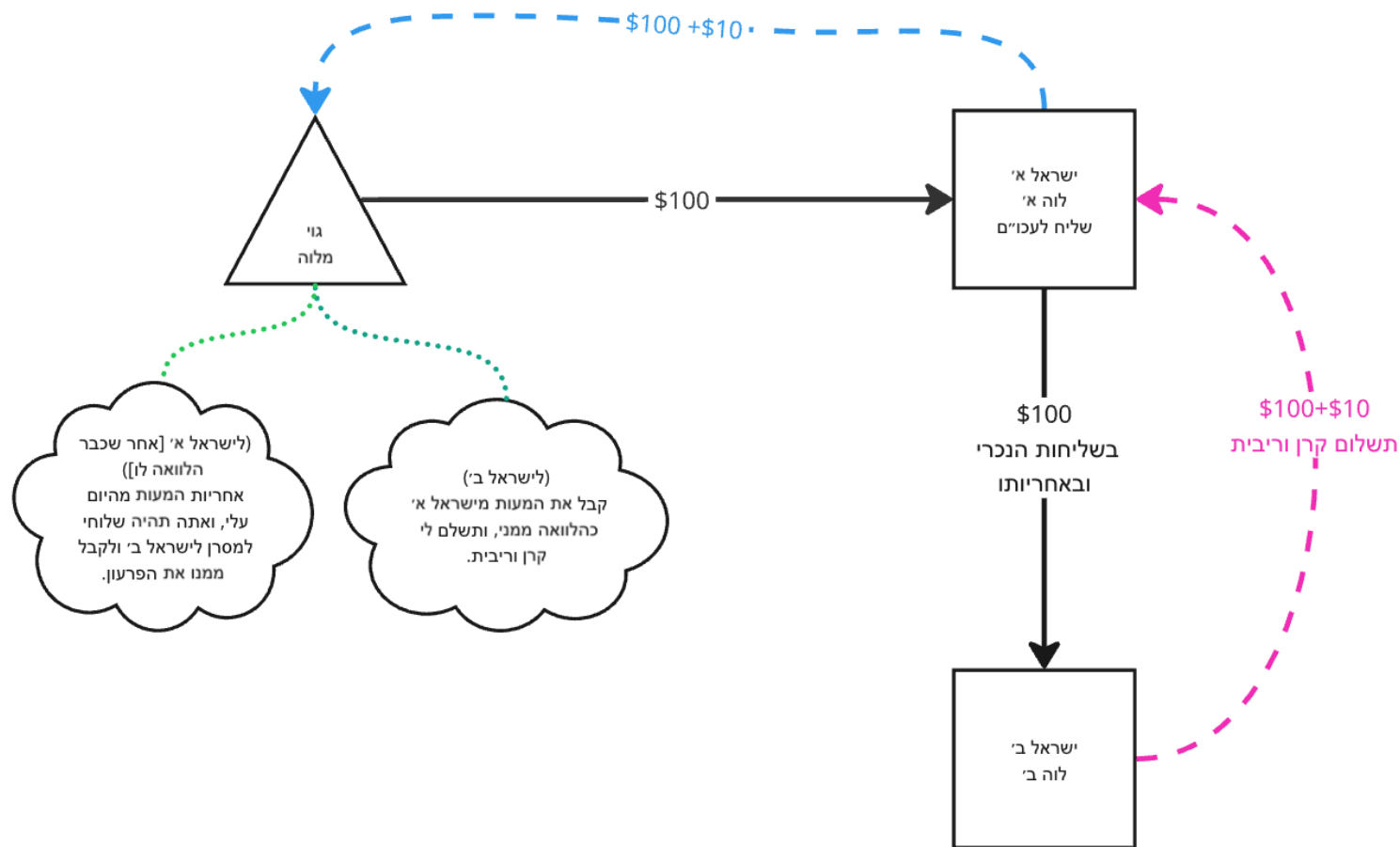

Diagram 9

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ד'

עובד כוכבים שמלווה לישראל ברבית על מנת שיתן הרבית לישראל — מותר.

Rule

When a נכרי lends money to א' ישראל with רבית and directs א' ישראל to pay the רבית to ב' ישראל, the arrangement is permitted because the only הלואה is between א' ישראל and the נכרי.

Explanation

For purposes of illustration, assume that א' ישראל borrows \$100 from a נכרי and agrees to pay \$10 in רבית. As part of the original agreement, the נכרי instructs א' ישראל to pay the \$10 of רבית directly to ב' ישראל.

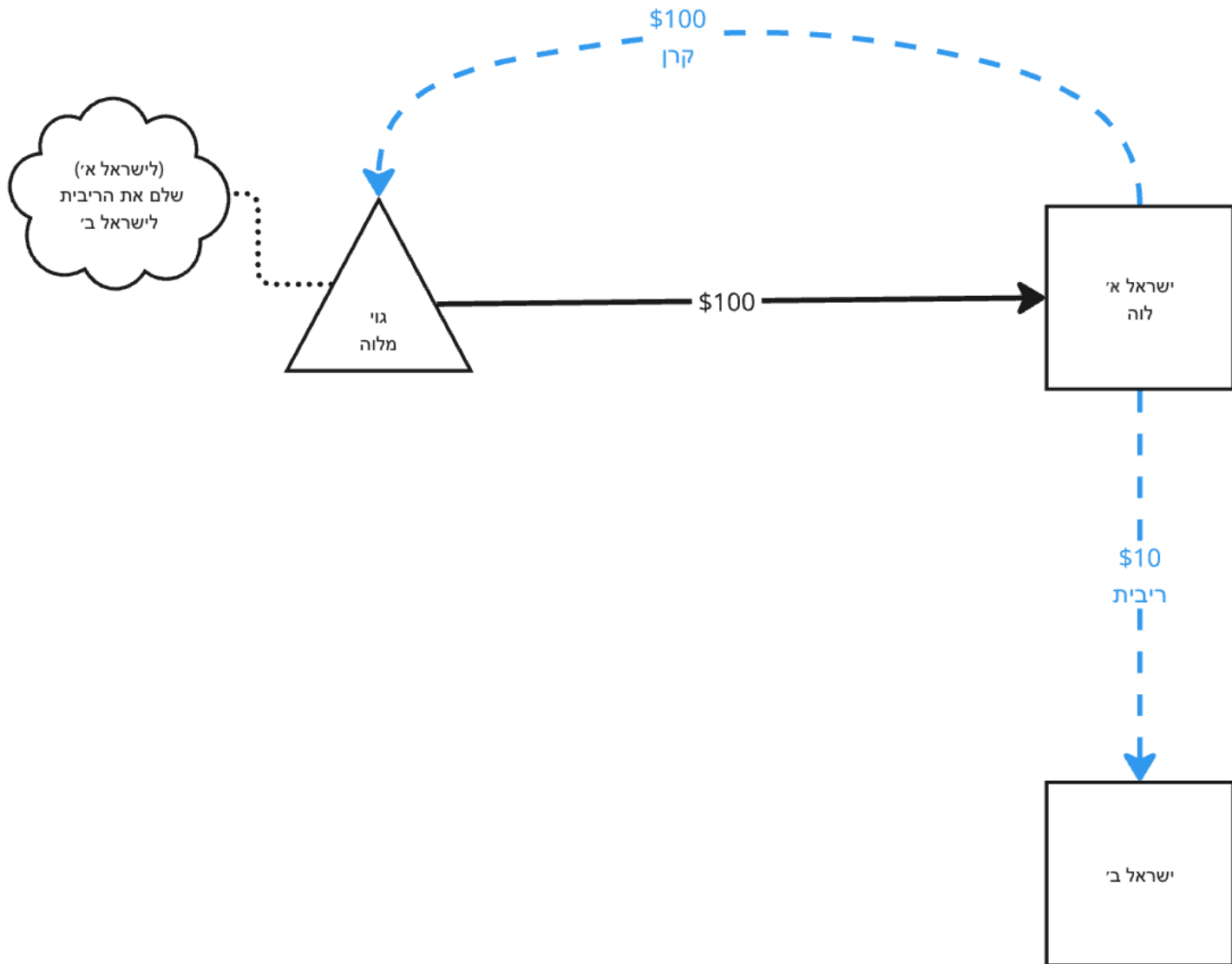
The transaction is permitted because there is no הלואה between the two ישראלים. The א' ישראל owes both the קרן and the רבית solely to the נכרי. The ב' ישראל merely receives the רבית at the direction of the נכרי and is not receiving payment in exchange for money that he lent to א' ישראל.

Accordingly, א' ישראל may repay the \$100 קרן to the נכרי and deliver the \$10 רבית directly to ב' ישראל.

Notes

The שו"ת אבני נזר writes that the same principle applies where the נכרי directs א' ישראל to give both the קרן and the רבית to ב' ישראל. Since ב' ישראל receives the payments only on behalf of the נכרי, and no הלואה exists between the two ישראלים, the arrangement remains permitted. שו"ת אבני נזר, יורה דעה סימן קפ"ט אות ב'.

This is not, however, a blanket היתר whenever ב' ישראל receives payments relating to the debt. If the נכרי sells or transfers the debt itself to ב' ישראל, ב' ישראל may not collect future רבית from א' ישראל. In that case, ב' ישראל has become the creditor, and the continued accrual of רבית would relate to a debt now owed by one ישראל to another. The distinction is therefore between: ב' ישראל receiving payment merely at the direction of the נכרי; and ב' ישראל acquiring the underlying debt and becoming the creditor.

Third Parties

- A Non-Jew Who Borrows from One Jew and Relends (10–15)
- A Jew Borrowing from Another Jew Through a Non-Jew (16–20)
- Jewish Intermediaries in Loans to and from Non-Jews (28–40)
- Communal Borrowing (41–44)

Diagram 10

New Situation: **ישראל א' Borrows from נכרי**

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ה'

אם ישראל הלזה לעובד כוכבים ברבית, והעובד כוכבים מלוה אותם לישראל ברבית, וחוזר ישראל הראשון ונוטל רבית מהעובד כוכבים — אסור.

הגה: ודוקא אם העובד כוכבים הלזה לישראל השני בשליחות ישראל הראשון, וכמאן דאמר יש שליחות לעובד כוכבים לחמרא. ואפלו אי אין שליחות לעובד כוכבים לחמרא, מירי דישראל כופה לעובד כוכבים לתן לו רבית, ויודע שהעובד כוכבים יכף הישראל השני להוציא ממנו הרבית, משום דמחזי כרבית.

Rule

When a נכרי borrows from ישראל א' with רבית and relends the same funds to ישראל ב' with רבית, then ישראל א' may not collect the רבית where the second loan was made, or where ישראל א' compels the נכרי to pay while knowing that the נכרי will compel ישראל ב' to provide the corresponding רבית.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' lends \$100 to a נכרי on condition that the נכרי repay \$110. The נכרי then lends those same funds to ישראל ב' on condition that ישראל ב' repay him \$110.

The שולחן ערוך rules that ישראל א' may not collect the \$10 רבית from the נכרי. Although the two formal loans are between ישראל א' and the נכרי, and between the נכרי and ישראל ב', the arrangement may effectively enable ישראל א' to receive רבית generated by the loan to ישראל ב'.

The חוות דעת notes that if the original loan between ישראל א' and the נכרי was made on condition that the נכרי subsequently lend the funds to ישראל ב', the arrangement constitutes רבית קצוצה.

Limitation of the רמ"א

The plain reading of the מחבר suggests a broader prohibition based upon הערמת רבית, consistent with the רשב"א, who is the source of the ruling. The רמ"א, however, limits the prohibition to two situations.

First, the נכרי lends the funds to ישראל א' בשליחות ישראל א'. This follows the position that **יש שליחות לנכרי**, as reflected in רש"י. **לחומרא**.

Second, ישראל א' compels the נכרי to pay the promised רבית while knowing that the נכרי will, in turn, compel ישראל ב' to pay him the רבית. The arrangement is then prohibited because it is **מיחזי כרבית**.

Absent these circumstances, the נכרי is acting independently as both a borrower and a lender, and there is no direct הלוואה between the two ישראלים.

Notes

ר"ת, explains that although the second situation of the רמ"א applies even according to ש"ך, ס"ק י"ד, who maintains **אין שליחות לנכרי לחומרא**, the concern of מיחזי כרבית exists only where there was also a מינוי שליחות.

רבי עקיבא איגר, ס"ק א' disagrees. Since ר"ת does not treat שליחות as a factor, he understands that כפייה itself may create the prohibition *even* without a formal שליחות מינוי.

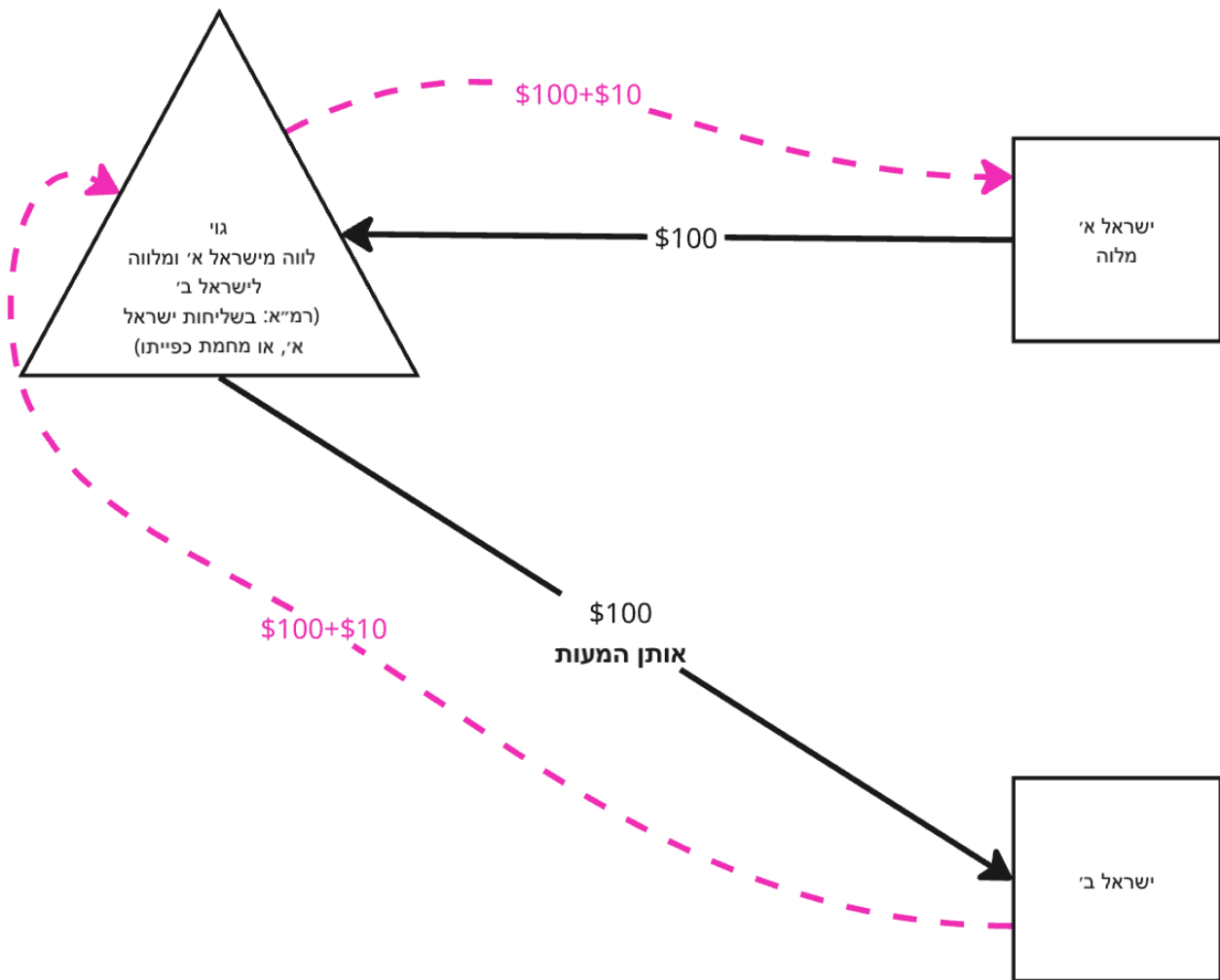

Diagram 11

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ה'

אבל אם אית ליה לעובד כוכבים משכון מישראל שני, שאין צריך לכפות אותו, ולא עשה בשליחות של ישראל ראשון — לכלי עלמא שרי.

Rule

When the נכרי independently lends the funds to ישראל ב' and receives a משכון sufficient to secure the ישראל א' קרן may collect the ריבית owed to him by the נכרי, provided that the second loan was not made ישראל א' בשליחות.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' lends \$100 to a נכרי with an obligation to repay \$110. The נכרי then independently lends those same funds to ישראל ב' and receives a משכון from ישראל ב'.

ישראל א' may collect the \$110 owed to him by the נכרי. Since the נכרי possesses a משכון securing the second loan, he does not need to compel ישראל ב' to pay the ריבית in order to satisfy his obligation to ישראל א'. Furthermore, the second loan was not made ישראל א' בשליחות.

The two loans are therefore treated as independent transactions, and the payment received by ישראל ב' is not viewed as deriving from the ריבית paid by ישראל ב'.

Notes

The משכון should not be described as having already repaid the second loan. Rather, it independently secures the obligation of ישראל ב' and removes the need for the נכרי to compel him to provide the funds used to repay ישראל א'.

The ש"ך, ס"ק י"ג, adds that the משכון must be worth enough to secure both the קרן and the ריבית. If it secures only the קרן, the נכרי may still need to rely upon ישראל ב' personally for payment of the ריבית, leaving the concern of כריבית.

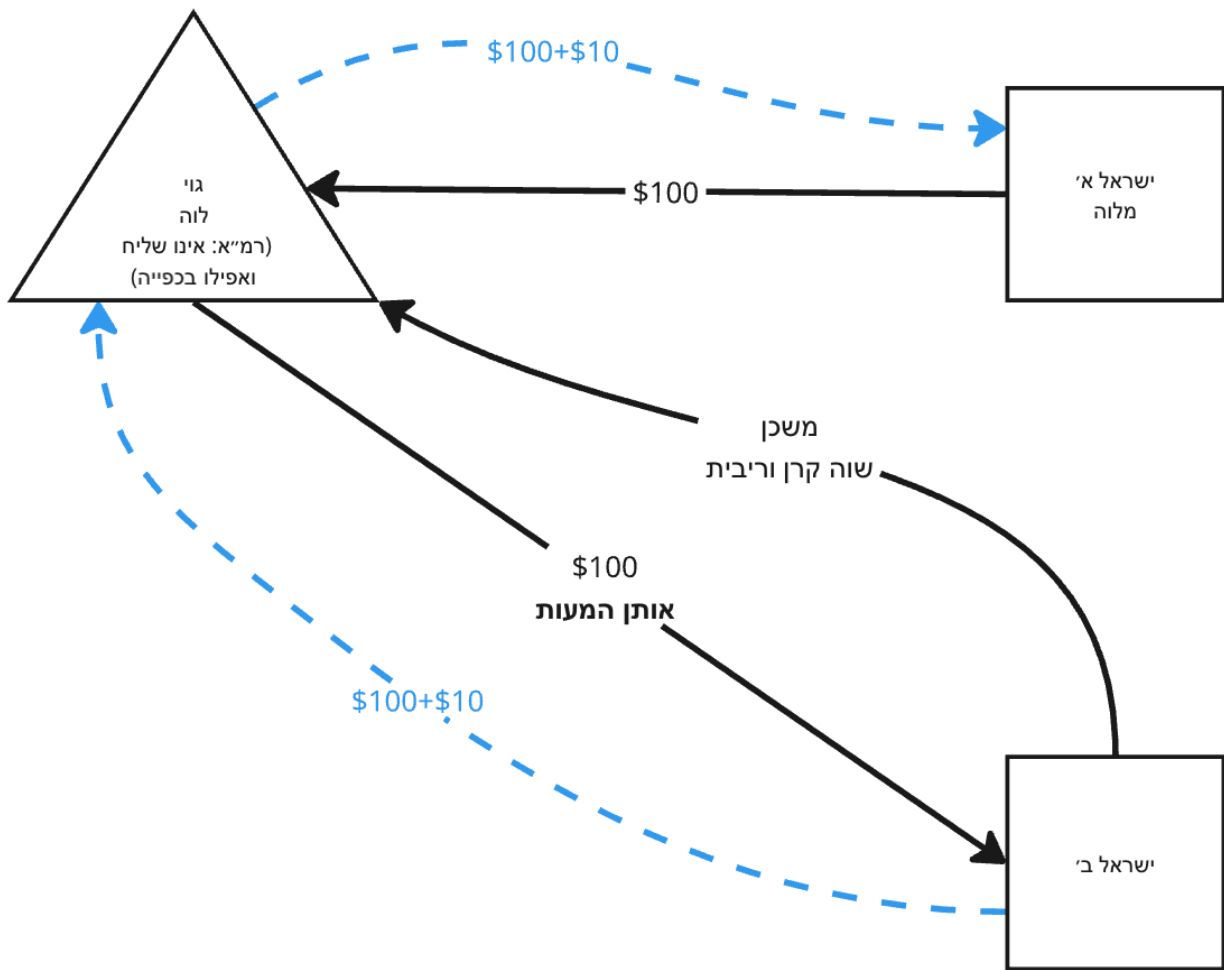

Diagram 12

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ו'

עובד כוכבים שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו, ומצאו ישראל ואמר לו: תנם לי ואני אעלה
לך קדוך שאתה מעלה לו — מתר.

Rule

When a נכרי who owes money with ריבית to 'א ישראל transfers the funds to 'ב ישראל as a new loan, and 'ב ישראל undertakes to repay the נכרי with the same ריבית, the arrangement is permitted because no הלוואה is created between the two ישראלים.

Explanation

For purposes of illustration, assume that 'א ישראל lends \$100 to a נכרי with an obligation to repay \$110. When the נכרי seeks to repay the loan, 'ב ישראל asks the נכרי to give him the \$100 and undertakes to repay the \$110 נכרי, in the same manner that the נכרי is obligated to repay 'א ישראל.

The transaction is permitted. 'א ישראל remains the creditor of the נכרי and receives the \$110 owed to him by the נכרי. Separately, 'ב ישראל receives a \$100 loan from the נכרי and becomes obligated to repay the \$110 נכרי.

Although the second transaction mirrors the terms of the first, there is no הלוואה between 'א ישראל and 'ב ישראל. The two obligations are: the נכרי's obligation to 'א ישראל; and 'ב ישראל's obligation to the נכרי. The payment of ריבית therefore does not pass from one ישראל to another pursuant to a הלוואה between them.

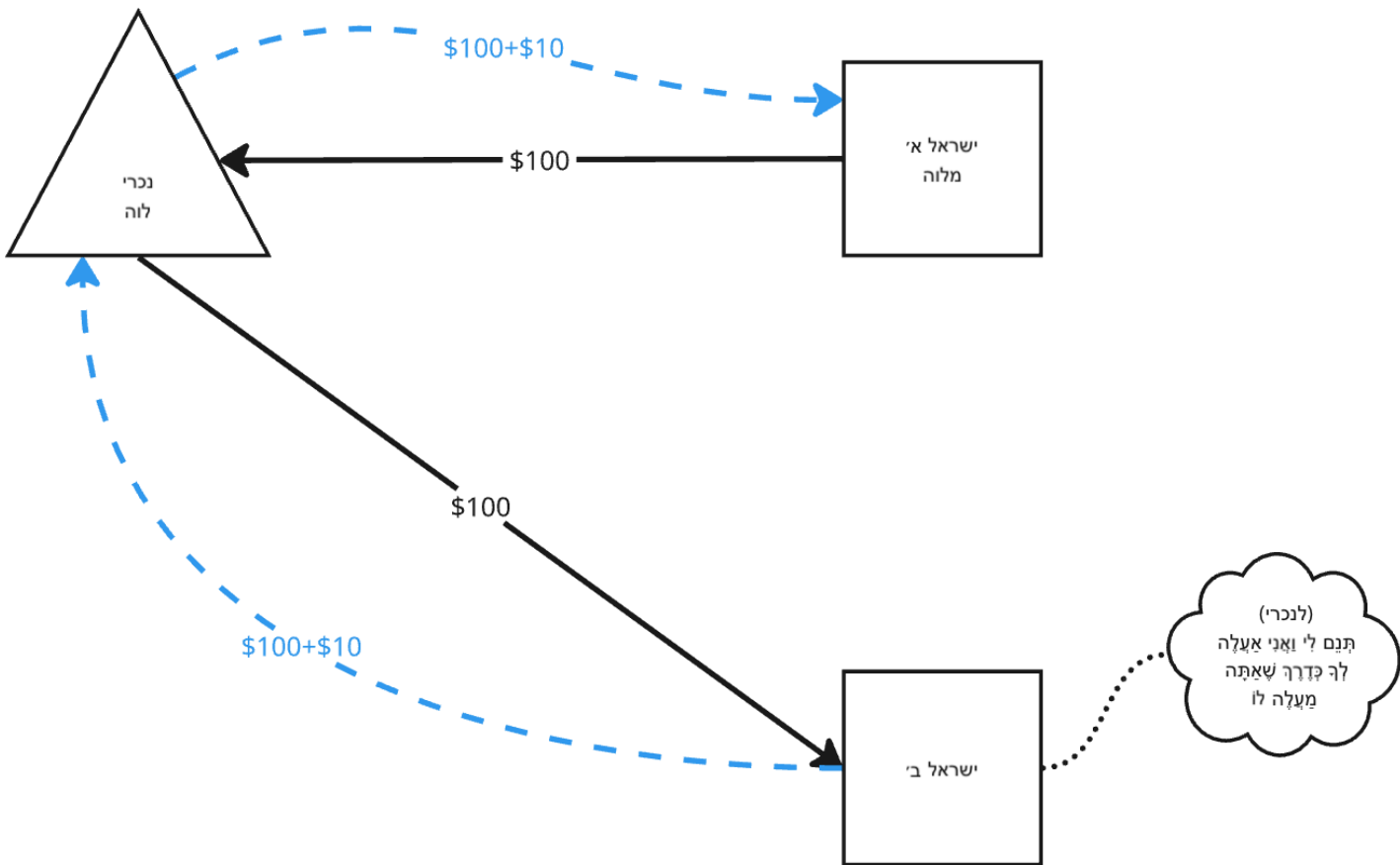

Diagram 13

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ו'

ואפילו אמר לו: אני אעלה לו כדרך שאתה מעלה לו, מתר, שבשביל העובד כוכבים נותנים לו.

Rule

When **א' ישראל** receives the money as a loan from the **נכרי**, he may pay the **קן וריבית** directly to **א' ישראל**, because the payment is made on behalf of the **נכרי** and not pursuant to a **הלואה** between the two **ישראלים**.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **א' ישראל** lends \$100 to a **נכרי** with an obligation to repay \$110. When the **נכרי** seeks to repay the loan, **א' ישראל** asks the **נכרי** to give him the \$100 and undertakes to pay the \$110 directly to **א' ישראל**, in the same manner that the **נכרי** is obligated to pay him.

The transaction is permitted. **א' ישראל** receives the \$100 as a loan from the **נכרי**, not from **א' ישראל**. His subsequent payment of the \$100 **קן** and \$10 **ריבית** to **א' ישראל** is made on behalf of the **נכרי**, thereby satisfying the **נכרי**'s obligation to **א' ישראל**.

Although the money passes directly from **א' ישראל** to **א' ישראל**, no **הלואה** exists between them. **א' ישראל** receives the payment because it is owed to him by the **נכרי**, while **א' ישראל** makes the payment in satisfaction of his separate obligation to the **נכרי**.

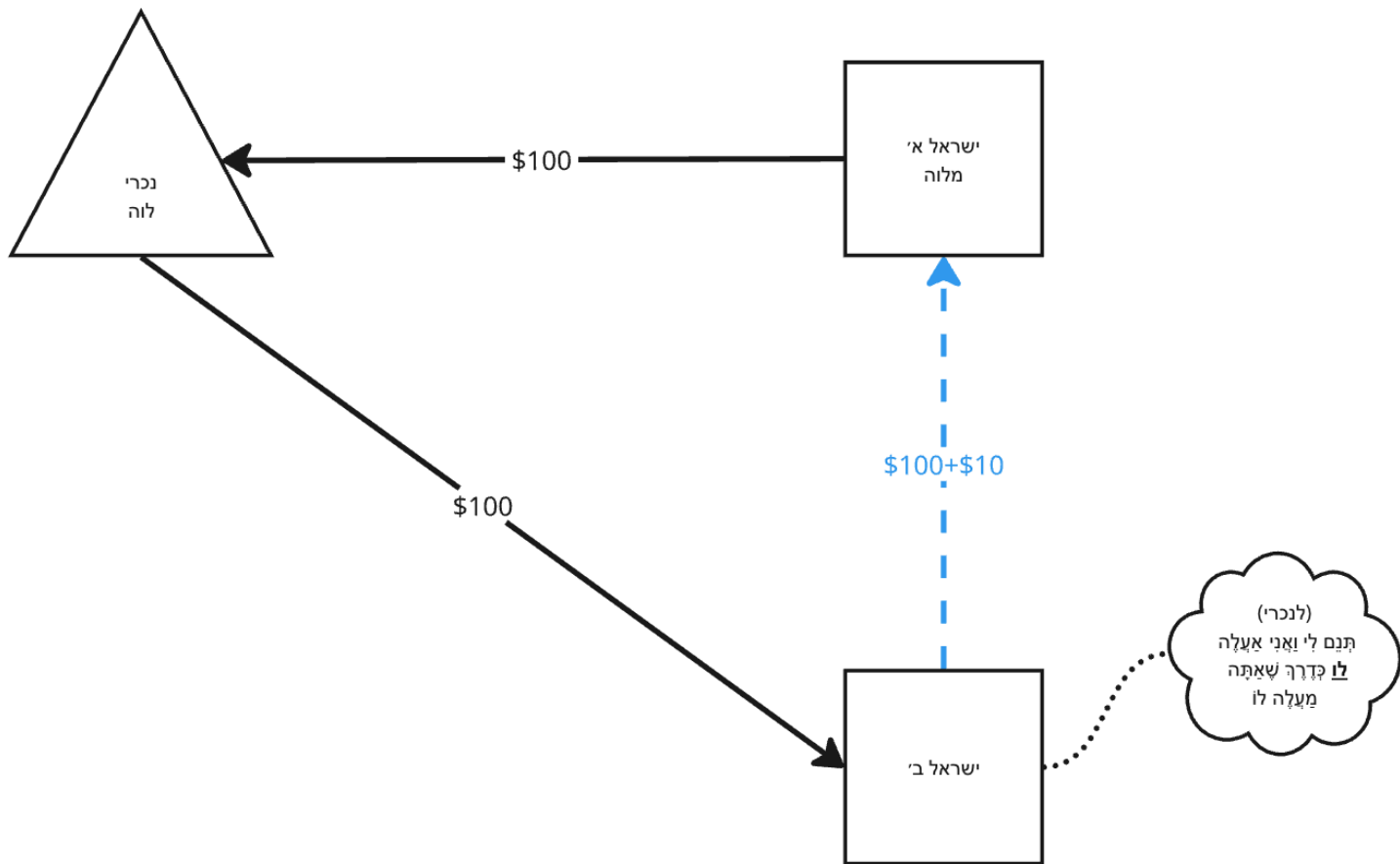

Diagram 14

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ו'

ואם העמידו אצל ישראל, אף על פי שנתן העובד כוכבים המעות בידו, הואיל ומדעת ישראל נתן — אסור.

הגה: ויש מקלין, ואפלו אם העמידו אצלו. אבל העקר כסברא הראשונה; אבל במקום שנהגו להקל, אין למחות בידם.

Rule

When ישראל directs the נכרי who owes him money to transfer the funds to ב' ישראל, who will repay ישראל מדעת ישראל א'; ר"ת prohibits the arrangement because the transfer was made ערוך ערוך, ריבית א' permits it because אין שליחות לנכרי, although the רמ"א rules that the prohibitive view is primary.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל lends \$100 to a נכרי with an obligation to repay \$110. When the נכרי is prepared to repay the loan, ישראל brings him before ב' ישראל and instructs the נכרי to give the \$100 to ב' ישראל. ב' ישראל then undertakes to pay \$110 directly to א' ישראל.

Although the נכרי physically transfers the \$100 to ב' ישראל, the שולחן ערוך rules that the transaction is prohibited because the transfer was made מדעת ישראל א'. According to רש"י, the נכרי is treated as the שליח of ישראל א'. The transfer is therefore viewed as though א' ישראל lent the \$100 directly to ב' ישראל in exchange for repayment of \$110.

לחומרא even לחומרא, אין שליחות לנכרי, disagrees and maintains that אין שליחות לנכרי. Accordingly, the physical transfer from the נכרי to ב' ישראל does not create a הלוואה between the two ישראלים. Under that view, ב' ישראל receives the money from the נכרי and pays א' ישראל on the נכרי's behalf.

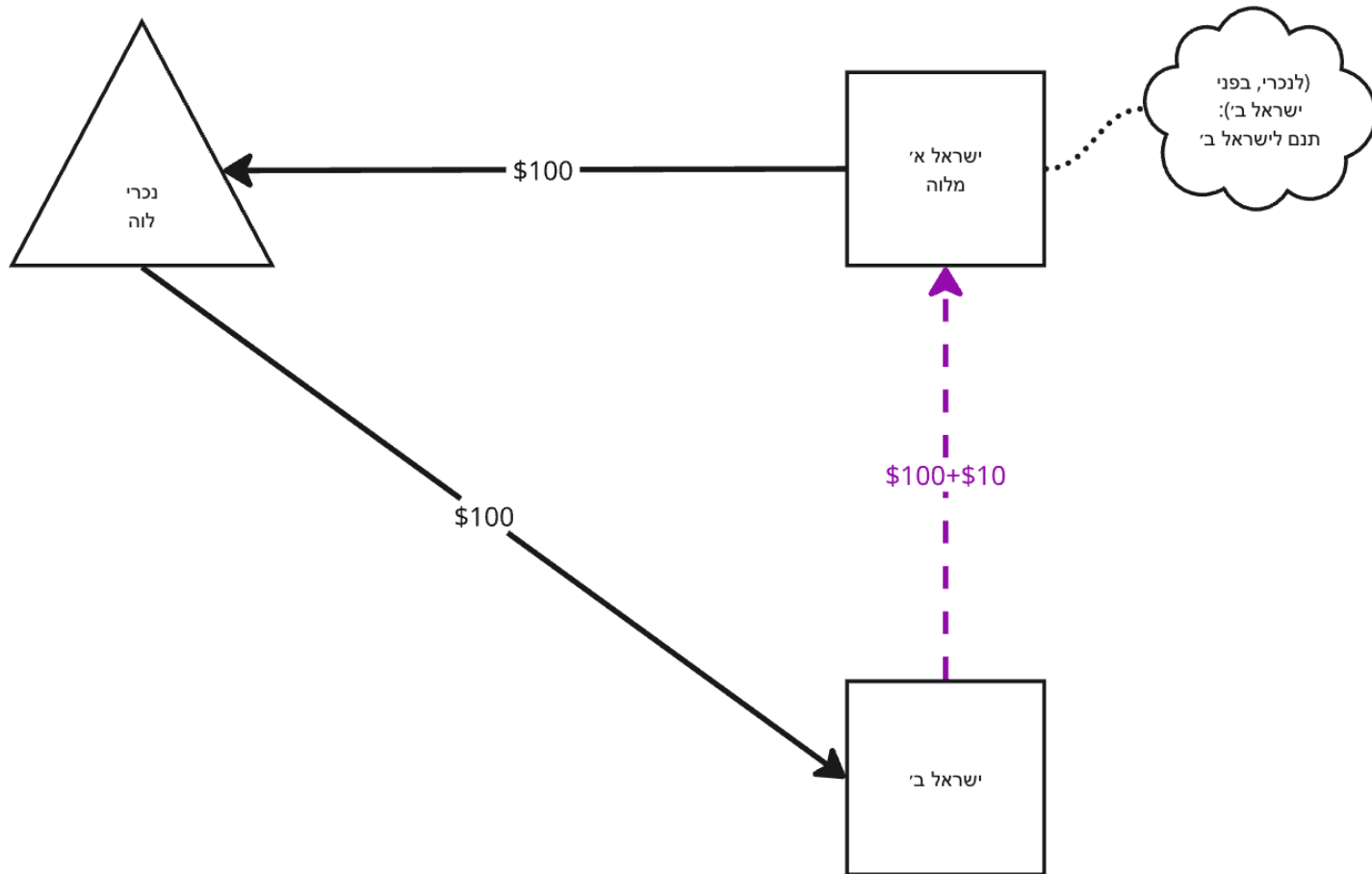

Diagram 15

חוות דעת, ביאורים ס"ק ח'

כיון שעל ידי קציצת הרבית שקצץ עם הישראל הראשון צוה להעובד כוכבים ליתן לו דמי חובו, ומחמת זה נפטר העובד כוכבים, הוי כערב, כיון דפוטרו על פיו ונתחייב ליתן לו בקרן ורבית, ואגר נטר הוא...

אבל אם הישראל הראשון עשה קציצה עם הישראל השני כדי שיאמר להעובד כוכבים ליתן לו דמי חובו, ועשה כן ואמר להעובד כוכבים אדעת קציצה זו ליתנו להישראל, ונתנו להישראל על פיו, דהעובד כוכבים נפטר כשנותנו לידו, והישראל השני נתחייב מטעם ערב כיון שפטרו על פיו — נראה דיש איסור רבית.

קצות החושן, סימן קכ"א ס"ק א'

אבל כי לא אמר והפטר, מבואר שם בסוגיא דהוי ריבית תורה. ואם כן הוא הדין הכא, כשישראל אומר שלח ביד עכו"ם, לא יצא מאחריות כל שלא אמר והפטר, והוא ברור.

Rule

Where נכרי directs his ישראל א' to make a קציצה that ישראל ב' will pay \$110 if ישראל א' directs his debtor to transfer \$100 to him, the חוות דעת treats the arrangement as קצוצה because the transfer releases the נכרי and obligates ערב ישראל ב'; according to the קצות, however, absent an express והפטר, the נכרי remains liable and this basis for קצוצה does not arise.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' lent \$100 to a נכרי. Before the נכרי repays the loan, ישראל א' and ישראל ב' make a קציצה: ישראל א' will direct the נכרי to transfer the \$100 to ישראל ב', and ישראל ב' will pay \$110.

ישראל א' then instructs the נכרי to give the \$100 to ישראל ב'. ישראל ב' receives the funds and subsequently pays \$110 to ישראל א', consisting of \$100 קרן and \$10 ריבית.

The issue is whether the transfer from the נכרי to ישראל ב' creates a direct halachic obligation between the two ישראלים.

Position of the חוות דעת

The חוות דעת maintains that when ישראל א' instructs his debtor, תן לפלוני, the debtor is released upon transferring the money, even without an express statement of והפטר.

Accordingly, when the נכרי gives the \$100 to ישראל ב' at the direction of ישראל א': the נכרי is discharged from his debt to ישראל ב'; ישראל א' receives the funds as a result of the prior קציצה;

and ישראל א' becomes obligated to ערב ישראל א', because ישראל א' released the original debtor on his instruction and for his benefit.

The arrangement is therefore comparable to a person who tells a creditor to release his borrower and undertakes to pay the debt himself, together with an additional amount in exchange for an extension of time. The additional \$10 is נטר אגר and constitutes קצוצה ריבית.

קצות the Position of

The קצות disputes the first premise of this analysis. In his view, the original debtor is not released merely because the creditor directs him to transfer the money to another person. Unless ישראל א' expressly states **והפטר**, the נכרי remains responsible for the original debt.

Accordingly, where no **והפטר** was stated: the נכרי remains liable to ישראל א'; the transfer to ישראל ב' does not itself discharge the original debt; and ישראל ב' does not become directly obligated to ערב ישראל א' merely by receiving the funds.

On this approach, the direct connection necessary to characterize the additional payment as קצוצה ריבית is absent. If ישראל א' expressly stated **והפטר**, however, the נכרי would be released and the concern identified by the חוות דעת would arise.

קציצה קודם נתינת המעות

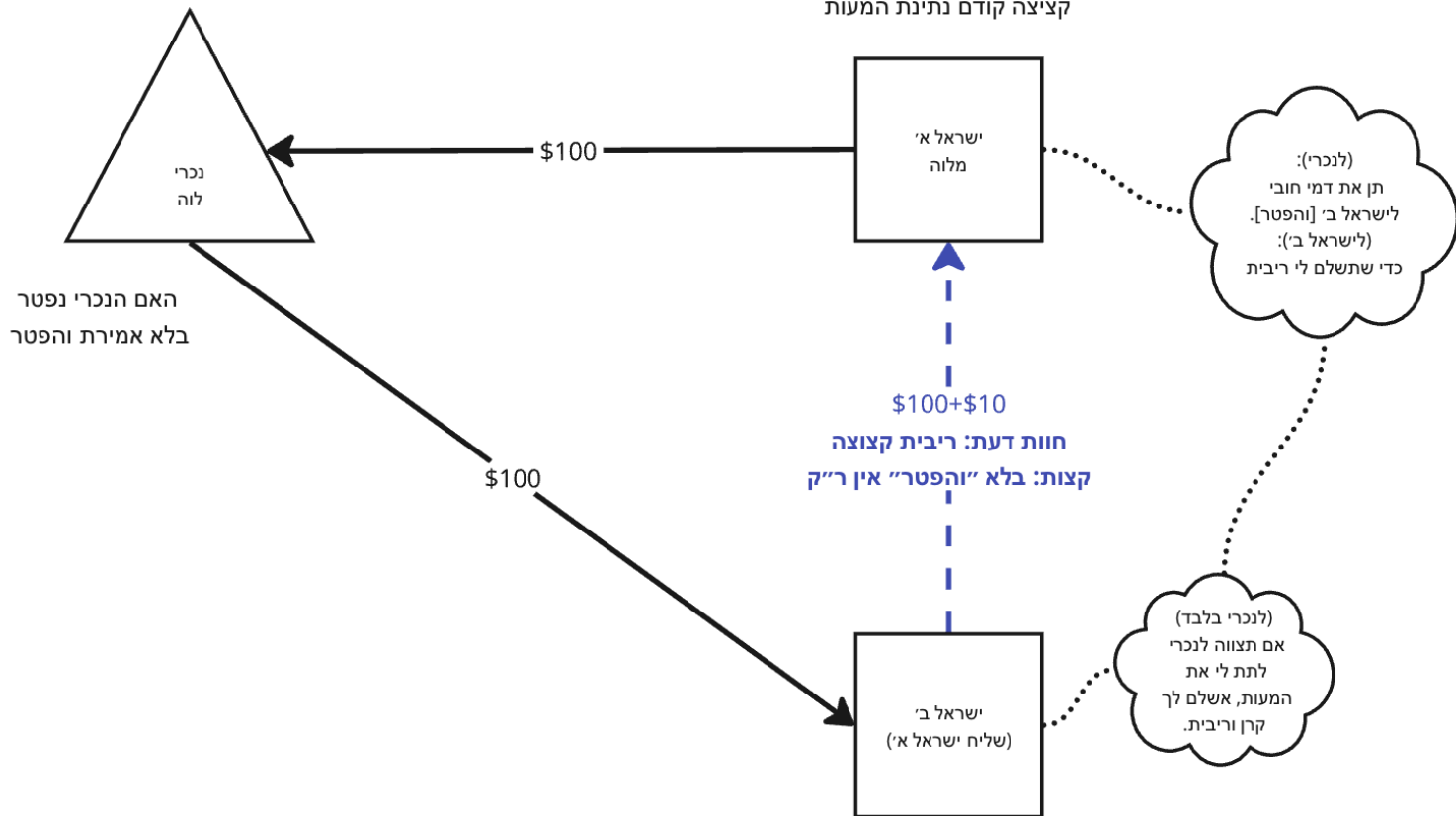

Diagram 16

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ז'

ישראל שאמר לעובד כוכבים: לזה לי מעות ברבית מישראל בשמך, והמלוה לא ידע שבשביל ישראל הם — המלוה מתר והלוה עושה אסור.

הגה: ויש מקלין, משום דאין שליחות לעובד כוכבים. וכבר נתבאר דאין להקל רק במקום שנהגו להקל.

Rule

When ישראל causes a נכרי to borrow money with רבית from ישראל א' in the נכרי's own name, without ישראל א' knowing that the money is intended for ישראל ב', ישראל ב' may collect the agreed רבית, but according to ישראל ב' ר"ת violates רש"י, because אין שליחות לנכרי.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל ב' asks a נכרי to borrow \$100 with רבית from ישראל א' in the נכרי's own name and then transfer the money to ישראל ב', however, ישראל א' is unaware that the funds are actually being borrowed for ישראל ב'.

The נכרי borrows the \$100 from ישראל א' and gives the funds to ישראל ב'. ישראל ב' then provides the \$110 needed to satisfy the נכרי's obligation to ישראל א'.

According to רש"י, the ישראל א' may collect the agreed רבית because he entered into the loan believing that the נכרי was the actual borrower. ישראל ב', however, violates רבית by arranging for the נכרי to serve as an intermediary through whom he effectively obtains an interest-bearing loan from another ישראל.

ר"ת permits the arrangement because אין שליחות לנכרי. Accordingly, the loan remains formally between ישראל א' and the נכרי, and no הלואה is created between the two ישראלים.

The רמ"א records the opinion of ר"ת as יש מקלין, but permits reliance upon that position only במקום שנהגו להקל.

Notes

The יוסף notes that where both witnesses and the admission of ישראל ב' establish that the נכרי did not act בשליחות ישראל א', the arrangement is not prohibited merely because ישראל א' believes that there was שליחות. The determining factor is therefore the actual structure of the transaction, rather than ישראל א's mistaken understanding of whether the נכרי acted as a שליח.

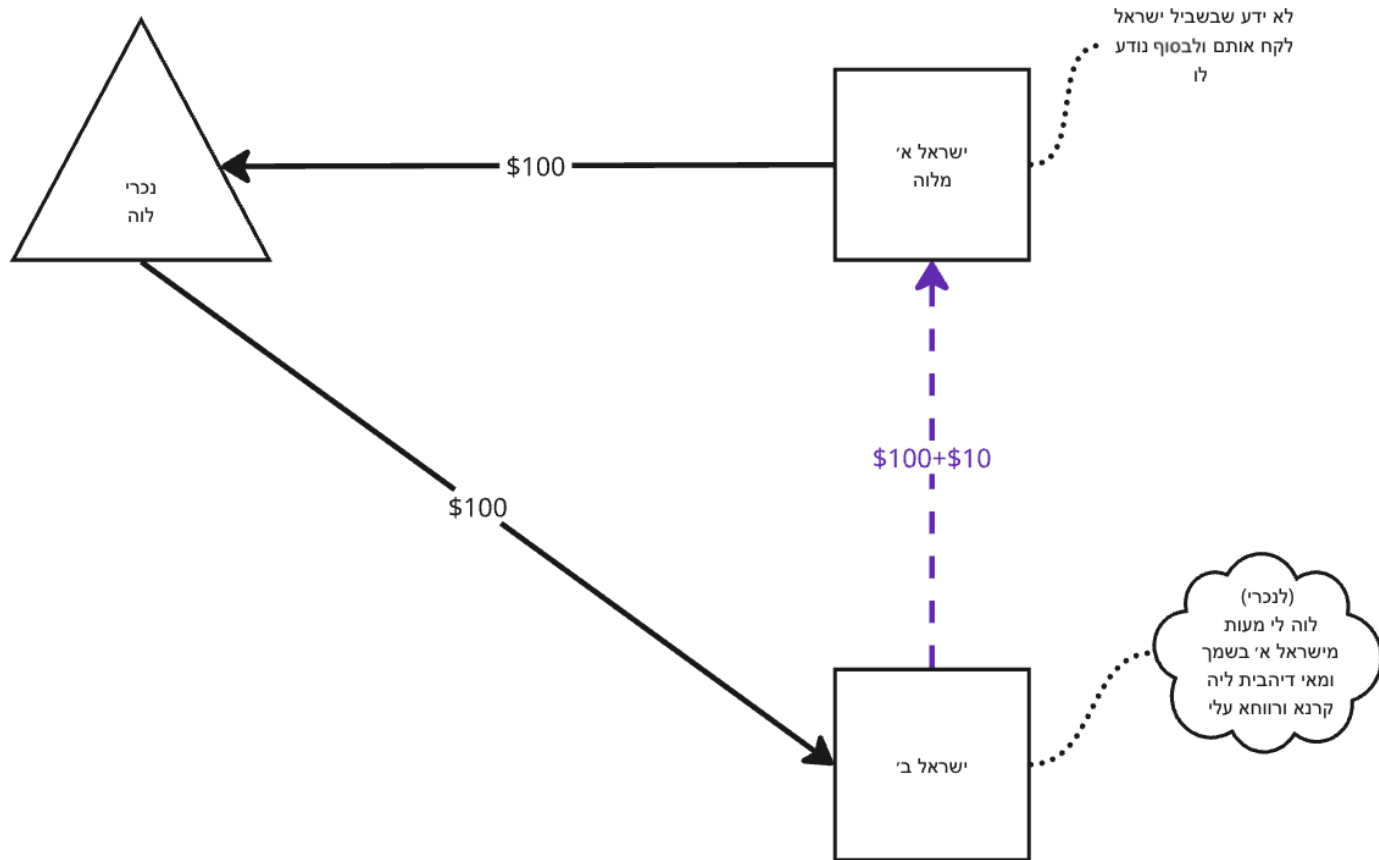

Diagram 17

חוות דעת, ביאורים ס"ק י'

אבל כשהזכיר העובד כוכבים שם המשלח ולוה בשם ישראל פלוני, דאז נפטר השליח, כמו שכתב הש"ך בס"ק ל"ד, והישראל ודאי נתחייב כשהגיע המעות לידו. דאף דאין שליחות לעובד כוכבים, דהעובד כוכבים מעשה קוף ואיצטבא עבד, ורבית קצוצה הוא לכולי עלמא, דהא האחריות על הישראל.

Rule

When the נכרי expressly informs ישראל א' that he is borrowing the money in the name of ישראל ב', the נכרי acts merely as the means of transferring the funds, and the loan is treated as a direct interest-bearing loan from ישראל א' to ישראל ב', constituting קצוצה.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' asks a נכרי to borrow \$100 with interest from ישראל א'. Unlike the preceding case, the נכרי does not borrow the money in his own name. Rather, he expressly informs ישראל א' that he is acting on behalf of ישראל ב' and that the loan is being made in the name of ישראל ב'.

ישראל א' then gives the \$100 to the נכרי, who transfers the funds to ישראל ב'. ישראל ב' undertakes to repay \$110, consisting of \$100 קרן and \$10 רבית.

The חוות דעת rules that this constitutes קצוצה according to all opinions. Since the נכרי disclosed the identity of ישראל ב' and borrowed in his name, the נכרי does not become personally responsible for the debt. Instead, ישראל ב' becomes obligated once the funds reach him, and האחריות המעות rests upon ישראל ב'.

Although אין שליחות לנכרי, this does not permit the transaction. The נכרי is merely performing the physical act of transferring the funds—מעשה קוף ואיצטבא עבד—while the substantive loan exists directly between ישראל א' and ישראל ב'.

Distinction from the Previous Case

In the preceding case, the נכרי borrowed the money in his own name, and ישראל א' did not know that the funds were intended for ישראל ב'. The נכרי was therefore the formal borrower, subject to the dispute concerning שליחות לנכרי.

Here, by contrast, the נכרי expressly states that the loan is being made in the name of ישראל ב'. The נכרי is not the borrower and bears no האחריות for repayment. Accordingly, the transaction is treated as a direct loan between the two ישראלים, and the additional \$10 is קצוצה.

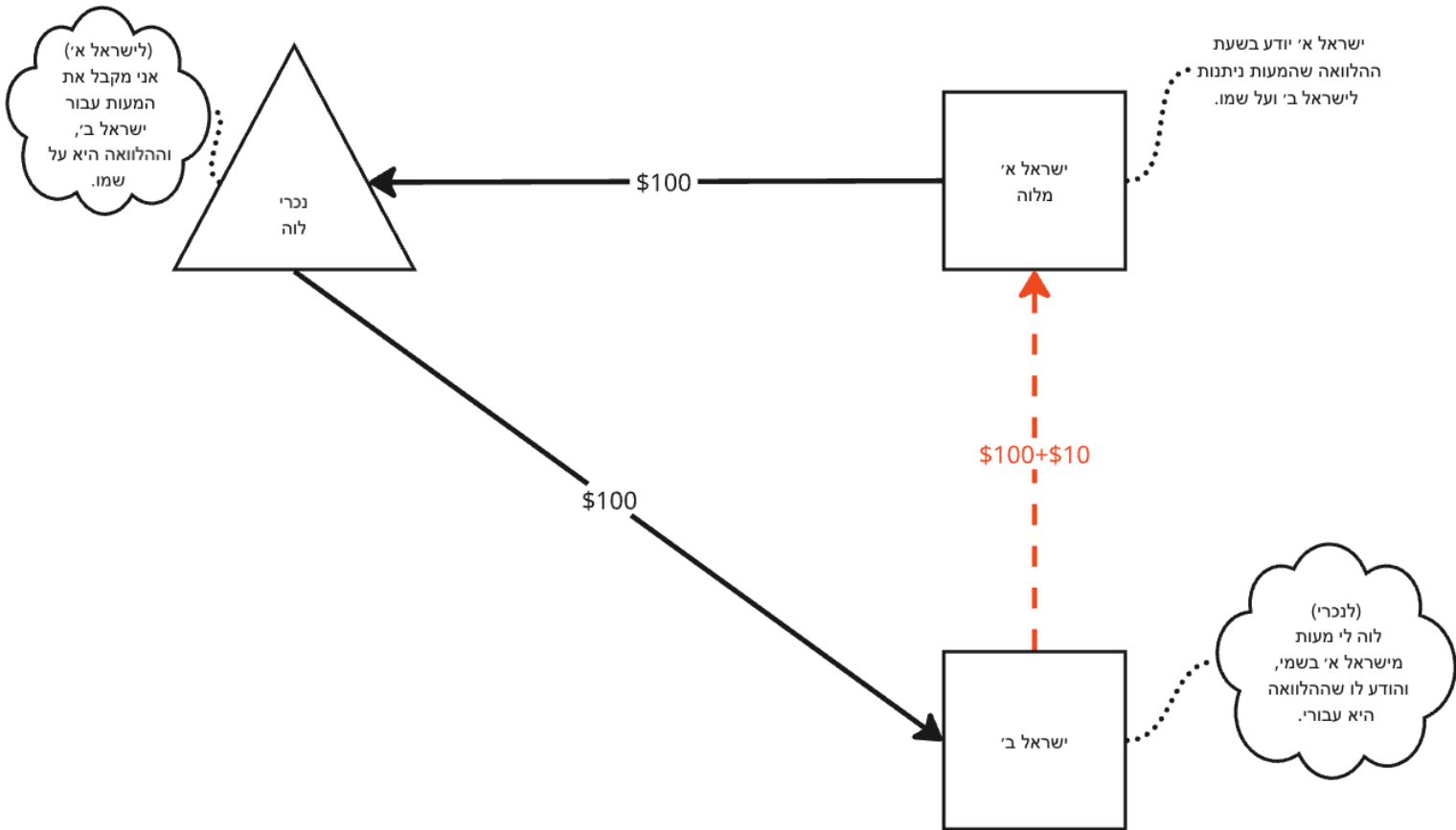

Diagram 18

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ח'

ישראל שאמר לעובד כוכבים: לזה לי מן העובד כוכבים ברבית, והלך העובד כוכבים ולזה מישראל ברבית — מתר.

ש"ך, ס"ק י"ט

אפילו למלוה, אפילו ידע המלוה שלצורך ישראל הוא, דכיון דשני שליחותיה, תו לא הוא שלוחיה, ודלא כבית יוסף.

Rule

When ישראל instructs a נכרי to borrow with ריבית from another נכרי, but the נכרי deviates from those instructions and instead borrows from ישראל א', the payment of ריבית is permitted because the נכרי is no longer acting as the שליח of ישראל ב'.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל ב' asks נכרי א' to borrow \$100 with ריבית from נכרי ב' on his behalf. Instead of following those instructions, נכרי א' borrows \$100 with ריבית from ישראל א' and then transfers the funds to ישראל ב'.

ישראל ב' subsequently provides the \$110 needed to repay the loan. The transaction is permitted because נכרי א' departed from the instructions given by ישראל ב'. By borrowing from ישראל א' rather than from נכרי ב', he ceased to act as the שליח of ישראל ב' in procuring the loan.

Accordingly, the loan is treated as having been made between ישראל א' and נכרי א'. It is not regarded as an interest-bearing loan directly between ישראל א' and ישראל ב'.

Notes

The בית יוסף appears to understand that the היתר applies only where ישראל א' did not know that the funds were ultimately intended for ישראל ב'.

The ש"ך disagrees and rules that the transaction is permitted even if ישראל א' knew that the loan was being obtained for ישראל ב'. Since נכרי א' changed the instructions of ישראל ב', he is no longer considered the שליח of ישראל ב'.

The ס"ק י"ט, חלקת בנימין, explains that there is also no concern of **מחזי כריבית** comparable to the case in סעיף ה'. There, the arrangement may appear to channel ריבית between two ישראלים through a נכרי. Here, however, נכרי א' did not follow the instructions of ישראל ב', and there is therefore no basis to treat his borrowing as an act of **לחומרא** שליחות.

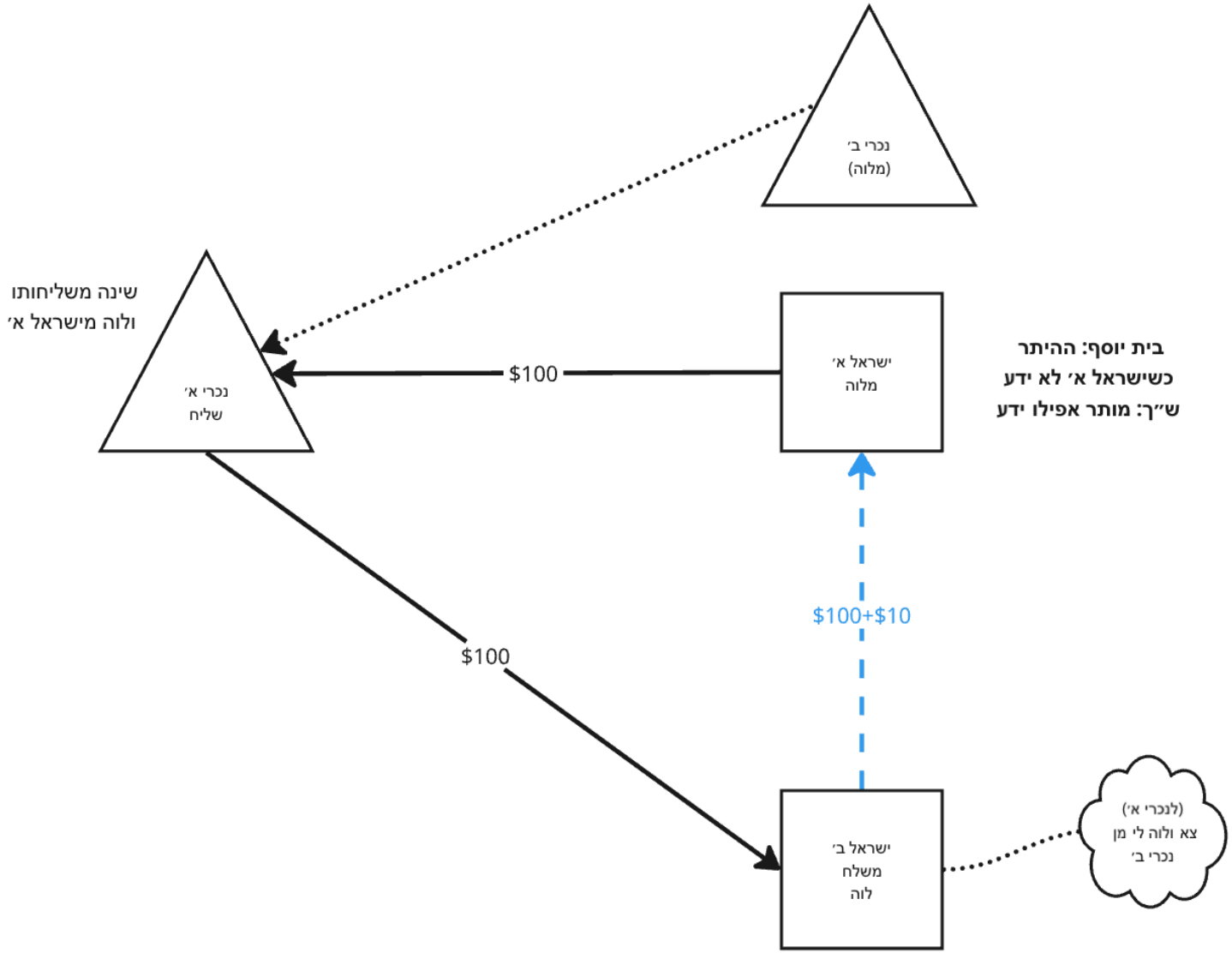

Diagram 19

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ט'

עובד כוכבים שְׁלוּה מִיִּשְׂרָאֵל מְעוֹת בְּרִבִּית עַל מִשְׁכּוֹן, וּבִשְׁעַת פְּדִית הַמִּשְׁכּוֹן בָּא יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: שְׁלִי הוּא הַמִּשְׁכּוֹן — לֹא יֵאֱמִינוּ הַמְּלוּה. וְעֵדִים לֹא יוּכַל לְהִבְיֵא, כִּי לֹא יוּכְלוּ לְהַעֲדִי שְׁאֵלוֹ הַמְּעוֹת עֲצָמָם שֶׁנִּתְּן הַמְּלוּה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים, חָזַר וְנִתְּן לְיִשְׂרָאֵל, כִּי יוּכַל לֹאמַר: עֲכָבָם לְעֲצָמוֹ, וּמִמְעוֹתָיו הִלּוּה לּוֹ.

ביאור הגר"א, ס"ק י"ז

אבל הרא"ש סבירא ליה דמותר, אלא שצריך שלא ידע המלוה שהמשכון הוא של ישראל ולצורך ישראל הוא לזה. ואם יאמר ישראל: שלי הוא — לא יאמינו וכו'. אבל אם יודע וכו', כמו שכתב כאן הכל בטור... וכל זה הוא לדעת רש"י.

Rule

When a נכרי borrows from א' ישראל with ריבית against a משכון, and א' ישראל does not know that the משכון belongs to ב' ישראל or that the funds are intended for him, א' ישראל may collect the קרן and need not accept ב' ישראל's later claim that the transaction was actually conducted on his behalf.

Explanation

For purposes of illustration, assume that א' ישראל gives a משכון to a נכרי and asks him to borrow \$100 with ריבית from א' ישראל. The נכרי presents the משכון to א' ישראל and borrows the money in his own name. At the time of the loan, א' ישראל does not know that the משכון belongs to ב' ישראל or that the funds are intended for him.

The נכרי subsequently transfers \$100 to ב' ישראל. When the time comes to redeem the משכון, the ב' ישראל approaches א' ישראל, claims that the משכון belongs to him, and offers to pay the \$100 ריבית together with the \$10 קרן.

א' ישראל need not accept ב' ישראל's claim in a manner that would recharacterize the original transaction as an interest-bearing loan between two ישראלים. Even if witnesses testify that the נכרי subsequently gave \$100 to ב' ישראל, they cannot establish that these were the same funds that א' ישראל had lent to the נכרי. The נכרי may have retained those funds for himself and made a separate loan to ב' ישראל from his own money.

The original loan may therefore remain characterized as a loan from א' ישראל to the נכרי, and א' ישראל may collect the קרן וריבית and release the משכון.

Notes

The גר"א understands that the היתר depends upon ישראל א' not knowing, at the time of the loan, that the משכון belongs to ישראל ב' and that the נכרי is borrowing for his benefit. This prevents the transaction from appearing to ישראל א' as a loan arranged through the נכרי on behalf of ישראל ב'. On this reading, the case is permitted even within רש"י's stricter framework of **יש שליחות לנכרי** **לחומרא**, because ישראל א' did not know that the נכרי was acting for ישראל ב'. If ישראל א' knew from the outset that the משכון belonged to ישראל ב' and that the loan was being obtained for him, the basis of this היתר would no longer apply.

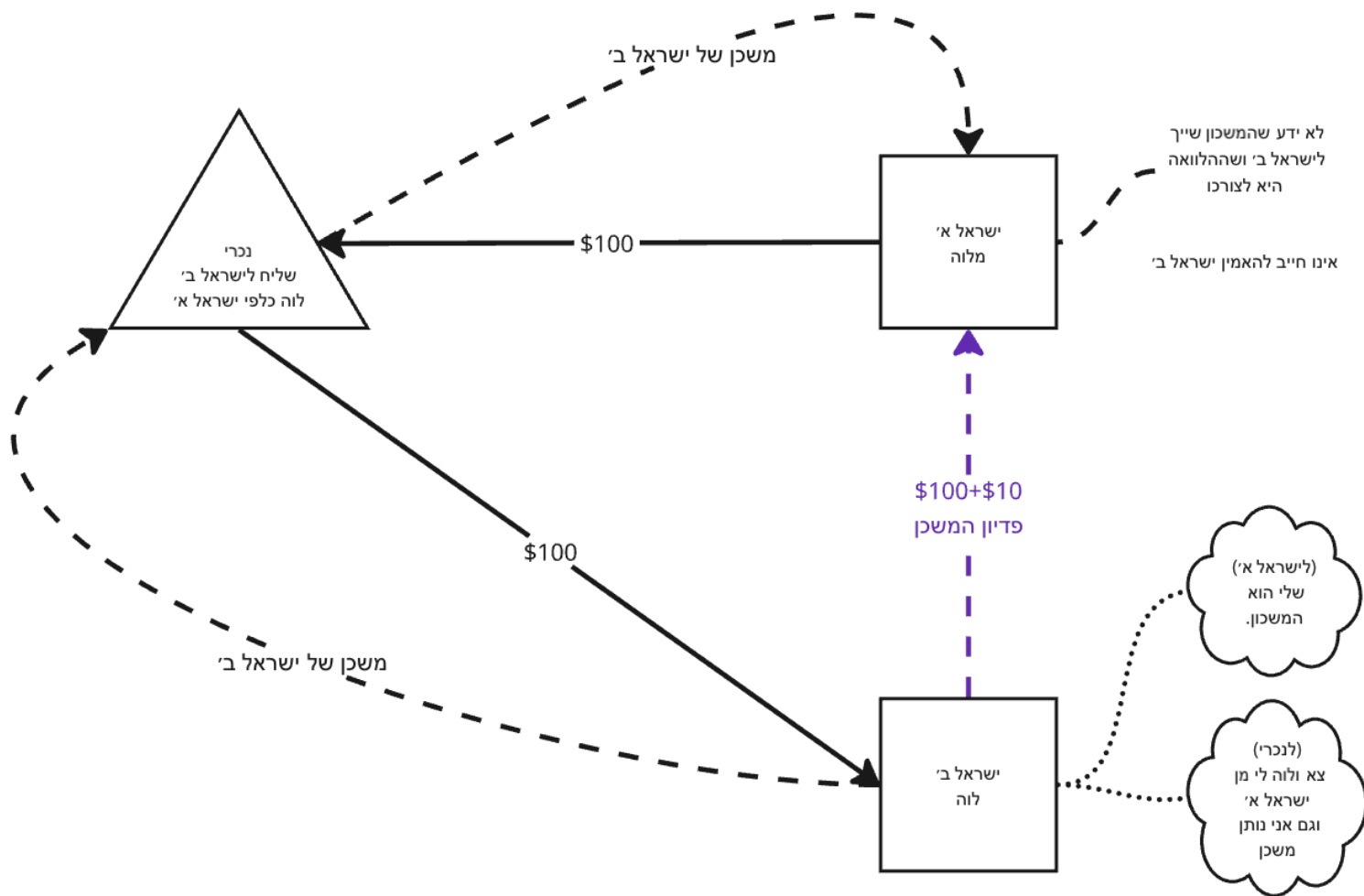

Diagram 20

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ט'

עובד כוכבים שלוח מִיִּשְׂרָאֵל מֵעוֹת בְּרִבִּית עַל מִשְׁכּוֹן, וּבִשְׁעַת פְּדִית הַמִּשְׁכּוֹן בָּא יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: שְׁלִי הוּא הַמִּשְׁכּוֹן — לֹא יֵאֱמִינוּ הַמְּלוּה. וְעֵדִים לֹא יוּכַל לְהֵבִיא, כִּי לֹא יוּכְלוּ לְהַעֲדִיד שְׁאִלוֹ הַמְּעוֹת עֲצָמָם שֶׁנֶּתַן הַמְּלוּה לְעוֹבֵד כּוֹכְבִּים, חָזַר וְנִתַּן לְיִשְׂרָאֵל, כִּי יוּכַל לֹמַר: עֲכָבָם לְעֲצָמוֹ וּמִמְּעוֹתָיו הַלּוּה לּוֹ.

ט"ז, ס"ק י'

עובד כוכבים שלוח מעות כו' — הלוח לא עבד איסורא, דאמרינן מסתמא הקנהו לעובד כוכבים. ומכל מקום, אם ידע המלוה תחלה שלצורך ישראל הוא, הוה נראה כשלוחו, כיון ששניהם יודעים בדבר.

ש"ך, ס"ק כ'

לא יאמינו — ומותר לו ליקח קרן ורבית מהישראל, הואיל ולא ידע המלוה תחלה. ואף שנודע עתה שהמשכון היה של ישראל, שנתן משכונו לעובד כוכבים ללות עליו מישראל ברבית, מותר, דמסתמא לא שביק היתרא ואכיל איסורא, ואקנייה ניהליה משכון לעובד כוכבים, ועובד כוכבים קנייה במשיכה, וכל מה שנותן לישראל בשביל העובד כוכבים הוא נותן.

Rule

When ישראל lends money with רבית to a נכרי against a משכון, without knowing that the משכון belongs to ישראל or that the loan is being obtained for his benefit, the transaction is permitted because ישראל is presumed to have transferred ownership of the משכון to the נכרי, and any later payment by ישראל is treated as payment הנכרי בשביל הנכרי.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל gives a משכון to a נכרי and asks him to obtain a \$100 interest-bearing loan from ישראל א'. The נכרי delivers the משכון to ישראל א' and borrows the \$100 in his own name. At the time of the loan, ישראל א' does not know that the משכון originally belonged to ישראל ב' or that the funds are intended for him. The נכרי subsequently gives \$100 to ישראל ב'. When the loan becomes due, ישראל א' approaches ישראל ב', pays \$110, and seeks to redeem the משכון.

The transaction is permitted. Since ישראל א' did not know the true background when the loan was made, the הלכה presumes that ישראל ב' transferred ownership of the משכון to the נכרי. The נכרי then pledged his own משכון to ישראל א' and became the actual borrower.

Accordingly, when ישראל ב' later pays the \$100 קרן and \$10 ריבית to ישראל א', he is not repaying a personal interest-bearing loan owed to ישראל א'. Rather, he is making the payment **בשביל הנכרי** in order to redeem the משכון.

Notes

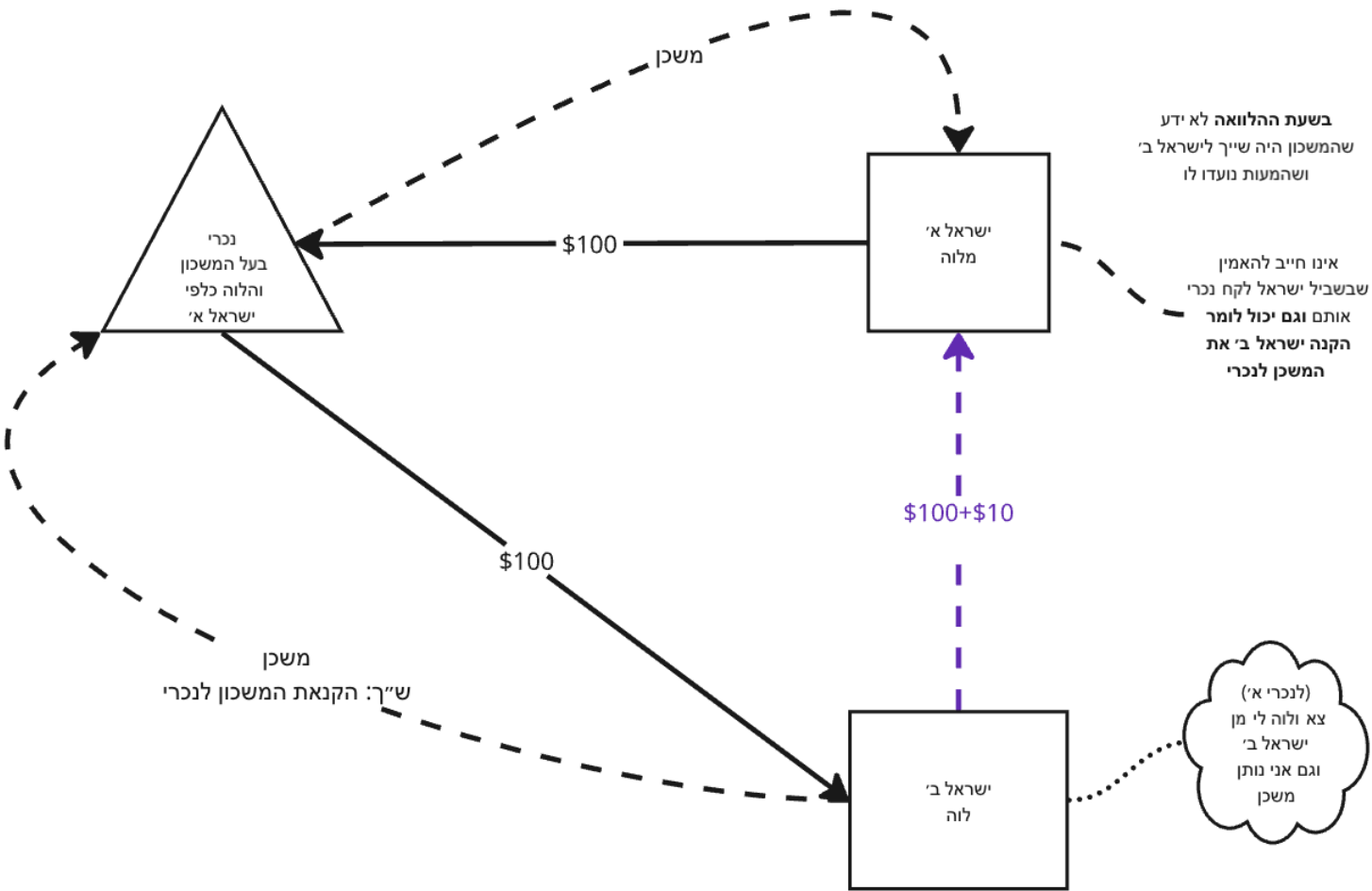
The effect of ישראל א''s lack of knowledge is twofold.

First, as the ט"ז explains, the arrangement does not appear to be a loan made through the נכרי on behalf of ישראל ב'. If ישראל א' knew from the outset that the נכרי was borrowing for ישראל ב', the transaction would be **נראה כשלוחו**.

Second, the ש"ך explains that the הלכה presumes that ישראל ב' acted permissibly and transferred ownership of the משכון to the נכרי. The נכרי acquired the משכון through משיכה and pledged it to ישראל א' as his *own* property. The payment subsequently made by ישראל ב' is therefore regarded as payment הנכרי בשביל.

It would be imprecise to describe this as a sale of the "entire debt." Rather, the presumed transfer concerns ownership of the **משכון**. That transfer allows the original loan to be viewed as a genuine loan between ישראל א' and the נכרי.

The case is permitted according to **both** רש"י and ר"ת, although the basis differs. According to רש"י, the lender's lack of knowledge and the presumed transfer of the משכון remove the concern of שליחות. According to ר"ת, the broader principle of **אין שליחות לנכרי** provides an additional basis for היתר.

Repledging Debt

Repledging Jewish Collateral and Assigning Jewish Debts (21–27)

Sale or Repledging of a Non-Jew's Collateral Between Jews (45–57)

Artificial Use of a Non-Jew's Collateral (58–59)

A Jew's Collateral and Payment Rights in the Hands of a
Non-Jew (60–62)

Diagram 21

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י'

עובד כוכבים שמשכן לישראל בחובו, ומשכן העובד כוכבים אותו משכון לישראל ברבית, אם הישראל פודהו — אסור לקח ממנו רבית. ואם אחריות החוב והרבית אינו על המשכון לבד, אלא גם על העובד כוכבים — מתר.

וכן אם הישראל הממשכן לא ידע שהעובד כוכבים הממשכן רוצה למשכנו ביד ישראל — מתר לקבל הקרן והרבית מיד הישראל.

Rule

When a נכרי repledges 'א ישראל's משכון to 'ב ישראל for an interest-bearing loan, and the second debt is secured exclusively by the משכון, then 'א ישראל may not redeem it directly from 'ב ישראל by paying קרן; however, the transaction is permitted if the נכרי also bears personal אחריות for the second debt or if 'א ישראל was unaware that his משכון would be pledged to 'ב ישראל.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי lends \$100 with רבית to 'א ישראל and receives a משכון from him. The נכרי then borrows \$100 with רבית from 'ב ישראל and delivers the same משכון to 'ב ישראל as security for the second loan.

If the אחריות for the second loan, rests exclusively upon the משכון, and 'א ישראל knows that his משכון is being transferred to 'ב ישראל, then 'א ישראל may not redeem the משכון directly from 'ב ישראל by paying \$110. Since the second loan is secured solely by property belonging to 'א ישראל, the transaction appears as though 'ב ישראל advanced money against 'א ישראל's משכון. The 'א ישראל's direct payment of \$100 קרן together with \$10 רבית to 'ב ישראל would therefore be treated as an interest payment arising from a loan between the two ישראלים.

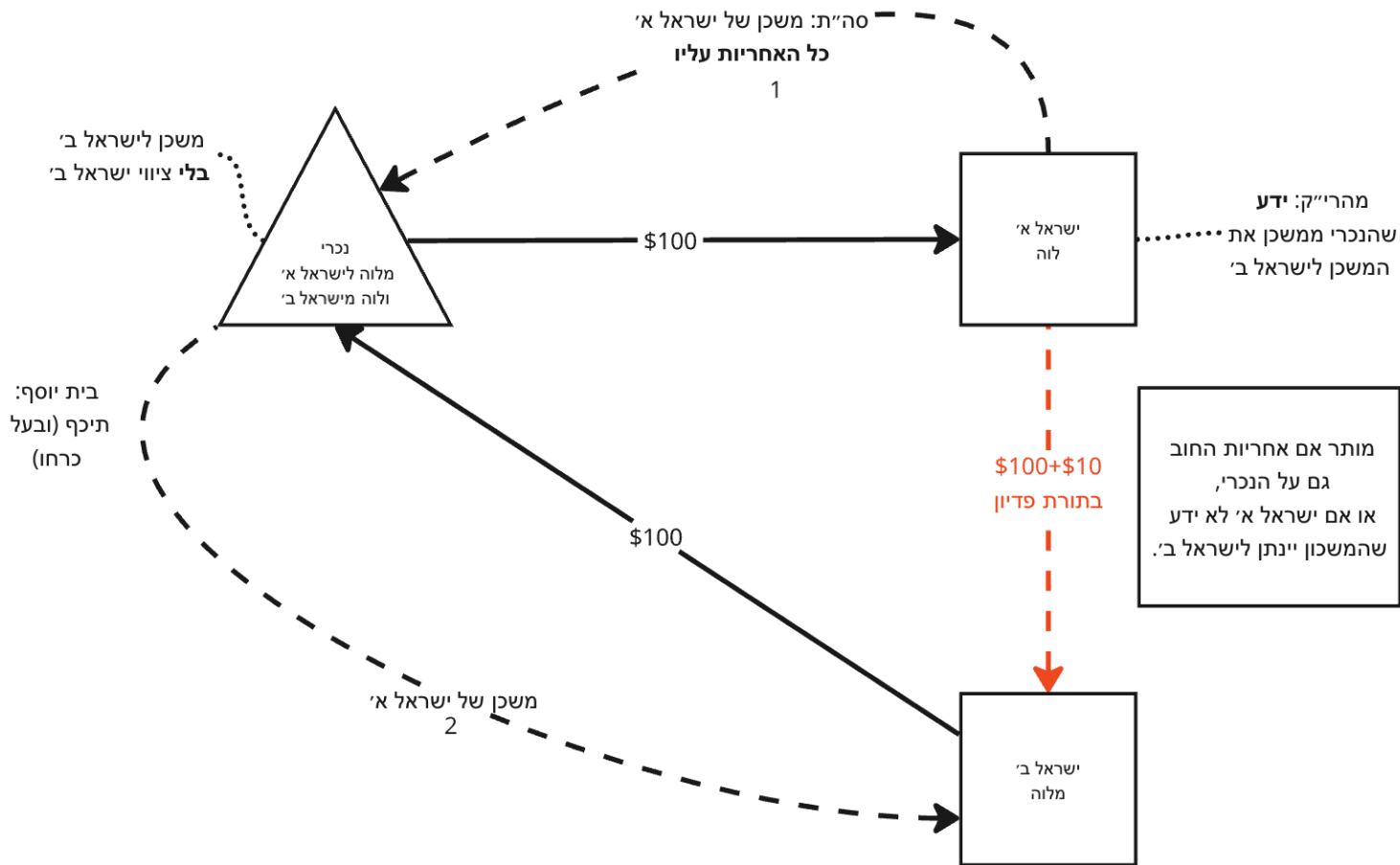
Permitted Cases

The שולחן ערוך identifies two circumstances in which the transaction is permitted.

First, if the נכרי bears personal אחריות for the רבית in addition to the משכון, the second transaction is treated as a genuine loan from 'ב ישראל to the 'א ישראל. 'א ישראל may then redeem the משכון because his payment is made on behalf of the נכרי.

Second, if 'א ישראל did not know that the נכרי intended to repledge his משכון to 'ב ישראל, 'א ישראל may receive the קרן and רבית from 'א ישראל. Since 'א ישראל did not participate in or consent to the second transaction, it is not viewed as an interest-bearing loan arranged directly between the two ישראלים.

Similarly, if 'א ישראל pays the נכרי and the נכרי then uses those funds to redeem the משכון from 'ב ישראל, the direct payment of רבית from 'א ישראל to 'ב ישראל is avoided.

Diagrams 22–24

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י'

ישראל שחייב לעובד כוכבים חוב על רבית, והעובד כוכבים הקנה אותו חוב לישראל אחר, אם העובד כוכבים מקבל הרבית ונתנו לישראל השני — מתר. אבל אסור לישראל השני לקבל מיד הראשון, משום חמר רבית.

ט"ז, ס"ק י"ב

זה פשוט, אם כבר חייב לעובד כוכבים קרן ורבית, יכול הישראל לקבל עליו וליקח מהישראל גם אותו רבית. אלא דשם בתשובת רשב"א מיירי שישראל היה חייב לעובד כוכבים הקרן, ורבית עדיין לא חל באותה שעה שהקנה עובד כוכבים לישראל אחר.

וצריך שתדע, דאם הקנה לו במכר גמור לישראל אחר, פשיטא שאיסור גמור הוא אפילו ליקח מהעובד כוכבים... אלא מיירי שהקנהו לו בתורת בטחון, וכשרוצה העובד כוכבים יכול לסלק הישראל בזוזי, ואם כן אינו אלא כמו משכון.

נקודות הכסף

זה פשוט כו', יכול הישראל לקבל עליו כו'. ולפי עניות דעתי נראה דאין לחלק בזה, אלא בכל ענין אסור לקבל הרבית מיד הישראל.

Rule

בתורת בטחון merely ישראל ב' to ישראל א' transfers an interest-bearing debt owed by נכרי, the נכרי may not pay the רבית directly to ישראל ב', but the נכרי may receive it and then transfer it to ישראל ב'; following a מכר גמור, however, even the subsequent רבית may not be collected indirectly through the נכרי.

General Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' owes a \$100 נכרי together with \$10 רבית. The נכרי then borrows \$100 from ישראל ב' and assigns the debt owed by ישראל א' to ישראל ב'.

The permissibility of collecting the רבית depends upon the nature of that assignment.

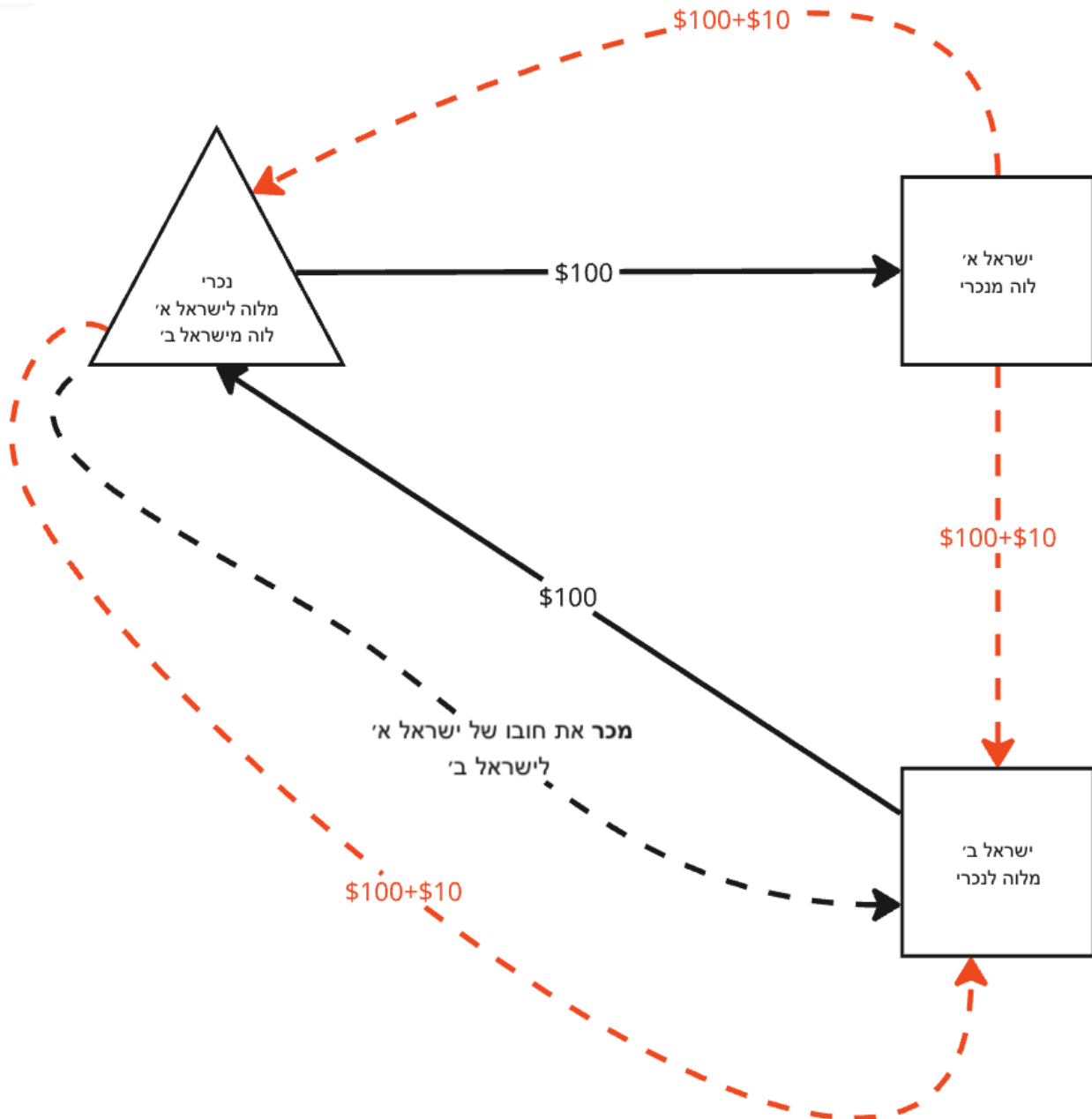
If the debt was transferred only בתורת בטחון, the underlying debt remains the property of the נכרי. The נכרי retains the right to satisfy his obligation to ישראל ב' with other funds and recover the assigned debt. Accordingly, ישראל א' may pay the רבית to the נכרי, who may then transfer the funds to ישראל ב'. Nevertheless, משום חומר רבית, the ישראל ב' may not collect the רבית directly from ישראל א'. A direct payment would appear as though ישראל א' owes רבית to ישראל ב'.

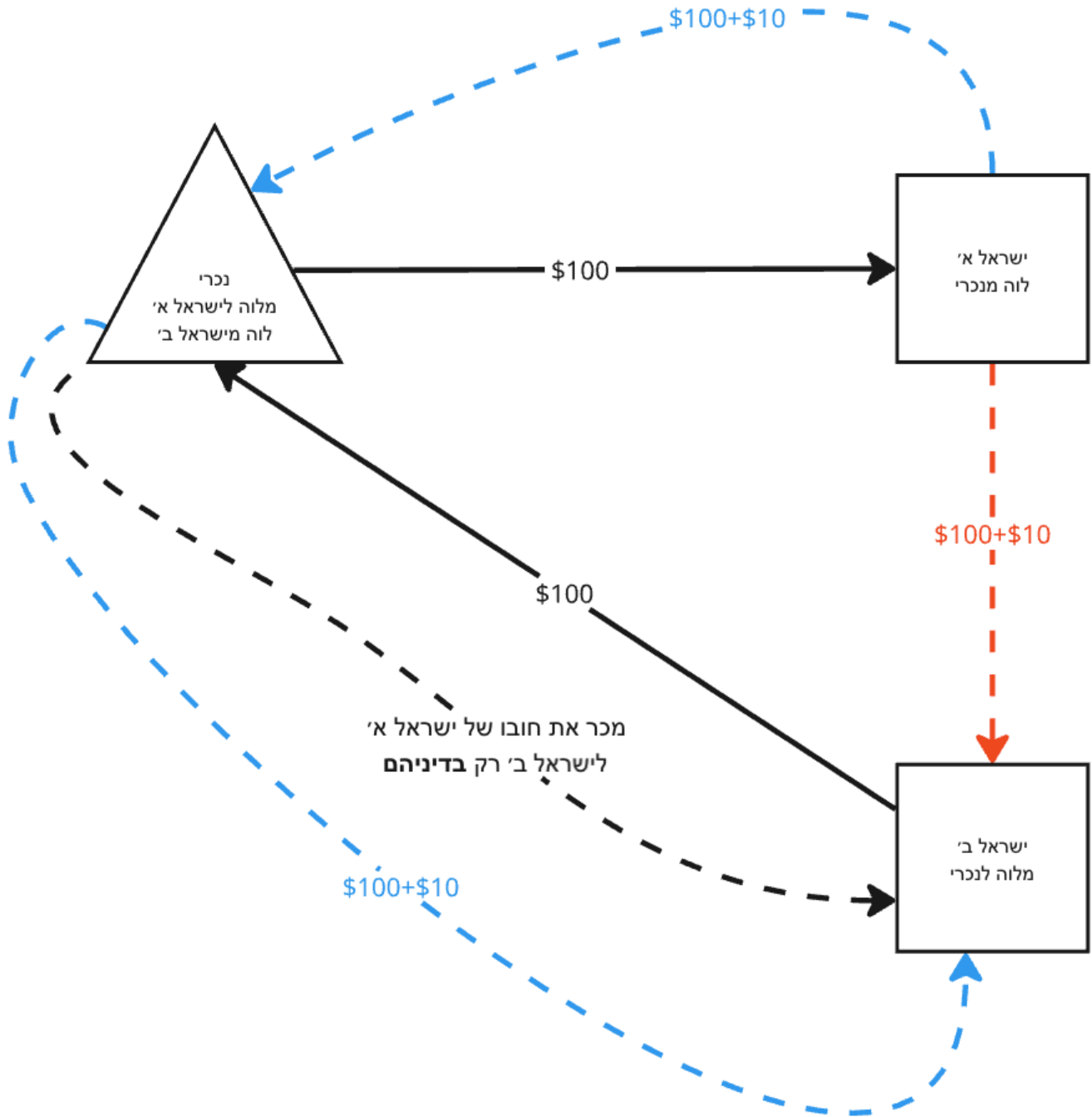
By contrast, if the נכרי transferred the debt to ישראל ב' through a מכר גמור, the debt belongs to ישראל ב' from that time forward. Any additional ריבית that accrues thereafter would constitute ריבית arising from a debt owed by one ישראל to another. ישראל ב' may therefore not collect that later ריבית, whether directly from ישראל א' or indirectly through the נכרי.

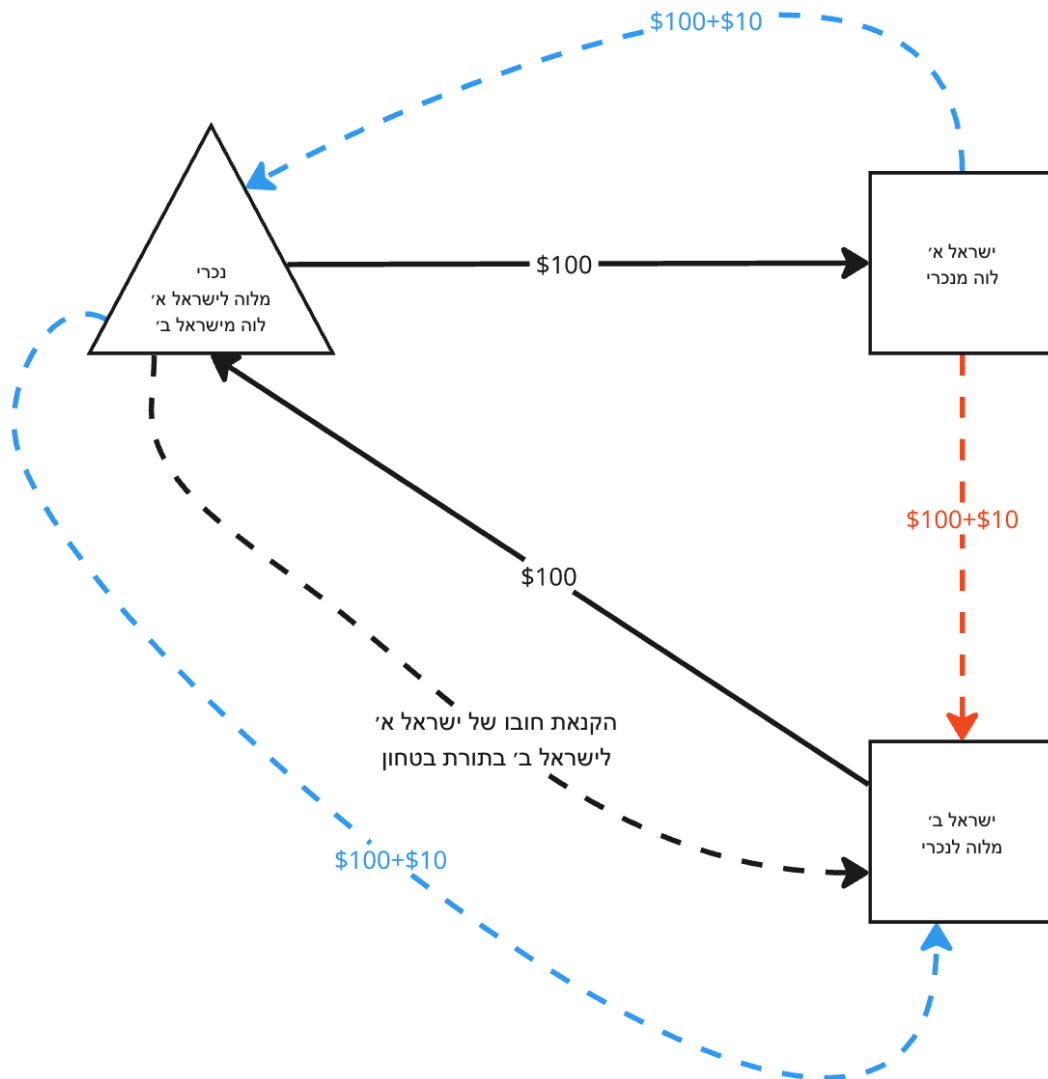
ריבית Accrued and Future

The ט"ז distinguishes between ריבית that had already accrued before the assignment and ריבית that would accrue afterward. If ישראל א' already owed both the קרן and the accrued ריבית to the נכרי before the debt was transferred, ישראל ב' may acquire that existing obligation and collect it. The case restricted by the רמ"א concerns ריבית that had not yet accrued when the debt was assigned.

The הכסף disagrees and maintains that ישראל ב' may not receive the ריבית directly from ישראל א' in either case, even if the ריבית had already accrued before the assignment, disputing the distinction between accrued and future ריבית.

תשלום ישיר של הריבית — אסור

ישראל א' משלם לנכרי, והנכרי משלם לישראל ב' — מותר

ט"ז: ריבית שכבר נתחייב בה קודם ההקנה מותרת אף בתשלום ישיר

נקודות הכסף: גם ריבית שכבר נתחייב בה אסור לקבל ישירות מישראל א'

Diagram 25

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"א

אם ישראל השאיל משכונו לעובד כוכבים ללות עליו ברבית לעצמו, ומשכנו העובד כוכבים, מתר לישראל להלות לעובד כוכבים עליו ברבית. ואפלו הלך לו העובד כוכבים, ופורע ישראל בעל המשכון קרן ורבית מתר.

הגה: אבל לא יוכל לזכות לעובד כוכבים משכון על ידי אחר, למאן דאמר אין זכיה לעובד כוכבים.

ואם העובד כוכבים אנס, ואינו רוצה לפדות המשכון ולהחזירו לבעליו, צריך ישראל המלוה לתן לפדות המשכון לבעליו, דהוי העובד כוכבים כגזלן שהשקין לו.

אבל אם אינו אנס, ויכול בעל המשכון לכף לעובד כוכבים לפדות שולו, יוכל ישראל המלוה לומר לו: לאו בעל דברים ידי אית.

ואם העובד כוכבים אנס, ואילו היה בא לפדותו היו צריכין לתת לו בלא רבית, צריך לתת גם כן לבעל המשכון בלא רבית.

Rule

When ישראל lends his משכון to a נכרי so that the נכרי may borrow for himself, ישראל may lend to the נכרי with רבית against that משכון, and ישראל may later redeem it by paying the רבית because the loan was made to the נכרי rather than to ישראל ב'.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל lends an item to a נכרי and authorizes him to use it as a משכון in order to obtain a loan for the נכרי's own benefit. The נכרי then gives the משכון to א' and borrows \$100 with an obligation to repay \$110. Since the נכרי is borrowing for himself, the הלוואה is exclusively between א' and the נכרי. The fact that the משכון belongs to ישראל ב' does not transform the transaction into a הלוואה between the two ישראלים.

Accordingly, if the נכרי subsequently leaves or fails to redeem the משכון, ישראל א' may pay the \$100 together with the \$10 רבית and recover his property. His payment is made to redeem the משכון and discharge the נכרי's obligation, not as רבית upon a personal הלוואה from א'.

Notes

Transfer of the משכון to the נכרי

The רמ"א explains that ישראל ב' must actually lend or transfer the משכון to the נכרי. According to the position that אין זכיה לעובד כוכבים, and ישראל ב' cannot transfer the משכון to the נכרי merely by asking another person to acquire it on the נכרי's behalf.

Where the נכרי is a strongman

If the נכרי is an אָנֶס who refuses to redeem the משכון and return it to ישראל ב', he is treated as a גזלן who pledged property belonging to another person. ישראל א' must therefore permit ישראל ב' to redeem his משכון directly.

The final clause addresses a narrower case: if the נכרי is such an אָנֶס that, had he personally appeared to redeem the משכון, the ישראל א' would have been compelled to return it to him without collecting ריבית, then ישראל א' must likewise allow ישראל ב' to redeem it without ריבית.

If the נכרי is not an אָנֶס and ישראל ב' is able to compel him to redeem and return the משכון, the ישראל א' may refuse to deal directly with ישראל ב' and say **לֹא בֹעַל דְּבָרִים דִּידִי אֶתְּ**. The ישראל ב' must then pursue the נכרי rather than demand the משכון directly from ישראל א'.

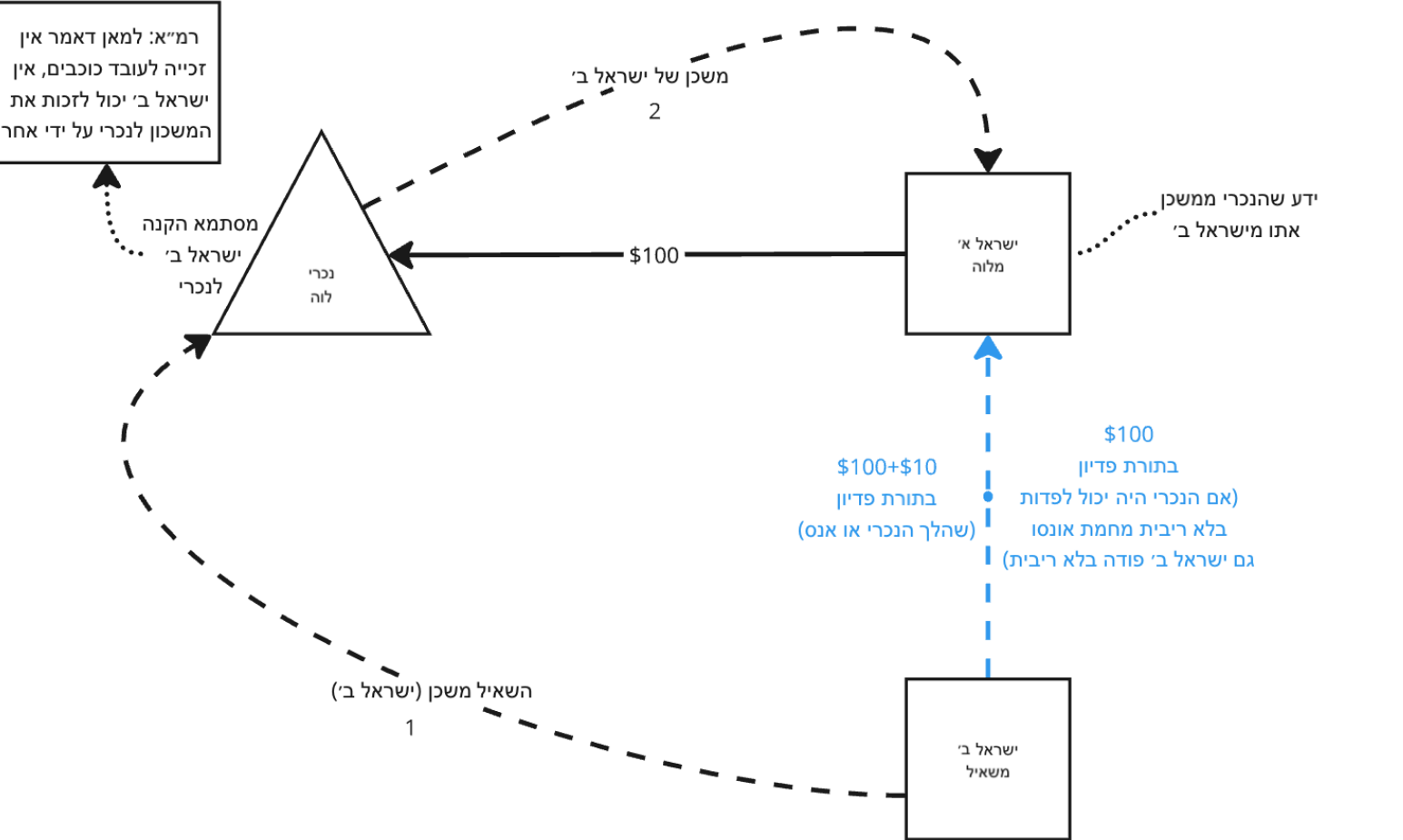

Diagram 26

ש"ך, יורה דעה סימן קס"ח ס"ק כ"ט

אבל אם העובד כוכבים השואל אומר לישראל המשאיל: תנהו לפלוני עובד כוכבים, שילוח לי עליו מישראל ברבית, וכשתמסרנו בידו מיד אני חייב לך להחזיר המשכון — מותר.

Rule

When נכרי א' borrows a משכון from ישראל ב' and directs ישראל ב' to deliver it to נכרי ב' so that נכרי א' may obtain an interest-bearing loan for נכרי א', the arrangement is permitted where נכרי א' becomes immediately responsible to ישראל ב' for returning the משכון upon its delivery to נכרי ב'.

Explanation

For purposes of illustration, assume that נכרי א' wishes to obtain an interest-bearing loan from ישראל א' and he asks ישראל ב' to lend him a משכון, but directs ישראל ב' to deliver the משכון physically to נכרי ב'. נכרי ב' will then pledge the משכון to ישראל א' and obtain the loan for the benefit of נכרי א'. נכרי א' expressly undertakes that immediately upon ישראל ב' delivering the משכון to נכרי ב', he will become obligated to return the משכון to ישראל ב'. The משכון is therefore regarded as having been lent to נכרי א', even though it was physically delivered to נכרי ב' at his direction.

נכרי ב' subsequently pledges the משכון to ישראל א', borrows \$100 with ריבית, and transfers the loan proceeds to נכרי א'. The transaction is permitted because ישראל ב' merely lent his property to נכרי א' for the latter's use, while the interest-bearing loan was made to נכרי א' and not to ישראל ב'.

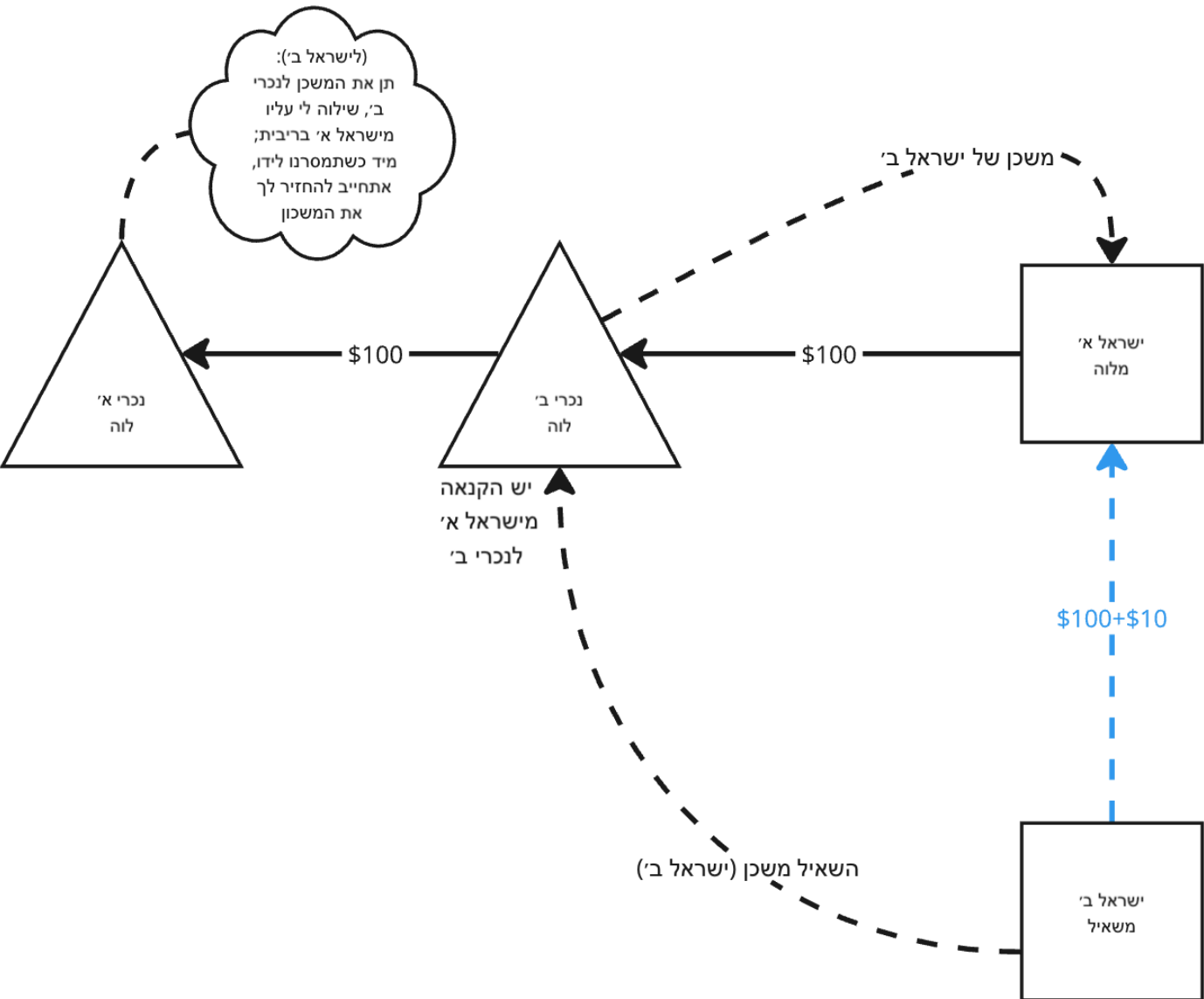

Diagram 27

ט"ז, יורה דעה סימן קס"ח ס"ק י"ד

ועל מה שכתב המרדכי שמזכה לו בשביל העובד כוכבים, תמה הבית יוסף, דהא קיימא לן אין זכייה לעובד כוכבים... ומו"ח ז"ל כתב דאפשר ליישב, דהכי קאמר: שיהיה זוכה בו בדרך שיזכה בו העובד כוכבים, כגון באודייתא שמודה שהוא של עובד כוכבים... ולא נהירא לי... דודאי לגבי ממון אמרינן שאדם נאמן לחובתו... אבל זהו ודאי אינו שיועיל לאפקועי איסורא בשביל שקר שלו...

אלא דכאן מיירי שהממשכן נותן דרך מכירה להמלוה את המשכון הזה, ואומר לו: הנני מזכה דבר זה שיהיה שלך על זכות זה, שאם יתן לך עובד כוכבים פלוני סך קרן שאתה נותן ורבית סך פלוני, תחזיר את המשכון. ודבר זה הוא ממש כמו שאדם מוכר לחבירו בשביל עובד כוכבים ומתנה עמו איזה תנאי... ואין כאן שום הלואה על המשכון.

Rule

When **א' ישראל** transfers his **משכון** to **ב' ישראל** through an actual conditional **מכירה**, under which **ב' ישראל** must return it if the designated **נכרי** pays the agreed **קרן וריבית**, the arrangement is permitted because no **הלואה** exists between the two **ישראלים**; a mere **אודייתא** that the **משכון** belongs to the **נכרי** is insufficient.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a **נכרי** wishes to borrow \$100 with **ריבית** from **א' ישראל**. The **נכרי** directs **א' ישראל** to arrange the loan and transfer the proceeds to him. **א' ישראל** owns a **משכון** that will be used in connection with the transaction.

According to the **ט"ז**, the **א' ישראל** does not merely pledge the **משכון** as security for a personal **הלואה**. Rather, he transfers the **משכון** to **ב' ישראל** through a genuine **מכירה**, subject to the condition that if the designated **נכרי** pays **ב' ישראל** the \$100 **קרן** together with \$10 **ריבית**, the **א' ישראל** will return the **משכון**.

א' ישראל then provides the \$100, which **א' ישראל** transfers to the **נכרי**. Since **א' ישראל** has sold the **משכון** subject to a condition, rather than borrowed money from **ב' ישראל**, there is no **הלואה** between the two **ישראלים**. The later return of the **משכון** upon payment of the agreed amount is the fulfillment of the **תנאי** in the **מכירה**, rather than the collection of **ריבית** from **א' ישראל**.

Notes

The **בית יוסף** argues and understands that although the **מלוה** may be permitted to receive the payment, the **א' ישראל** acting as the intermediary commits an **איסור**.

The ב"ח suggests that ישראל א' may transfer the משכון to the נכרי through קניין אודיתא by acknowledging that the משכון belongs to the נכרי. The ט"ז rejects this explanation. Although an אודיתא may operate in דיני ממונות because **הודאת בעל דין כמאה עדים**, a *false* acknowledgment cannot remove an איסור ריבית ח. The ישראל א' cannot make an otherwise prohibited transaction permissible merely by declaring that his property belongs to the נכרי.

The ט"ז therefore explains that the transaction is based upon an actual מכירה על תנאי. The ישראל א' transfers ownership of the משכון to ישראל ב', with the condition that it must be returned if the designated נכרי pays the specified וריבית ח.

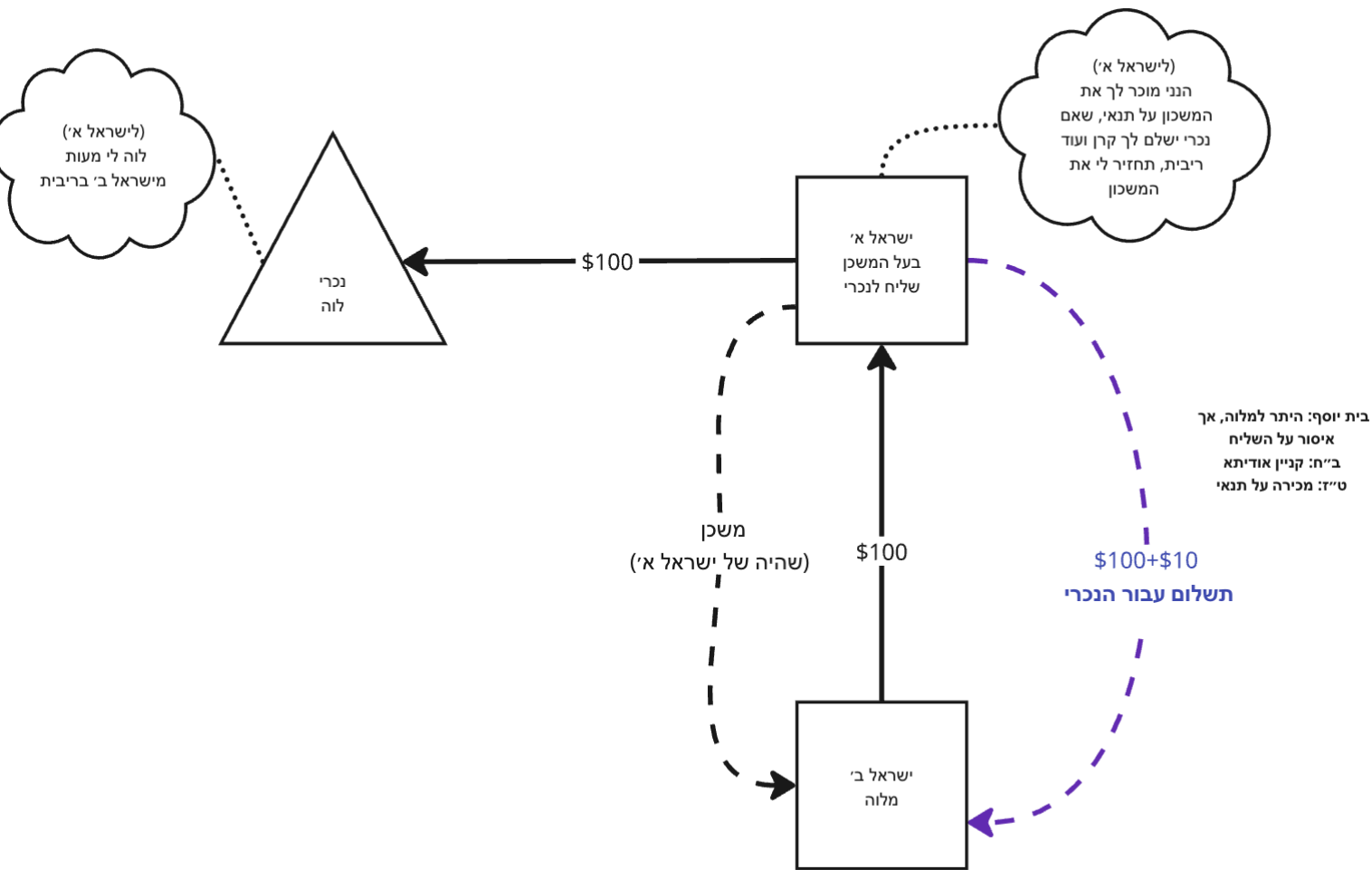

Diagram 28

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ב

ישראל שהלוה לעובד כוכבים ברבית על משכון, ואחר כך אמר לו: תן המשכון לראובן והוא יתן לך מעותיך, וכן עשה, נתן המשכון לראובן למכר, וראובן עכב המעות בידו אחר מכירת המשכון, והמלוה תובע רבית עד שביא מעותיו לידו, והעובד כוכבים אינו רוצה לתן יותר מעד שעת מכירה, בענין שראובן צריך לתן המותר — יכול המלוה לטל כל הרבית מהעובד כוכבים. ואם העובד כוכבים יכף את ראובן לפרע הרבית בשביל שעכב — מאי נפקא לה מנה.

Rule

When ישראל א' receives and sells the משכון of נכרי but delays transferring the proceeds, ישראל א' may collect the entire קרן וריבית from the נכרי, who remains personally liable, even though the נכרי may then compel ישראל ב' to reimburse him for the additional ריבית caused by the delay.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' lends \$100 with ריבית to a נכרי against a משכון. The נכרי subsequently instructs ישראל א' to deliver the משכון to ישראל ב', who will sell it and use the proceeds to satisfy the debt owed to ישראל א'.

ישראל א' delivers the משכון to ישראל ב' for sale. ישראל ב' sells the משכון but delays transferring the proceeds. As a result, additional ריבית accrues before ישראל א' receives payment.

The נכרי remains personally liable for the original debt throughout this process. ישראל א' may therefore collect from the נכרי the entire \$100 קרן together with all ריבית accrued until payment actually reaches him.

If the נכרי then compels ישראל ב' to reimburse him for the additional ריבית caused by ישראל ב' delay, the payment is permitted. ישראל ב' is not paying ריבית to ישראל א' pursuant to a הלואה between them. Rather, he is reimbursing the נכרי for the loss caused by his failure to transmit the sale proceeds promptly.

Notes

The היתר depends upon the נכרי remaining personally liable to ישראל א'. If ישראל א' had released the נכרי when the משכון was delivered to ישראל ב', ישראל ב's subsequent obligation to pay ישראל א' could be viewed as a direct obligation between the two ישראלים. Any additional payment for the passage of time could then involve ריבית.

The ט"ז questions this ruling in light of סעיף ה', where כפייה by the נכרי may create a concern of מיחזי כשליחות. Here as well, the נכרי ultimately compels ישראל ב' to pay the additional amount corresponding to the ריבית collected by ישראל א'. The נקודות הכסף explains that there is no

concern of שליחות in the creation of a הלואה. The ישראל ב' was appointed only to sell the משכון. His later payment results from his delay in carrying out that sale and is therefore not treated as paid pursuant to a הלואה between the two ישראלים.

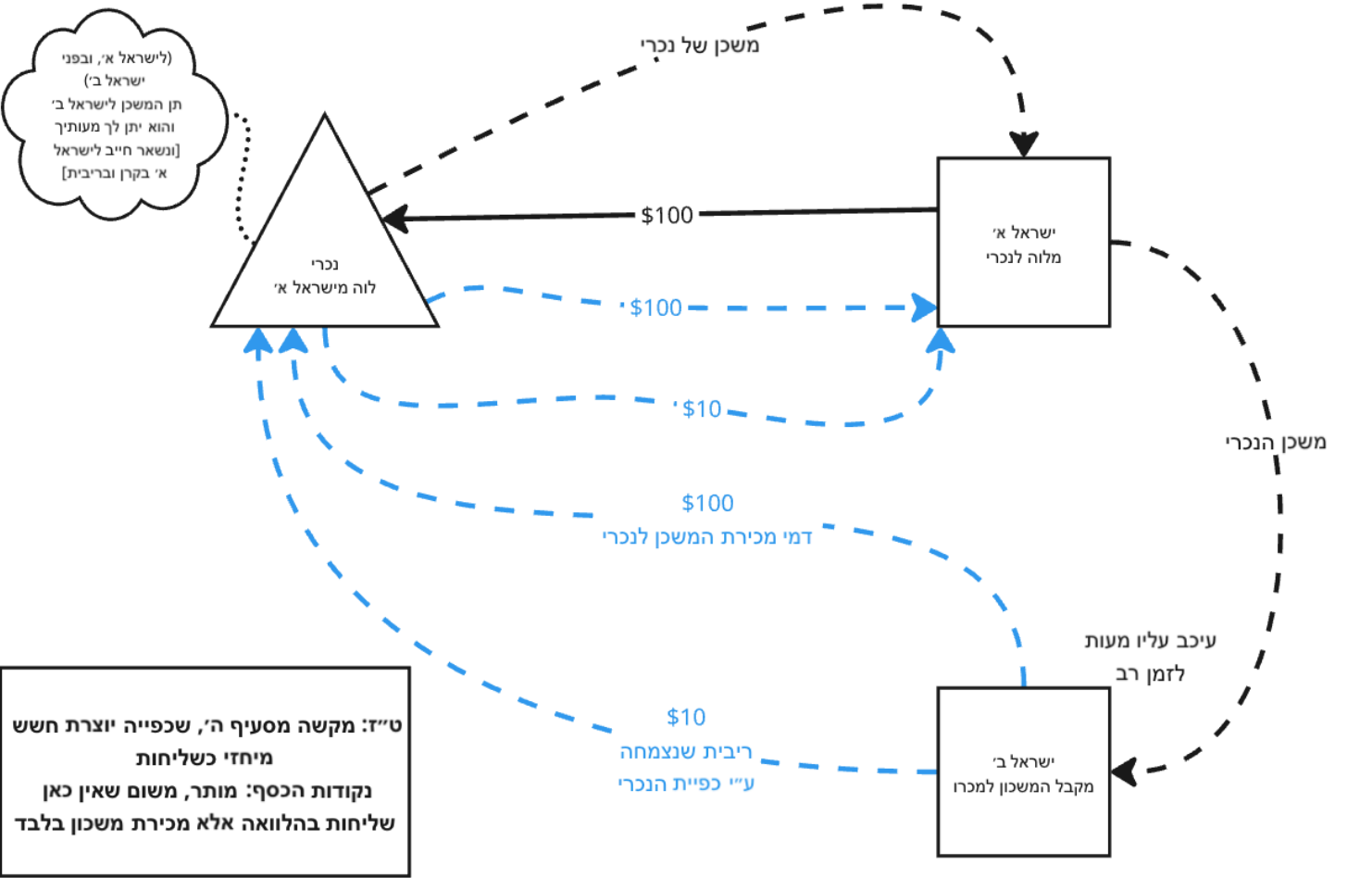

Diagram 29

חוות דעת, ביאורים ס"ק י"ח

אם העובד כוכבים כופה את ראובן שיתן רבית לשמעון, נראה דצריך שמעון להחזיר לראובן, כיון דהעובד כוכבים כגזלן נגד ראובן. מה בכך שהעובד כוכבים חייב לשמעון; וכי אם עובד כוכבים אחד יהיה בעל חוב לישראל ויגזול מישראל אחר ויתן לזה שהוא חייב לו, ודאי דיצטרך הישראל להחזיר לישראל האחר, כיון שהגזילה בעין תחת ידו, דהוי כגזל ופרע חובו, דחייב להחזיר בלא דמים, כמבואר בחושן משפט סימן שני"ז. ומכל שכן כשכופה הישראל השני ליתן מיד ליד לישראל הראשון, ודאי דאסור לו לקבלם, ואם נטל חייב להחזיר.

Rule

If the **ישראל א'** may not **ישראל ב'** forces **ישראל ב'** to pay the additional **ריבית** directly to **ישראל א'**, **ישראל א'** may not accept or retain the payment; if he received it, he must return it to **ישראל ב'** because the payment is treated as **גזילה** rather than as a valid discharge of the **ישראל ב'**'s debt.

Explanation

This case continues the arrangement discussed in the previous diagram. **ישראל א'** lent money with **ריבית** to **ישראל ב'** against a **משכון**. The **ישראל ב'** then gave the **משכון** to **ישראל ב'** to sell, but **ישראל ב'** delayed transferring the sale proceeds. As a result, additional **ריבית** accrued on the **ישראל ב'**'s debt to **ישראל א'**.

The **חוות דעת** adds, however, that the **ישראל ב'** may not **force** **ישראל ב'** to pay that additional amount directly to **ישראל א'**. If the **ישראל ב'** does so, **ישראל א'** may not accept the payment. If he has already received it, he must return it to **ישראל ב'**.

The reason is that the **ישראל ב'**'s debt to **ישראל א'** does not permit him to take money improperly from **ישראל ב'** and use it to satisfy his own obligation. The **חוות דעת** compares this to a debtor who steals identifiable property from another person and gives it to his creditor in payment of his debt. Since the stolen property remains **בעין** in the creditor's possession, the creditor must return it to its owner. This is certainly true where the **ישראל ב'** compels **ישראל ב'** to transfer the payment directly to **ישראל א'**.

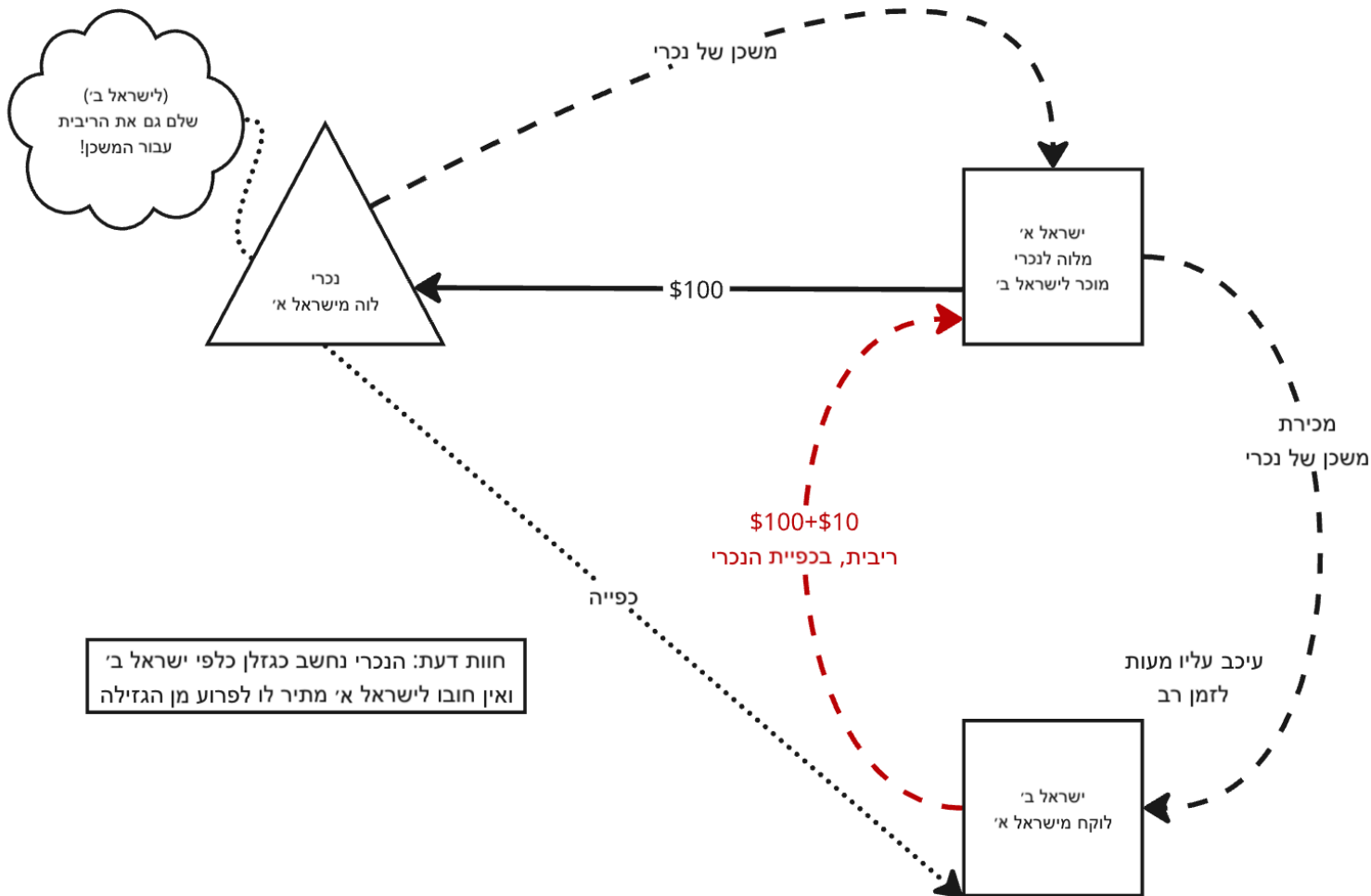

Diagram 30

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ג

עובד כוכבים שאמר לישראל: לזה לי מעות מישראל ברבית על משכוני, מתר למלוה לקח הרבית מיד ישראל השליח. והוא שיאמר המלוה לשליח: אתה תהיה שלוחי להביא לי המשכון מיד העובד כוכבים, באחריותי, ולהוליך לו המעות על אחריותי. וכן בשעת פדיה תהא שלוחי להביא לי מעותי מן העובד כוכבים, ויהיו באחריותי מיד כשיצאו מיד העובד כוכבים, וכן תהיה שלוחי להחזיר לו המשכון.

ואם אינו מאמינו, יאמר כך בלבו ואינו צריך להודיעו, או יתנה עמו שלא יהא נאמן לומר נאנס או נאבד, אלא בעדים.

ואם עשה כן, ובשעת פדיה אומר השליח: לא אמרתי לך אמת תחלה, אלא שלי הוא, יאמר המלוה: איני מאמין, אלא לדברך הראשונים אני מאמין; אבל חושש אני לדברך, ואיני רוצה לקבל ממך המעות, וכשיבא העובד כוכבים ויתן לי המעות, אתן לו משכוני.

ואפילו אם ירצה לשבע, אינו נאמן. ואפילו עדים מעידים שהוא של ישראל, לא מהני, כיון שהודה תחלה שאינו שלו.

הגה: וכל שכן דשבועת לזה לא מהני. אמנם אם נודע הדבר שכן הוא האמת, אסור לקח ממנו הרבית, והמערים לעשות כן נקרא רשע.

Rule

נכרי and a ישראל may serve as an intermediary for an interest-bearing loan between ישראל ב' and נכרי, provided that ישראל ב' accepts אחריות for the money and the משכון while they are in the possession of ישראל א', so that the loan remains exclusively between ישראל ב' and the נכרי.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי asks ישראל א' to obtain a \$100 interest-bearing loan from ישראל ב' against the נכרי's משכון. The ישראל א' may serve as the intermediary for all stages of the transaction. He may receive the משכון from the נכרי and deliver it to ישראל ב', bring the \$100 from ישראל ב' to the נכרי, later collect the \$110 from the נכרי, and return the משכון to him.

The arrangement is permitted only if ישראל ב' treats ישראל א' as his שליח and accepts אחריות for the relevant property throughout the transaction:

- The משכון is transported from the נכרי to ישראל ב' while באחריות ישראל א'.
- The loan proceeds are transported to the נכרי while באחריות ישראל א'.
- At the time of repayment, the קרן וריבית become באחריות ישראל ב' immediately upon leaving the possession of the נכרי.
- ישראל א' then returns the משכון to the נכרי as the שליח of ישראל ב'.

Since ישראל א' bears no independent אחריות for the loan, he is merely an intermediary. The substantive הלואה remains between ישראל ב' and the נכרי, and ישראל ב' may therefore receive the קרן וריבית through ישראל א'.

Notes

The רא"ש requires ישראל ב' to expressly accept אחריות for both the money and the משכון while they pass through the hands of ישראל א'.

If ישראל ב' does not trust ישראל א' after disclaiming liability, he may accept this אחריות בלבו without informing him. Alternatively, he may stipulate that ישראל א' will not be believed to claim נאנס or נאבד without witnesses.

The ב"ח understands that בדיעבד these express statements may not be indispensable, because it is presumed that ישראל ב' intended to structure the transaction בהיתר and accepted the necessary אחריות.

Subsequent Claim That the משכון Belonged to ישראל א'

If ישראל א' later retracts his original statement and claims that the משכון always belonged to him rather than to the ישראל ב', נכרי need not accept the retraction and ישראל ב' may rely upon the original representation that the משכון belonged to the נכרי. Nevertheless, if ישראל ב' is concerned that the later claim may be true, he should not accept the payment directly from ישראל א'. Instead, he may retain the משכון until the נכרי personally appears and pays the וריבית.

The רמ"א adds that ישראל א's later claim is not accepted even if he offers to swear or produces witnesses that the משכון belonged to him, because he originally admitted that it was not his. The גר"א disputes the רמ"א's ruling concerning witnesses.

If it becomes conclusively known that the משכון truly belonged to ישראל א', the ישראל ב' may not collect ריבית from him. A person who deliberately structures the transaction through a false representation is called a רשע.

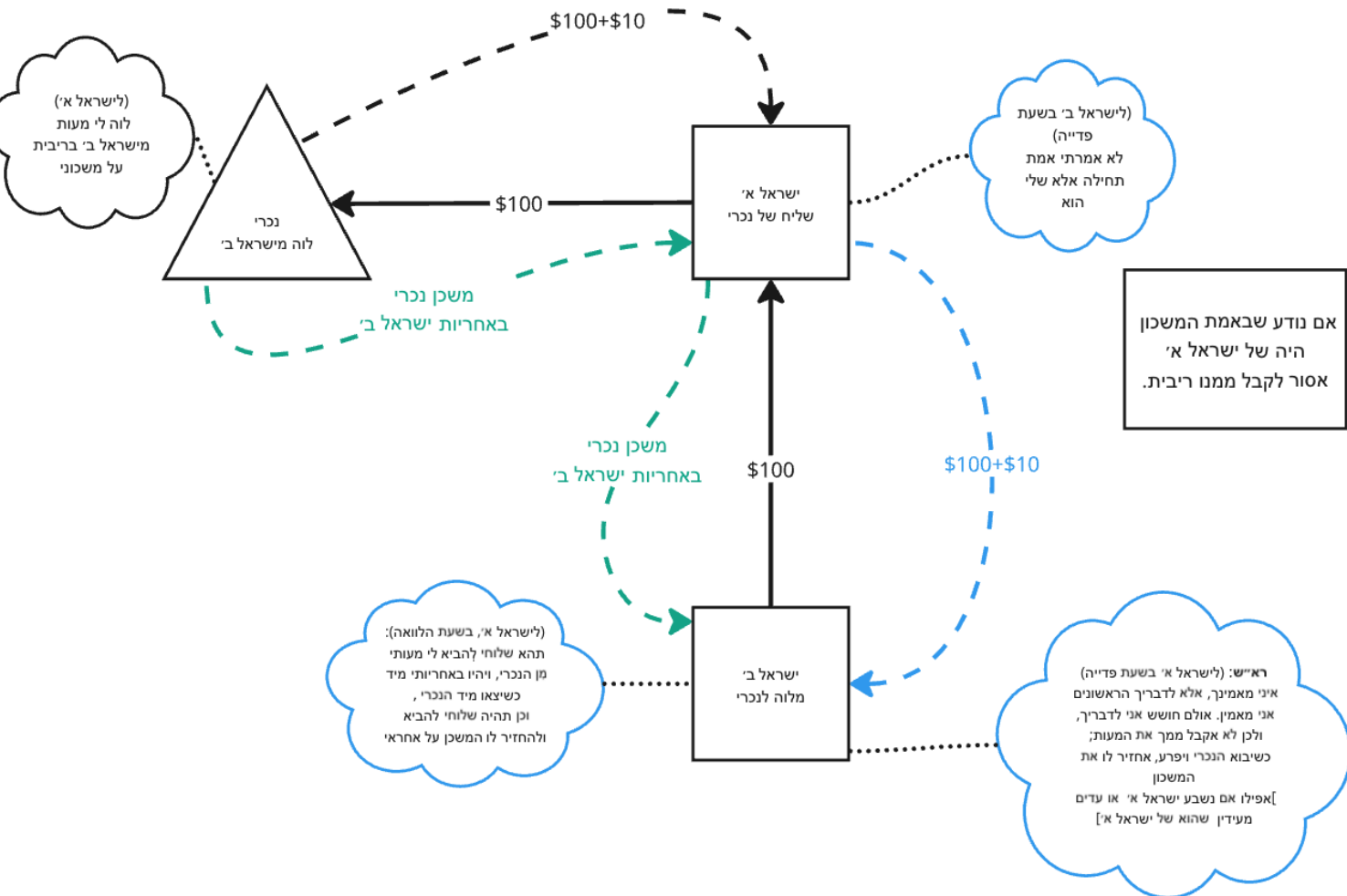

Diagram 31

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ג

עובד כוכבים שאמר לישראל: לזה לי מעות מישראל ברבית על משכוני, מתר למלוה לקח הרבית מיד ישראל השליח. והוא שיאמר המלוה לשליח: אתה תהיה שלוחי להביא לי המשכון מיד העובד כוכבים, באחריותי, ולהוליך לו המעות על אחריותי.

הגה: ואם נתן העובד כוכבים המשכון לישראל קדם שהלוה הישראל השני, אפלו היה אחריות המשכון על השליח — מתר, רק שיהיה אחריות המעות על המלוה.

Rule

When the נכרי delivers the משכון to א' ישראל **before** ב' ישראל advances the loan, the רמ"א permits א' ישראל to bear אחריות for the משכון; however, once the money is advanced, אחריות must rest upon ב' ישראל.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי intends to obtain a \$100 interest-bearing loan from ב' ישראל through א' ישראל, who will serve as the שליח or סרסור. Before ב' ישראל advances any money, the נכרי gives his משכון to א' ישראל. א' ישראל subsequently delivers the משכון to ב' ישראל, who lends \$100 to the נכרי through א' ישראל.

Under the general ruling of the שולחן ערוך, ב' ישראל must accept אחריות for both the משכון and the money while they pass through the hands of א' ישראל. This ensures that א' ישראל acts solely as the שליח of ב' ישראל and is not treated as personally borrowing or lending the funds.

The רמ"א distinguishes a case in which the נכרי delivered the משכון to א' ישראל before ב' ישראל agreed to or advanced the loan. Since א' ישראל received the משכון before the הלואה existed, his possession of and אחריות for the משכון do not connect him personally to the subsequent interest-bearing loan. Accordingly, even if אחריות המשכון remains upon א' ישראל during this preliminary stage, the transaction is permitted. אחריות המעות, however, must rest upon ב' ישראל once the loan proceeds are advanced and transferred through א' ישראל to the נכרי.

Notes

The critical distinction is not merely whether ב' ישראל expressly recites a particular statement. Rather, the issue is who bears אחריות at each stage of the transaction.

Where the משכון is first placed in the hands of א' ישראל as part of the interest-bearing loan, the שולחן ערוך requires אחריות המשכון to rest upon ב' ישראל.

Where the נכרי delivered the משכון to א' ישראל before the הלואה was created, the רמ"א rules that א' ישראל may bear אחריות המשכון. His possession originated independently of the loan and

therefore does not make him the borrower from ישראל ב'. Nevertheless, המעות must always rest upon ישראל ב' while the loan proceeds are being transported to the נכרי. [see דרכי משה regarding when the stipulation for responsibility over the collateral is effectuated.]

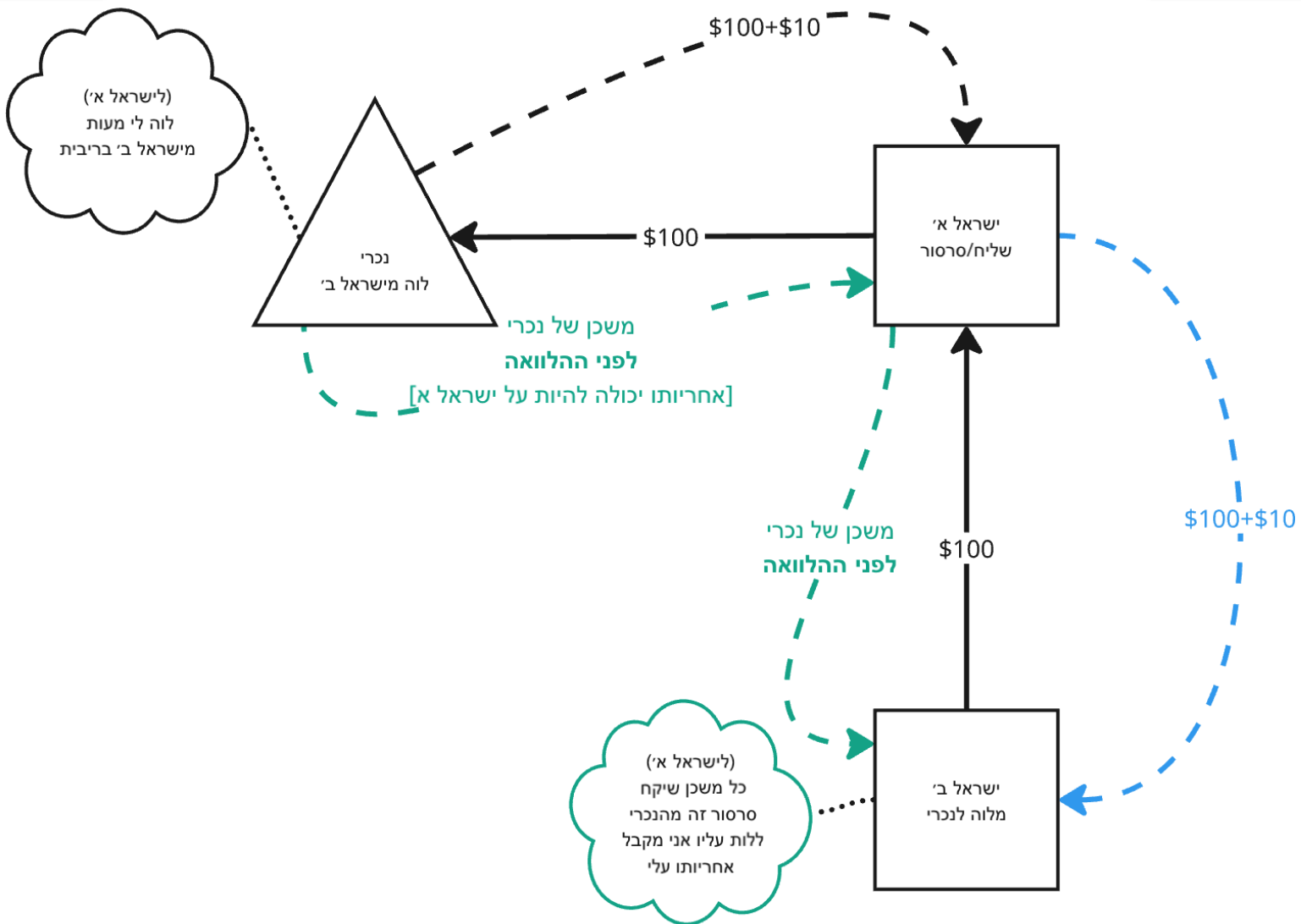

Diagram 32

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ד

ישראל שלוח מחברו לצורך העובד כוכבים, וקצב עם העובד כוכבים על הרבית ביקר, ועם הישראל המלוה קצב בפחות, זכה הלוח במה שקצב עם העובד כוכבים יותר ממה שקצב עם הישראל המלוה.

Rule

In an otherwise permitted transaction arranged for a נכרי, if ישראל agrees to pay ב' ישראל one rate of ריבית but separately charges the נכרי a higher rate, the difference belongs to א' ישראל.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי asks ישראל א' to arrange a \$100 interest-bearing loan from ישראל ב' on his behalf. ישראל א' agrees with ישראל ב' that \$110 will be repaid, consisting of \$100 קרן and \$10 ריבית. Separately, ישראל א' agrees with the נכרי that the נכרי will repay \$120, consisting of \$100 קרן and \$20 ריבית.

When the transaction is repaid, ישראל א' pays \$110 to ישראל ב' and retains the additional \$10. The excess belongs to ישראל א' because it arises from his separate agreement with the נכרי and is not part of the amount owed to ישראל ב'. The additional \$10 is not ריבית paid by one ישראל to another. It is the difference between the two independently negotiated rates and belongs to ישראל א' as the intermediary who arranged the transaction.

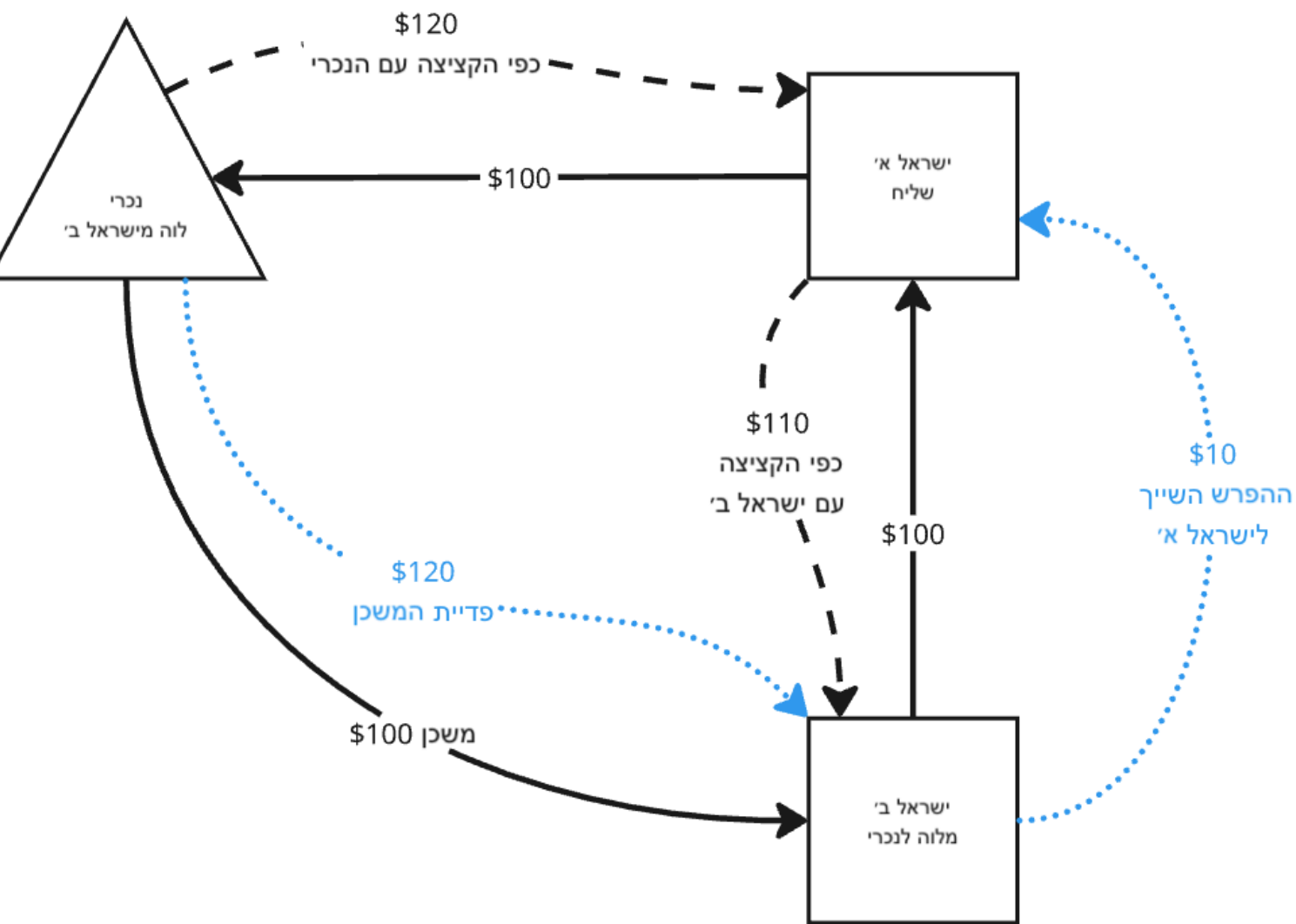

Diagram 33

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ד

אבל אם קצב עם המלוה ביקור, והעובד כוכבים אדם ואינו רוצה לפרעם — לא יפרע הלזה מכיסו.

הגה: ויש אומרים דצריך הלזה לפרע לו מכיסו, אלא אם הזכיר לו שם העובד כוכבים תחלה — אז פטור מלשלם לו מכיסו.

Rule

If the נכרי refuses to repay the loan, the שולחן ערוך exempts ישראל א' from paying ב' ישראל from his own funds; the רמ"א requires ישראל א' to pay unless he identified the נכרי by name when the transaction was originally arranged.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' arranges a \$100 interest-bearing loan from ב' ישראל for the benefit of נכרי. The loan is secured by a משכון, and the נכרי undertakes to repay \$110. The נכרי subsequently proves to be an אדם and refuses to repay the loan. The issue is whether ישראל א', who arranged the transaction, must satisfy the debt from his own funds.

According to the שולחן ערוך, the ישראל א' is not personally responsible for repayment. He acted only as an intermediary in arranging the loan for the נכרי and therefore need not pay the וריבית קרן from his own pocket. ב' ישראל must look to the נכרי and the משכון for repayment.

The רמ"א cites an opposing view that requires ישראל א' to pay ב' ישראל from his own funds. However, if ישראל א' identified the particular נכרי by name when the loan was arranged, he is exempt. By identifying the נכרי, ישראל א' makes clear that ב' ישראל is relying upon that נכרי rather than upon א' ישראל personally.

Notes

The חוות דעת understands the obligation recorded by the רמ"א as arising from an ערב relationship. When ישראל א' arranges the loan without identifying the נכרי, he is treated as having accepted responsibility for repayment if the נכרי defaults.

The ט"ז understands the obligation differently, connecting it to גרמי. On this approach, ישראל א' does not necessarily owe the debt as an independent borrower or ערב. Rather, his liability arises from having caused ב' ישראל a loss through the manner in which he arranged the transaction.

If ישראל א' knew from the outset that the נכרי was an אדם, there is a basis to exempt א' ישראל under both approaches (see חלקת בנימין ציונים ס"ק תד):

- According to the חוות דעת, the ישראל א' did not reasonably rely upon א' ישראל as an ערב in light of the known circumstances.
- According to the ט"ז, the ישראל א' was forewarned of the risk and therefore lacks a claim based upon גרמי.

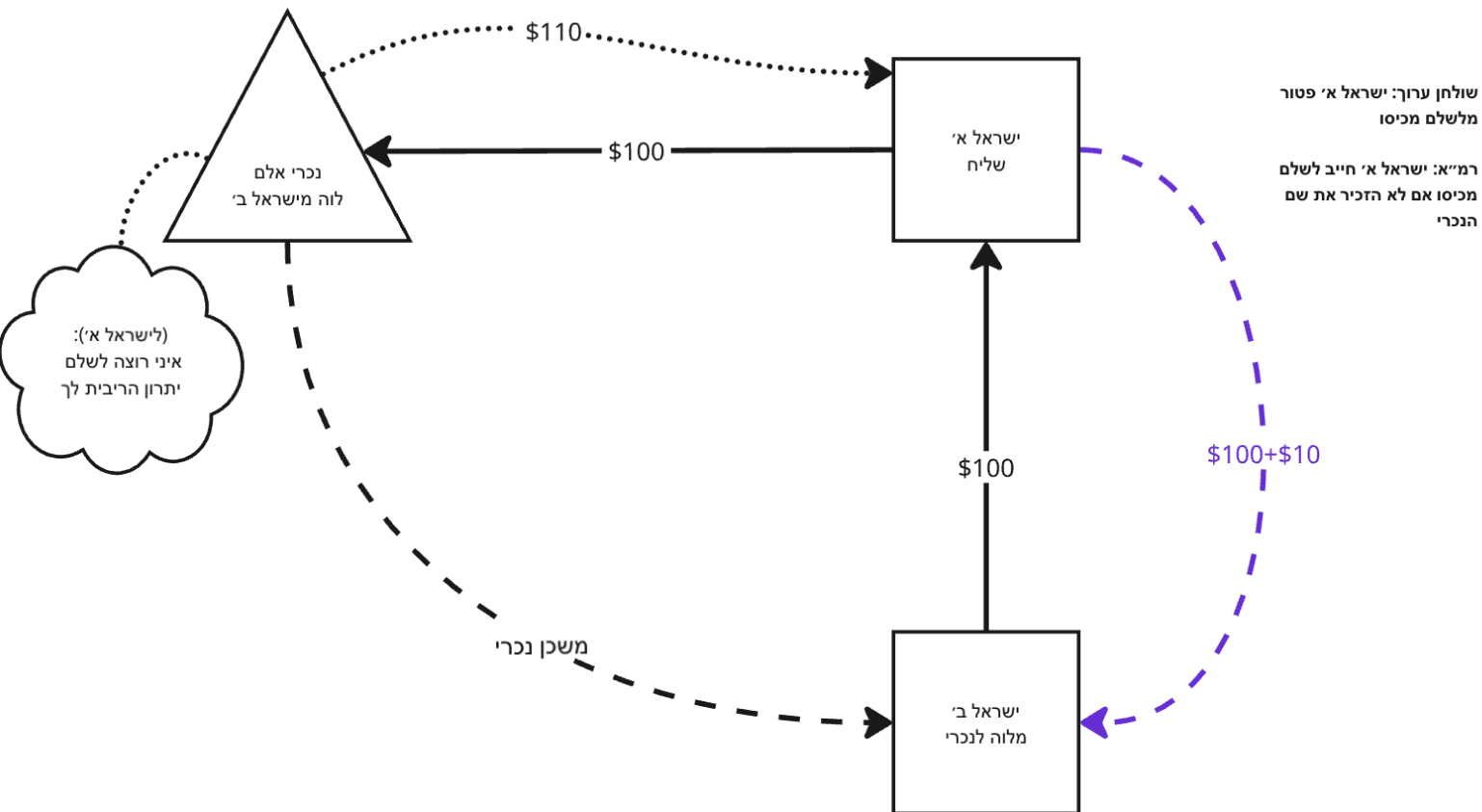

Diagram 34

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ד

ומכל מקום, לכתחלה אסור ללות על משכון עובד כוכבים, ולומר שהוא יפרע קרן ורבית, דהוי כלוה מישראל וחוזר ומלווה לעובד כוכבים, אלא תחלת הלואה צריכה להיות לצורך העובד כוכבים.

אם השליח בא לפדות המשכון ממעותיו, מתר לקבל ממנו קרן ורבית.

ש"ך, ס"ק מ"ט

מיהו ראיתי נוהגין בהרבה מקומות שהישראל אומר בשעת הלואה שהוא יפרע קרן ורבית. ונראה דסבירא להו דדוקא היכא שאין המשכון טוב להלוות עליו סך ההלואה, שיהא שוה הקרן ורבית שיגיע עליו אפילו יעמוד זמן ארוך, שאז נראה שסמיכת המלוה על הישראל — בכהאי גוונא אסור לומר כן... אבל היכא שהמשכון הוא טוב, אין דברי הישראל בזה מעלים או מורידים, וכיון שמלוה לצורך העובד כוכבים ליכא למיחש להכי. ומכל מקום יש ליזהר בדבר.

Rule

At the outset of the transaction, א' ישראל may not personally undertake to repay the קרן ישראל ב', because this makes the arrangement appear as though he borrowed from ב' ורבית, and then relent the money to the נכרי; however, after the loan was validly made for the נכרי, the א' ישראל may use his own funds to redeem the משכון.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי asks א' ישראל to arrange a \$100 interest-bearing loan from ב' ישראל against the נכרי's משכון.

The loan must be structured from its inception as a loan from ב' ישראל to the נכרי. The א' ישראל therefore should not state at the time of the loan that he personally undertakes to repay the \$100 קרן together with the \$10 רבית. Such a statement creates the appearance that א' ישראל is the actual borrower from ב' ישראל and is subsequently lending the money to the נכרי.

Nevertheless, if the transaction was properly structured at the outset and א' ישראל later wishes to redeem the משכון using his own funds, ב' ישראל may accept the קרן ורבית from him. That later payment does not retroactively make א' ישראל the original borrower; it is merely a payment made to redeem the נכרי's משכון.

Notes

The חלקת בנימין explains that a personal undertaking by ישראל א' is קרוב להיות ריבית קצוצה, although it is not necessarily full-fledged ריבית קצוצה because the parties know that the underlying loan was made for the נכרי rather than for ישראל א'.

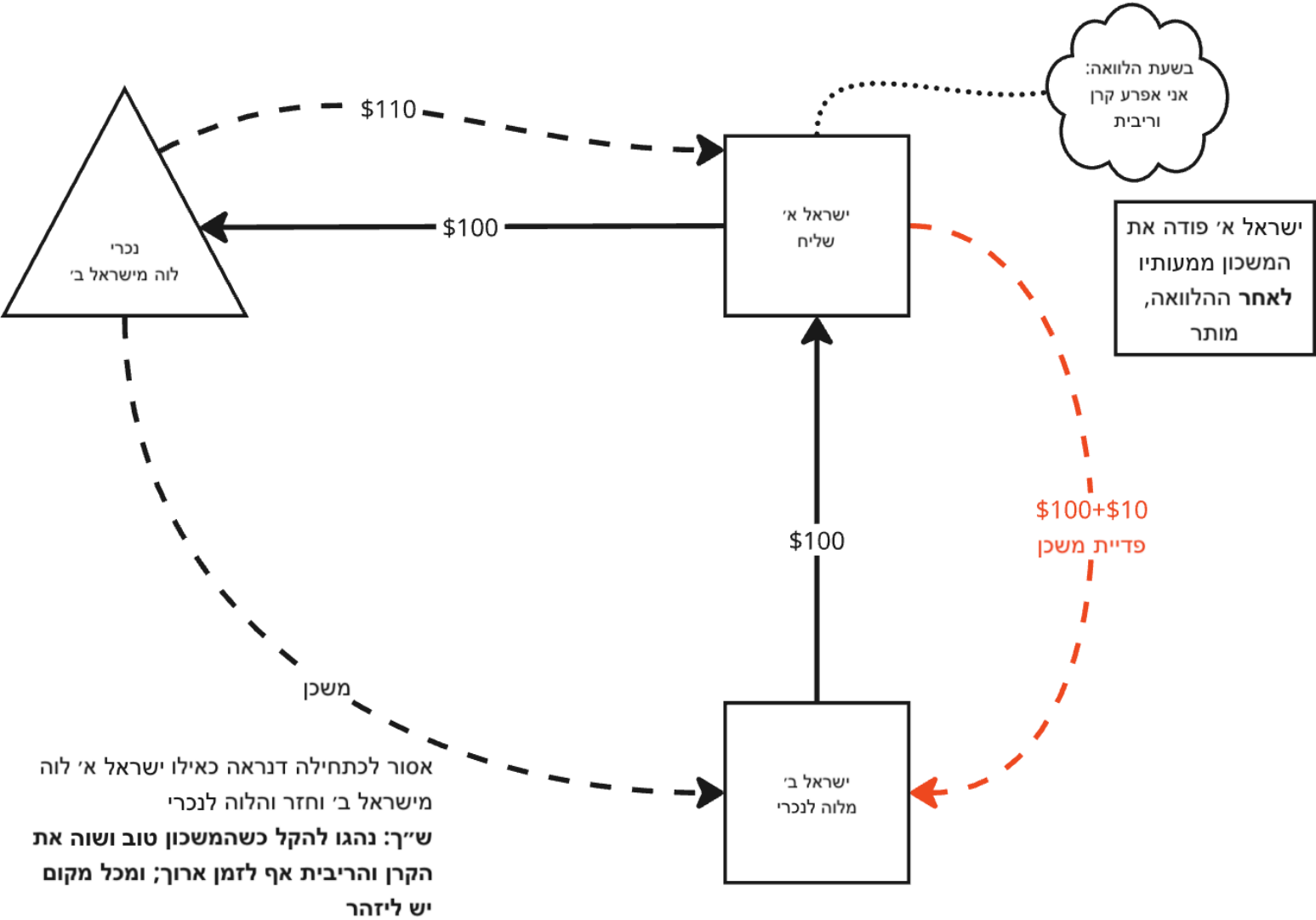

Diagram 35

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ט"ו

מיהו דוקא שהמלוה נותן לו לפדותו מרצונו, אבל אם פודה השליח משלו, הוי רמאות, שמתחלה על מנת כן הלוהו, שיהא המשכון בידו עד שיפדנו העובד כוכבים.

Rule

ישראל may redeem the משכון's נכרי with his own funds only if בי voluntarily agrees to accept the קרן וריבית and release the משכון. If ישראל attempts to redeem it contrary to the wishes of בי, the redemption constitutes רמאות.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל arranges an interest-bearing loan from ישראל א' for the benefit of a בי ישראל ב'. ישראל א' advances \$100, which ישראל א' delivers to the נכרי, and receives the משכון's נכרי as security for the loan.

The loan was made on the understanding that the משכון would remain in the possession of בי ישראל until the נכרי redeemed it by paying the קרן וריבית. The בי ישראל therefore expected that the ריבית would continue to accrue until the נכרי chose to redeem the משכון.

ישראל א' may later offer \$110 from his own funds to redeem the משכון. If בי ישראל voluntarily agrees to accept the payment and release the משכון, the redemption is permitted.

ישראל א' has no right, however, to compel בי ישראל to accept an early redemption. By doing so, he deprives בי ישראל of the potential ריבית that would have accrued until the נכרי redeemed the משכון. Such conduct does not necessarily constitute prohibited ריבית, but it is considered רמאות because it alters the basis upon which בי ישראל originally agreed to make the loan.

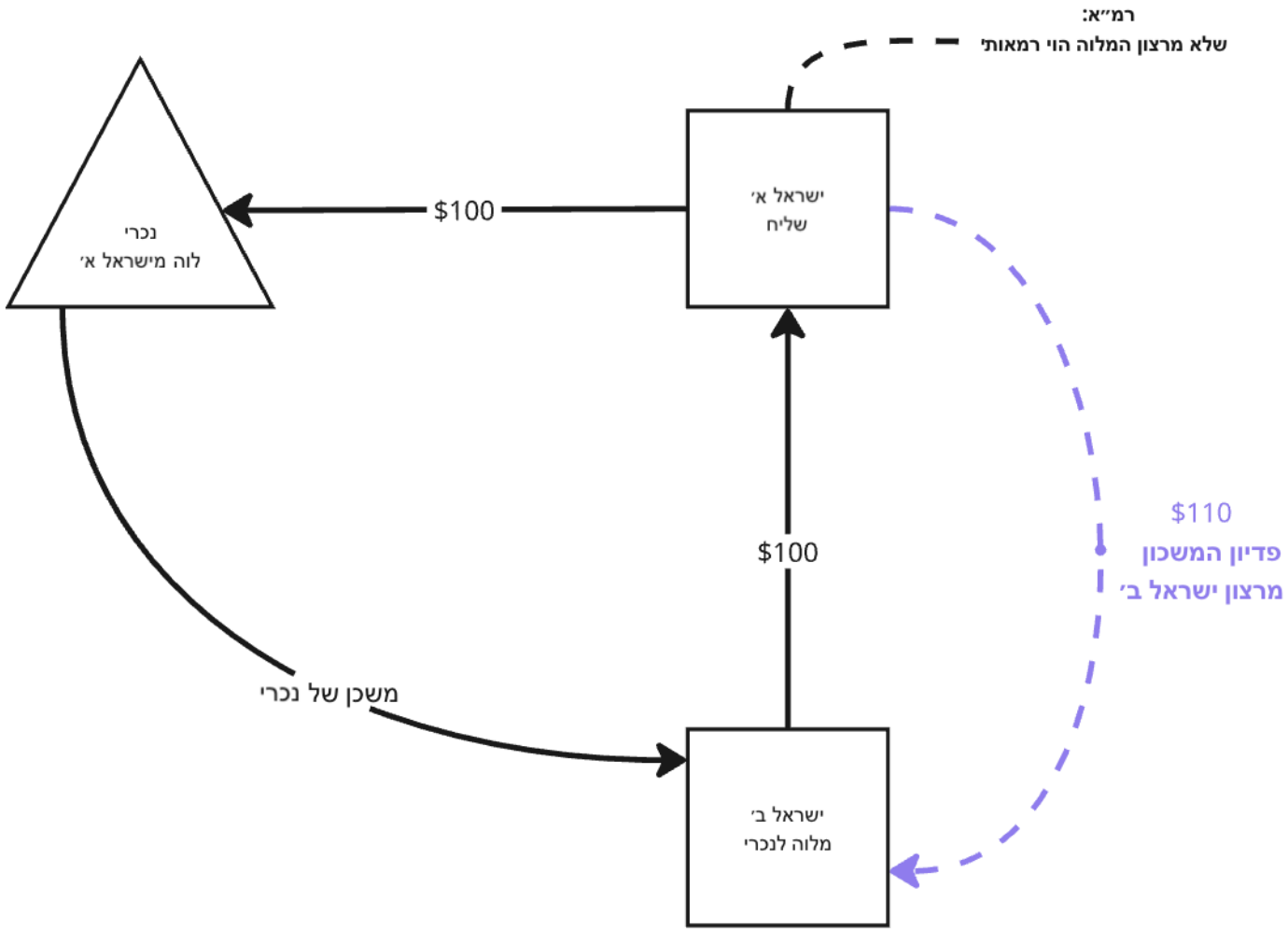

Diagram 36

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ט"ו

ישראל שלוח מִישראל ברבית לצורך עובד כוכבים, על משכונו של עובד כוכבים, ואחר זמן רוצה המלוה למכרו, והשליח אומר: אל תמכרהו, כי העובד כוכבים אלם — אין המלוה צריך לחוש לדבריו, כי אין למלוה עם העובד כוכבים כלום.

Rule

When ישראל is entitled to sell the נכרי א' ישראל cannot prevent the sale merely because the נכרי is an אלם and may retaliate against him, since ישראל ב' has no obligation to suffer a loss on account of ישראל א'’s relationship with the נכרי.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי asks ישראל א' to arrange a \$100 interest-bearing loan from ישראל ב', secured by the נכרי ב'. ישראל א' advances the \$100 through ישראל א' and receives the נכרי as security.

After the appropriate time has passed, ישראל ב' wishes to sell the נכרי in accordance with the terms of the transaction. ישראל א' objects and warns that the נכרי is an אלם who may threaten or harm him if the נכרי is sold.

ישראל ב' is not required to accept this objection. His rights are governed by the transaction arranged with ישראל א' and by the נכרי held as security. He has no independent relationship or obligation toward the נכרי.

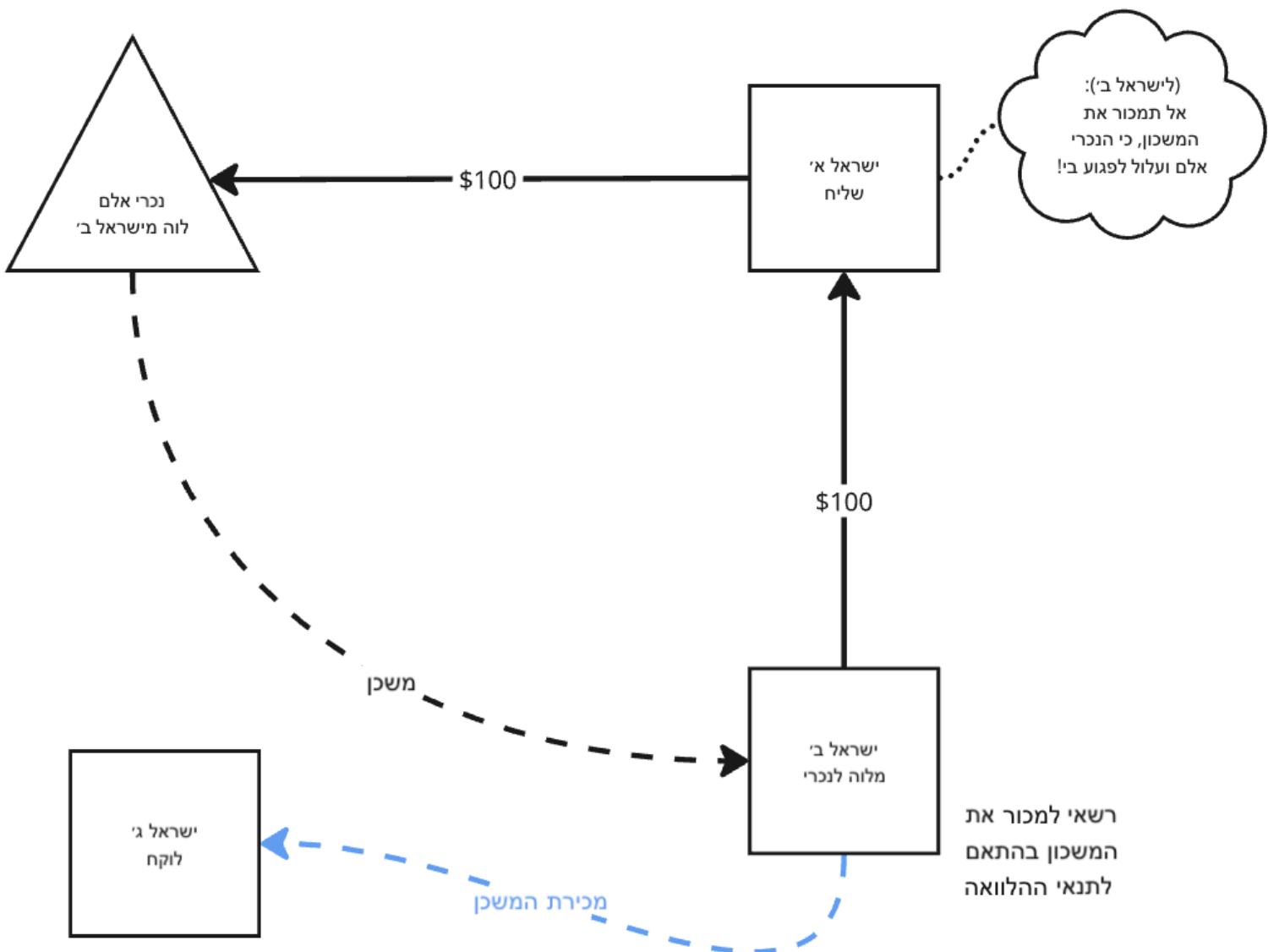

Diagram 37

ש"ך, יורה דעה סימן קס"ח ס"ק ב'

כתב הב"ח סעיף ט"ז, דהיינו דווקא בסתם; אבל אם אמר המלוה: אתה תהיה שלוחי וכו', פשיטא דיוכל לומר השליח למלוה: אל תמכרהו, כי העובד כוכבים אלם, כדלעיל.

Rule

Where **ב' ישראל** expressly appoints **א' ישראל** as his שליח to transfer the money and משכון between him and the **א' ישראל**, **נכרי** may prevent **ב' ישראל** from selling the משכון when the sale would expose him to harm from the האלם **נכרי**.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a **נכרי** asks **א' ישראל** to arrange a \$100 interest-bearing loan from **ב' ישראל** against the **נכרי**'s **א' ישראל** משכון. **א' ישראל** expressly appoints **א' ישראל** as his שליח to deliver the money to the **נכרי**, receive the משכון, and complete the later repayment and redemption process.

When **ב' ישראל** subsequently wishes to sell the משכון, the **א' ישראל** warns him to not sell. In this case, **ב' ישראל** must take the objection of **א' ישראל** into account. Since **ב' ישראל** expressly appointed **א' ישראל** as his own שליח in dealing with the **א' ישראל**, **נכרי** may object to an act that would expose him to danger or retaliation from the **נכרי**.

This differs from the ordinary case addressed in the preceding diagram. There, **א' ישראל** merely arranged the transaction on behalf of the **נכרי**, and **ב' ישראל** could argue there is no privity with the **נכרי**. Here, however, **א' ישראל** acted pursuant to the express appointment of **ב' ישראל**. The relationship between **ב' ישראל** and **א' ישראל** therefore prevents **ב' ישראל** from disregarding the risk that the sale would create for his own שליח.

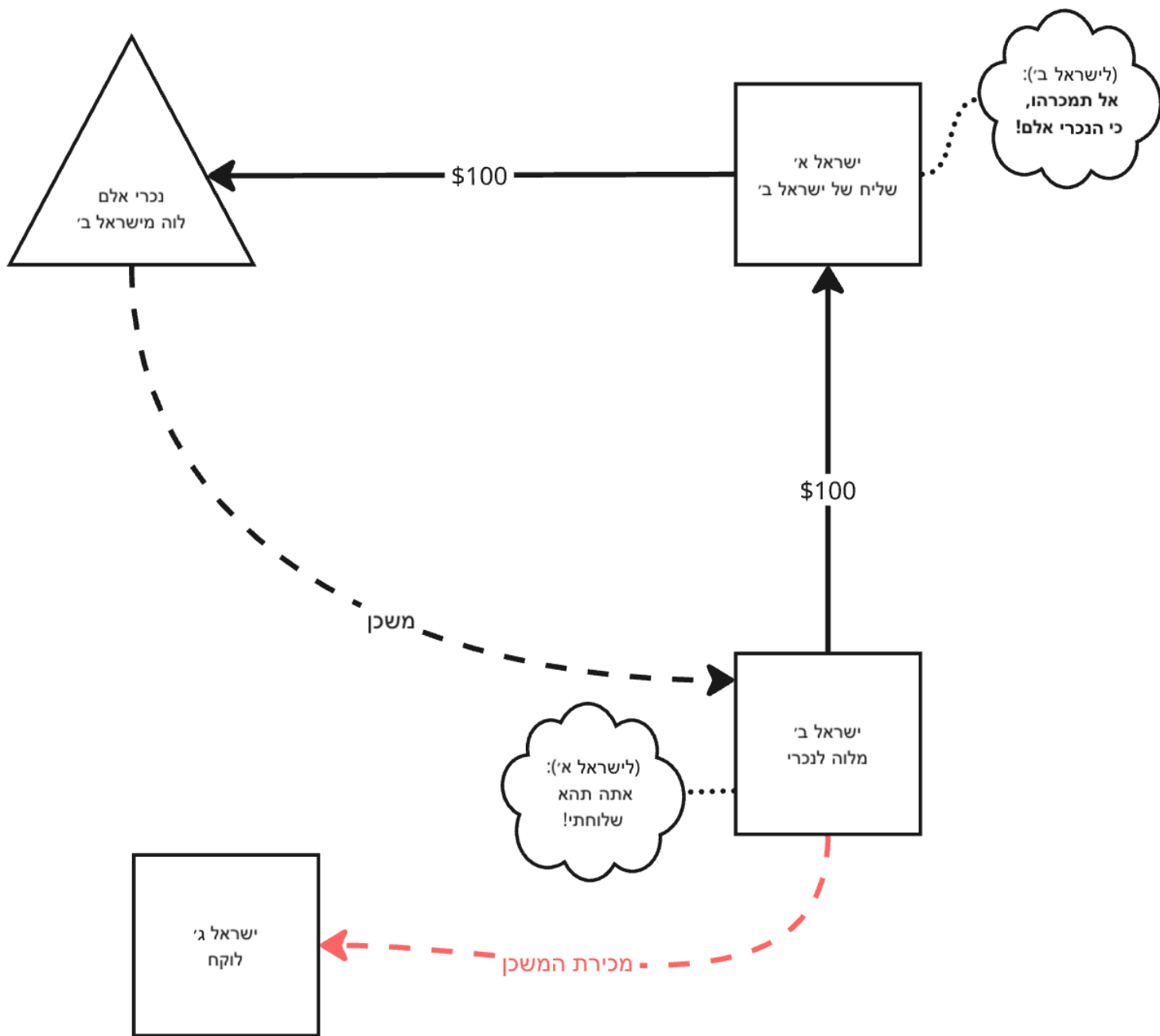

Diagram 38

ט"ז, יורה דעה סימן קס"ח ס"ק כ'

וכיוצא בזה כתב העט"ז, וזה לשונו: נראה לי דווקא בכהאי גוונא שהביא השליח משכון עמו בשעת הלואה, וכדאמרן. אבל אם לא הביא המשכון עמו, אלא ששלחו העובד כוכבים להביא לו מעות ואחר כך יתן לו משכנו, דאז לא היה אחריות המשכון מעולם על השליח, רק השליח היה שלוחו של ישראל כדלעיל ריש סימן י"ג — יכול השליח לומר: אל תמכרוהו שתזיקני, כי העובד כוכבים אלם וכו'. ואם מכרו ובא השליח לידי היזק מזה, חייב המלוה לפצותו, נראה לי.

ולא דק בזה, דהא הרא"ש מיירי בהדיא ששלחו להביא לו המשכון מעובד כוכבים על אחריות של מלוה, כמו שכתב הטור בפירוש בשמו, ואפילו הכי סיים שאם השליח ירא מעובד כוכבים יוסיף לישראל משכון, וכמו שהעתיק השולחן ערוך סעיף ט"ו. על כן אין לדבריו מקום, לפי עניות דעתי.

Rule

Where the משכון was delivered only after the loan, and א' ישראל acted solely as the שליח of ב' ישראל without ever bearing אחריות for the משכון, the לבוש rules that א' ישראל may prevent ב' ישראל from selling it when the sale would expose him to harm from the אלם. If ב' ישראל nevertheless sells it and א' ישראל suffers a loss, ב' ישראל must compensate him. The ט"ז rejects this distinction and permits ב' ישראל to sell the משכון.

Explanation

For purposes of illustration, assume that א' ישראל obtains a \$100 interest-bearing loan from ב' ישראל for the benefit of א' ישראל. At the time the money is advanced, no משכון is delivered. א' ישראל acts solely as the שליח of ב' ישראל in transmitting the loan proceeds to the נכרי. Only afterward does the נכרי provide a משכון for the loan.

According to the לבוש, since א' ישראל never bore אחריות for the משכון and acted solely as the שליח of ב' ישראל, he may object when ב' ישראל later wishes to sell it. If the נכרי is an אלם and the sale would expose א' ישראל to harm, א' ישראל may protest the sale.

If א' ישראל disregards the objection, sells the משכון, and thereby causes harm to א' ישראל, the לבוש rules that ב' ישראל must compensate him.

The ט"ז rejects this distinction. He notes that the case of the רא"ש itself involved א' ישראל being sent to obtain the משכון from the נכרי while אחריות המשכון rested upon ב' ישראל. Nevertheless, the רא"ש did not rule that א' ישראל could prevent ב' ישראל from selling it. Accordingly, the fact that the משכון was delivered only after the loan does not restrict the right of ב' ישראל to sell it.

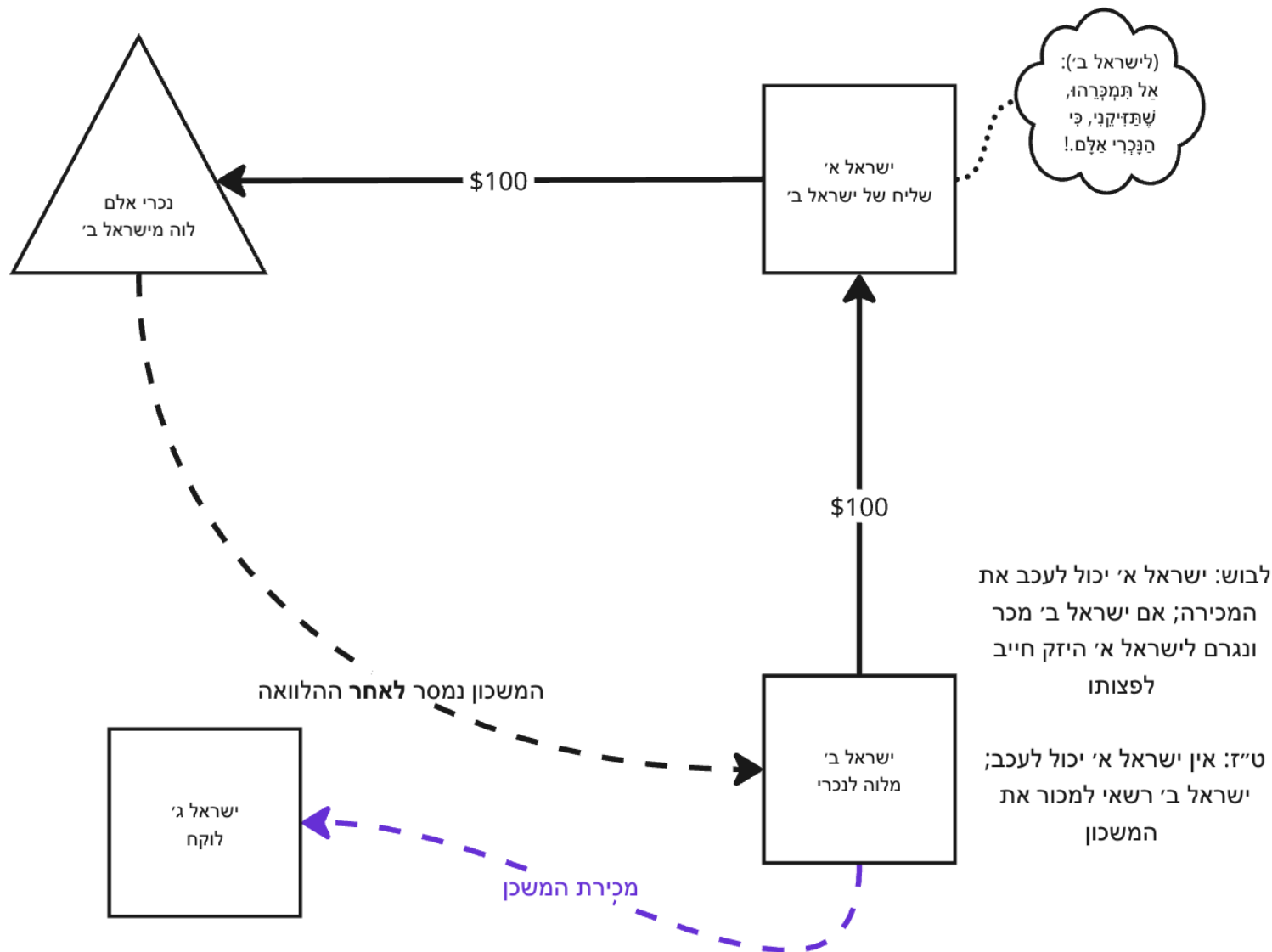

Diagram 39

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף ט"ז

ישראל שאמר לחברו: טל מעות הללו והלוה אותם לעובד כוכבים ברבית, אם אחריות המעות על השליח בהולכה או בהבאה — אסור למלוה לקח הרבית מיד השליח, או מיד שלוחו של שליח, ואפלו עד מאה. ואם אין האחריות עליו אלא כשאר שלוחים — אם שומר חנם, שומר חנם; אם שומר שכר, שומר שכר — מתר.

Rule

A Jew may serve as an intermediary for an interest-bearing loan between another Jew and a נכרי only if he does not assume independent אחריות for the money during its delivery or return. Ordinary liability as a שומר חנם or שומר שכר does not invalidate the arrangement.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל ב' gives \$100 to ישראל א' and instructs him to lend the money to a נכרי with ישראל א' ריבית. ישראל א' transfers the \$100 to the נכרי and later receives \$110, consisting of \$100 קרן and \$10 ריבית, for delivery to ישראל ב'.

The arrangement depends upon the אחריות borne by ישראל א' while the money is in transit.

If ישראל א' assumes independent אחריות for the funds during either stage—בהולכה, while bringing the \$100 to the נכרי, or בהבאה, while returning the \$110 to ישראל ב'—ישראל ב' may not receive the ריבית from him. The same restriction applies if the payment is delivered through a further intermediary, even through a chain of agents עד מאה.

In such a case, the heightened אחריות connects ישראל א' personally to the funds and prevents him from being viewed merely as a שליח transmitting money between ישראל ב' and the נכרי.

If, however, ישראל א' bears only the ordinary liability applicable to a שומר, the arrangement is permitted:

- An unpaid intermediary may bear the ordinary liability of a שומר חנם.
- A paid intermediary may bear the ordinary liability of a שומר שכר.

These standard obligations do not transform ישראל א' into the substantive borrower or lender. He remains an intermediary, while the underlying loan is between ישראל ב' and the נכרי.

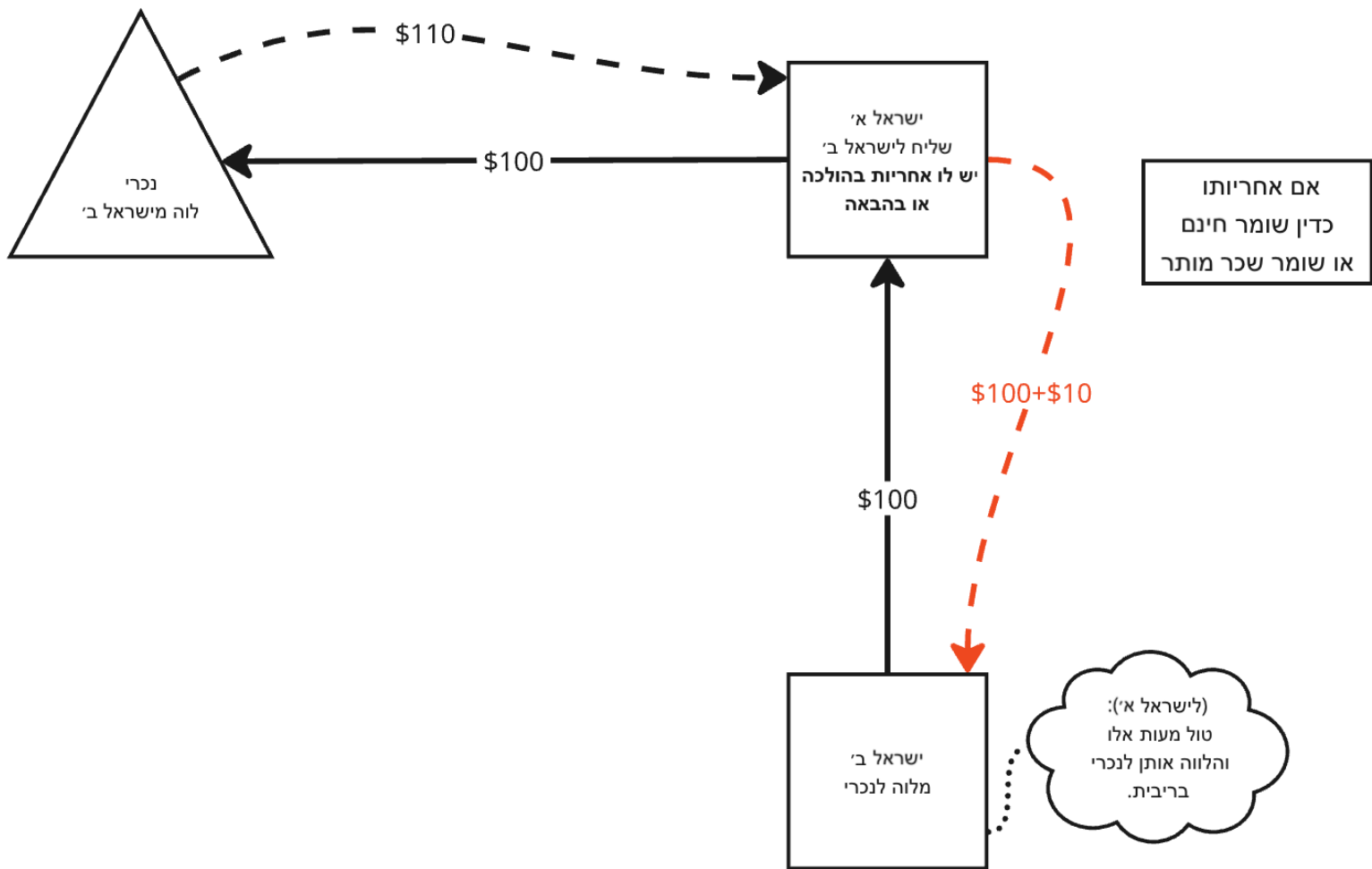

Diagram 40

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ז

ישראל שאמר לחברו: לזה לי מעות מהעובד כוכבים ברבית, אם נתן לו משכון ללוות עליו, אם אחריות העובד כוכבים על המשכון בלבד ולא על השליח כלל — מתר לשליח לקח הרבית ולתנו לעובד כוכבים.

ש"ך, ס"ק נ"א

והטור לא הזכיר שיהא אחריות העובד כוכבים על המשכון לבד, אלא כתב סתמא שהעובד כוכבים סומך על משכונו. ונראה לי דמיירי שהמשכון הוא טוב, דאז מסתמא הוא סומך על המשכון לבד ולא על השליח. והר"ן והמחבר מיירי כשאין המשכון טוב כל כך, ולפיכך כתב בבית יוסף דצריך שיאמר לו: איני משתעבד לך כלל, ולא יהא אחריותך אלא על המשכון הזה.

Rule

קרן וריבית and ישראל ב' for a נכרי may obtain an interest-bearing loan from a נכרי and transmit the קרן וריבית between them, provided that the נכרי's sole recourse is against the משכון and ישראל א' bears no personal אחריות for the debt.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' asks ישראל ב' to obtain a \$100 interest-bearing loan from a נכרי on his behalf. ישראל ב' gives ישראל א' a משכון to secure the loan.

ישראל א' delivers the משכון to the נכרי, receives \$100, and transfers the money to ישראל ב'. Upon repayment, ישראל א' may collect \$110 from ישראל ב' and deliver the קרן וריבית to the נכרי.

The arrangement is permitted only because ישראל א' remains a שליח and does not become personally obligated to the נכרי. The נכרי must rely exclusively upon the משכון and may not seek repayment from ישראל א' if the debt is not paid.

If the משכון is not sufficient to secure the full קרן וריבית, ישראל א' should expressly state to the נכרי that he is not personally liable. This makes clear that ישראל א' accepts no personal liability and that the נכרי's sole recourse is against the משכון.

The ש"ך distinguishes between two types of משכון:

- If the משכון is sufficiently valuable, it is presumed that the נכרי relies solely upon the משכון and not upon ישראל א'. An express statement may therefore be unnecessary.
- If the משכון is not clearly sufficient to cover the full obligation, ישראל א' must expressly disclaim personal אחריות.

Some אחרונים recommend making the express disclaimer even where the משכון is sufficient, so that it remains entirely clear that 'ישראל א' assumes no personal responsibility for the debt. See חלקת בנימין, ס"ק קס"ז.

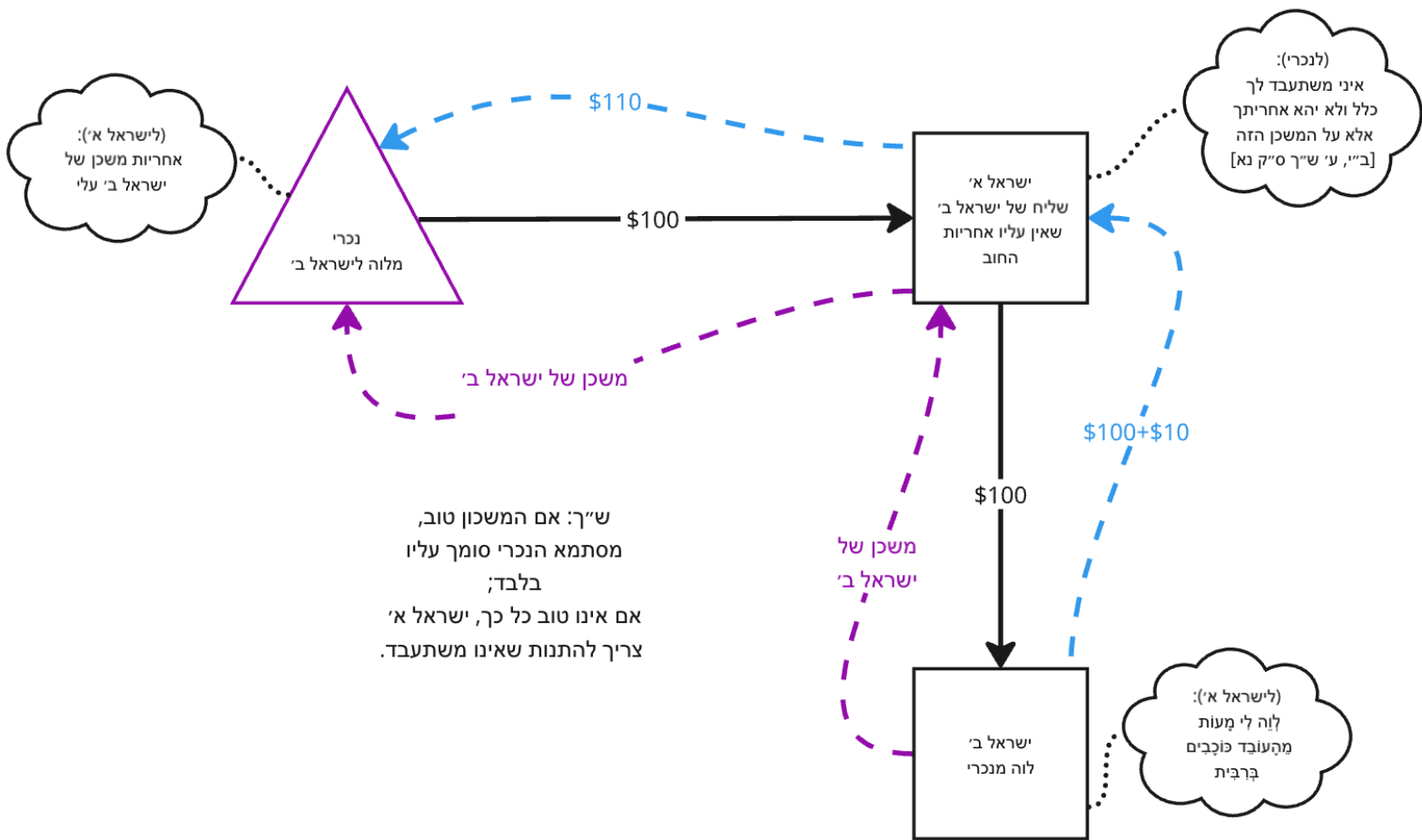

Diagram 41

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ז

יש אומרים דמנהיגי הקהל מתרים ללות מן העובד כוכבים ברבית לצורך הקהל, אף על גב דהוה כשלוחי הקהל, ואף על גב דאחריות עליהם וחוזרים ולוקחים מן הקהל — שרי, דהוי כאפוסטרופוס של יתומים דשרי בכהאי גוונא. וכן נהגו להקל, אף על גב דאין כאן היתר ברור.

Rule

Community representatives may borrow from a נכרי with ריבית for communal needs and subsequently receive reimbursement of the קרן וריבית from the קהל, notwithstanding that the representatives bear personal אחריות for the loan; however, the רמ"א emphasizes that this is a customary leniency without a fully established היתר.

Explanation

For purposes of illustration, assume that מנהיגי הקהל borrow \$100 with ריבית from a נכרי for the benefit of the קהל. The מנהיגים are personally responsible to the נכרי for repayment and then transfer the \$100 to the קהל for communal use. When the debt becomes due, the קהל gives the מנהיגים \$110, consisting of \$100 and \$10 corresponding to the ריבית owed to the נכרי. The מנהיגים then pay the \$110 to the נכרי.

Although this arrangement appears to involve the קהל paying an additional amount to the מנהיגים, the רמ"א records an opinion permitting it. The מנהיגים are viewed as אפוסטרופוסים acting for the communal body, comparable to an יתומים של יתומים, rather than as independent lenders advancing their own money to the קהל. The רמ"א nevertheless concludes that the basis of this היתר is not valid.

Notes

The ט"ז questions the basis of the היתר, since the arrangement appears to resemble a classic interest-bearing loan: the מנהיגים become obligated to the נכרי and then receive a greater amount from the קהל. He suggests possible grounds for the leniency. One possibility is that the money was borrowed לצורך מצוה, providing room for leniency where there was no express קציצת ריבית between the מנהיגים and the קהל. Alternatively, if the נכרי understands from the outset that the קהל will ultimately provide the repayment, the מנהיגים may be viewed as assuming אחריות comparable to an ערב, rather than lending their own money to the קהל.

The גר"א appears to offer a more fundamental explanation: each member of the קהל is treated as having borrowed his respective share of the money directly. The מנהיגים merely arrange and administer the communal loan, and the payments received from the קהל are therefore not repayment of an interest-bearing debt owed to the מנהיגים.

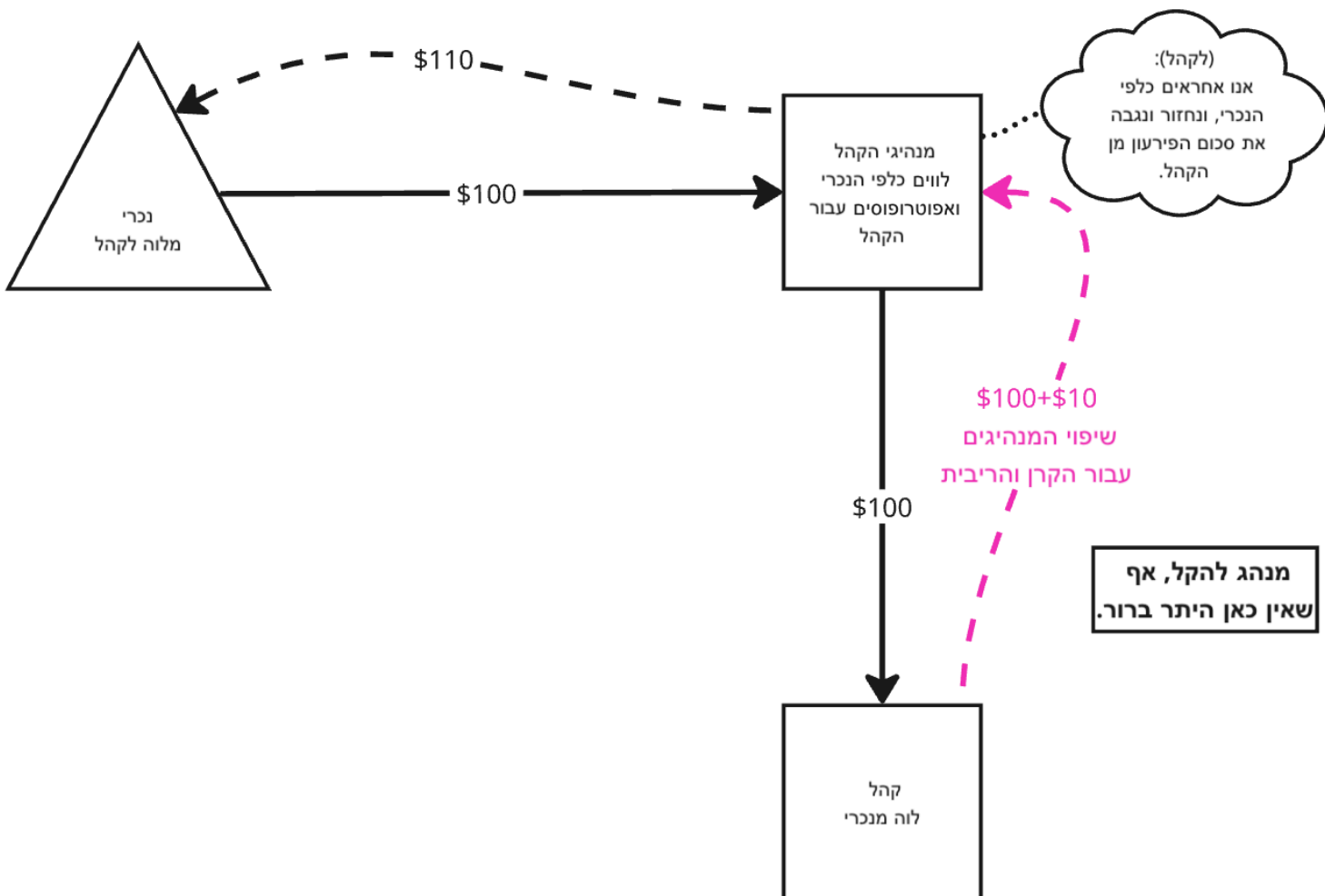

Diagram 42

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ז

ומכל מקום אסור אחר כך לקח מקצת הפרעון ממקצת הקהל, שילוו לצורך הקהל, ולנכות להם אחר כך יותר ממה שהלוו, כי הרבית עולה על האחרים, והוי כאלו לוו זה מזה ברבית.

Rule

Even where **קהל** may borrow from a **נכרי** with **ריבית** for communal purposes, individual members who subsequently advance funds for the communal repayment may not receive a credit or deduction greater than the amount they advanced, because the excess is borne by the remaining members and is treated as **ריבית** between them.

Explanation

For purposes of illustration, assume that the **קהל** consists of ten members and owes a \$100 **נכרי**. Two members advance \$50 each, for a total loan of \$100, enabling the **קהל** to repay the **נכרי**.

The **קהל** may later reimburse each lender \$50, equal to the amount he advanced. It may not, however, credit each lender \$60. If each lender receives \$60, the two lenders receive a total of \$120—\$20 more than the \$100 they advanced. Since the additional \$20 is borne by the other eight members of the **קהל**, the arrangement is treated as though the members borrowed from one another with **ריבית**.

The issue is not merely that some members paid their assessments earlier than others. The prohibited case is where certain members **advance funds for the communal obligation** and are later credited with more than the amount advanced.

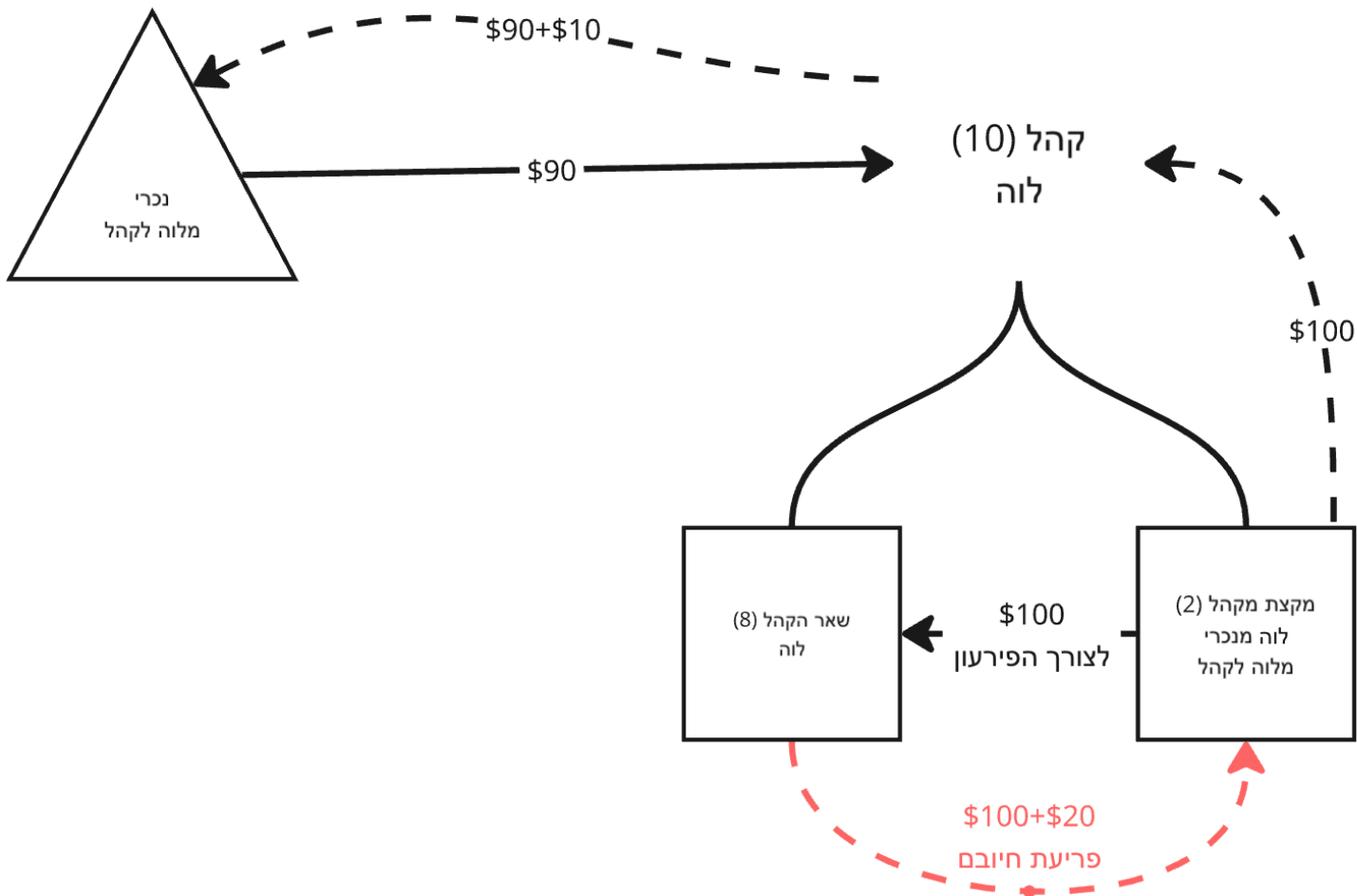

Diagram 43

ש"ך, יורה דעה סימן קס"ח ס"ק נ"ד

בשם שו"ת הראנ"ח, סימן נ"ח

אפילו אם היו הקהל אומרים לפקידים בפירוש שילוו מעות ברבית לצורך הבנין, והלכו הפקידים ולוו ברבית, אם יגבו רבית מהקהל — מטעם איסור רבית... אבל נראה שאין כאן דין רבית כלל ולא דמו אהדדי.

דשאני התם שהישראל נוטל המעות מהגוי ונותנם לישראל, והוא ליה כמלוה הוא לישראל. אבל בנדון זה, אף על גב שהפקידים פזרו המעות לצורך הקהל, אין אלו כמלווים להם, כיון שהם היו פקידים על הבנין, והם התנו עמם שיקבלו להם הבנין בכל מה שיעלה להם. ואין זה אגר נטר, אלא כנושא ונותן באמונה, שהוא מעלה על הפירות שכר חמרים וכתפים.

אבל מה שצריך לעיין אינו אלא אם היה להם לפקידים רשות לעשות כן...

Rule

When the קהל appoints פקידים to construct a communal building and agrees to bear the full cost of construction, the קהל may reimburse them for the total expense, including interest paid on a loan obtained from a נכרי to finance the work. The added amount is treated as a construction expense, not as רבית upon a loan from the פקידים to the קהל.

Explanation

For purposes of illustration, assume that the קהל appoints פקידים to construct a בית הכנסת and agrees to accept the completed building at its total cost.

To purchase the necessary materials and pay the construction expenses, the פקידים borrow \$100 from a נכרי with an obligation to repay \$110. They then spend the \$100 directly upon the communal building.

The קהל may reimburse the פקידים for the full \$110. This payment is not viewed as repayment of a \$100 loan from the פקידים to the קהל together with \$10 רבית. The פקידים did not lend the money to the קהל; rather, they incurred expenses while fulfilling their appointment to construct the building.

The financing cost is therefore included among the expenses of the project, comparable to a merchant who calculates transportation and labor expenses as part of the total cost of merchandise. It is not אגר נטר, but part of the amount required to complete the work.

Essential Conditions

The היתר is not a blanket rule permitting any communal representative to charge financing costs to the קהל. The case rests upon the following structure:

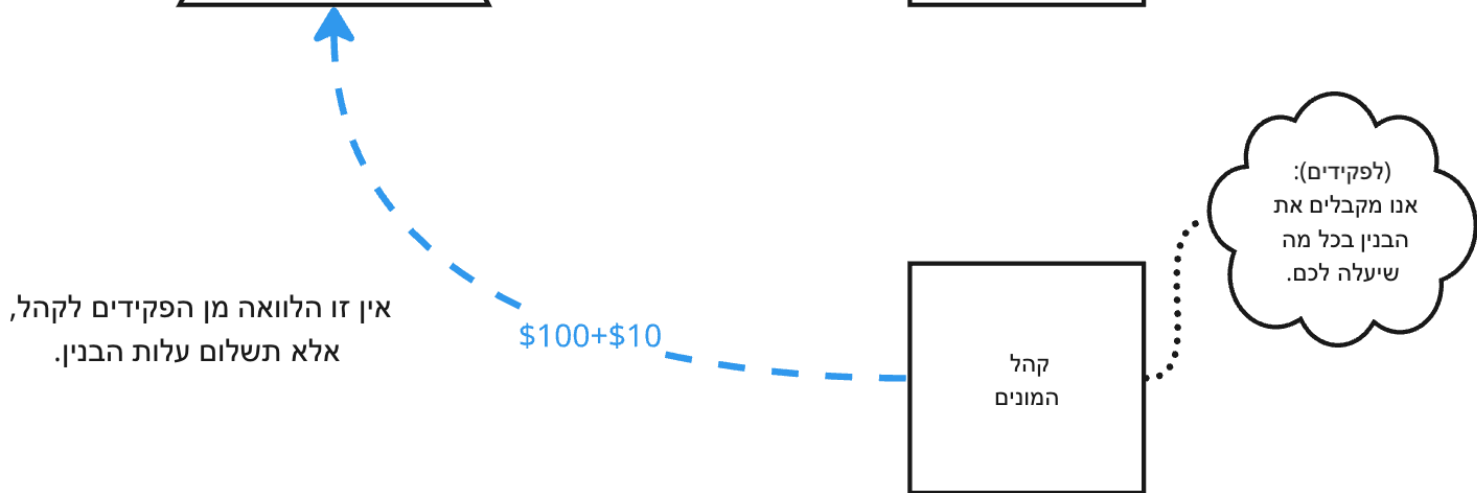
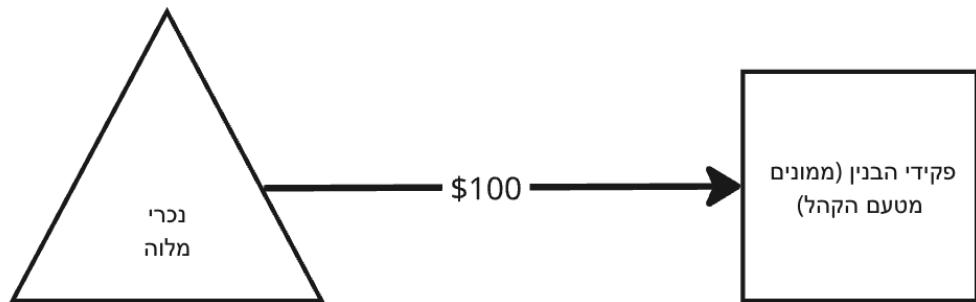

Diagram 44

פתחי תשובה, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ז ס"ק ד'

בשם שו"ת חתם סופר, סימן קל"ב

הראש הקהל השכין כספו וזהבו אצל עובד כוכבים אחד, והלוה לצורך הקהל סך איזה מאות זהובים על רבית, ושילם הרבית מכיסו. ואחר כך תבע ראש הקהל מהקהל שישלמו לו מעותיו, ופייסוהו לבל יגוש אותם; ולעומת זה, כל זמן שהוא משלם עבורם רבית הנ"ל, יניחו לו מעול הבילעטין המגיעים לחלקו מהכנסת אורחים...

כיון שהוציאוהו לבנין והבתים בנויים לפניהם, ונוסף על ההוצאות הרבית שמשלם להנושים, הוה ליה כנושא ונותן באמונה שמעלה על הפירות שזכר חמרים וכתפים... ואין כאן שום חשש איסור.

Rule

When **קהל** borrows from a **נכרי** against his personal **משכון** to finance an authorized communal project, the **קהל** may treat the resulting financing cost as part of the project's expenses. Accordingly, the **קהל** may reimburse him or exempt him from an equivalent communal assessment while he continues paying the interest.

Explanation

For purposes of illustration, assume that the **קהל** needs \$100 to construct a lodging facility for poor travelers. **ראש הקהל** pledges his personal property to a **נכרי** and borrows \$100 with interest. He then transfers the full \$100 to the **קהל** for the construction project.

ראש הקהל pays the interest to the **נכרי** from his own funds. He later asks the **קהל** to reimburse the \$100 principal. The **קהל** asks him not to press immediately for repayment and agrees that, for as long as he continues paying the interest on its behalf, he will be exempt from his regular communal assessment for the **הכנסת אורחים** facility.

The **חתם סופר** rules that the arrangement is permitted. The payment made by the **קהל** is not viewed as **ריבית** upon a loan made by **ראש הקהל** to the **קהל**. Rather, the principal and interest are part of the total cost incurred in completing and financing the communal project.

This is comparable to a **נושא ונותן באמונה** who includes transportation, labor, and other expenses in the total cost of the goods. Here too, the financing expense is included in the cost of the communal construction.

The Initial Concern

The local רב initially questioned the arrangement. Since the נכרי relied exclusively upon the personal משכון of ראש הקהל, ראש הקהל appeared to be the actual borrower from the נכרי who then lent the money to the קהל. The exemption from his communal assessment could therefore appear to be compensation for waiting to receive repayment, or ריבית קצוצה.

The סופר rejects that characterization in this particular case. ראש הקהל did not advance money to the קהל as an independent loan. He incurred financing expenses in carrying out a communal construction project that the קהל had undertaken to fund.

Moreover, the continued payment of interest allowed the קהל to avoid immediate collection pressure while maintaining the הכנסת אורחים facility. It is therefore more precise to describe the exemption as an allocation of communal project expenses, rather than as a “partnership” or as interest paid for an extension of a private loan.

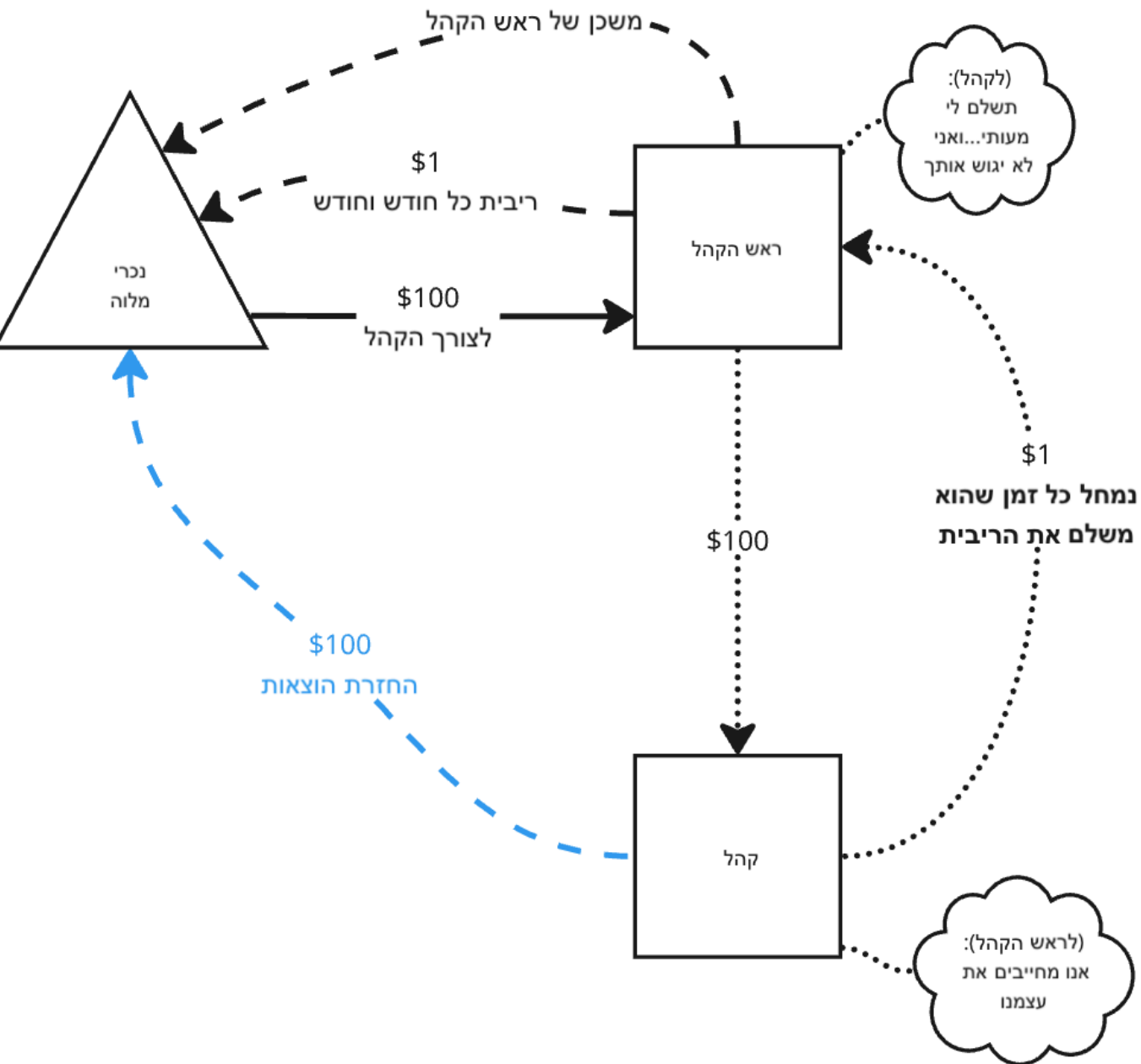

Diagram 45

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

משכנו של עובד כוכבים ביד ישראל, והביאו לישראל חברו שילווה עליו, וכשיבא העובד כוכבים לפדותו, שיקח הוא הרבית שעלה עליו עד אותו היום, והשני יקח הרבית שעלה עליו מאותו היום והלאה — מתר. ובלבד שיאמר לו: הריני מוכר לך כל כח וזכות ושעבוד שיש לי על משכון זה, ואין לי עסק עמך ולא לך עמי.

הגה: ויש אומרים שגם כשלא נאמר בפרוש לשון מכירה או סלוק, ומשכנו אצלו בסתם, מתר; שחזקה שמתכוון לעשות בהתר, והוי כמי שפרש כן.

Rule

ישראל א' may transfer to ישראל ב' all of his rights in the משכון, after which ישראל א' receives the ריבית accrued before the transfer and ישראל ב' receives the ריבית accruing afterward. According to the מחבר, an express declaration of sale is required; according to the רמ"א, a simple transfer of the משכון is sufficient because the parties are presumed to intend a permitted transaction.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' lent \$100 with ריבית to a נכרי and received a משכון as security. Before transferring the \$10, ריבית accrued.

ישראל א' then brings the משכון to ישראל ב'. ישראל א' gives \$100 to ישראל ב', and ישראל א' transfers to him all of his rights and שעבוד in the משכון.

This transaction should not be described as an ordinary loan from ישראל א' to ישראל ב'. Rather, ישראל א' sells or assigns his rights in the משכון to ישראל ב'. According to the מחבר, he must state explicitly declare he is selling all his rights to the משכן; however, the רמ"א argues there is presumption to intend a permitted transaction.

Assume that another \$10 of ריבית accrues after the transfer. When the נכרי redeems the משכון:

- ישראל א' receives the first \$10, representing the ריבית accrued before the transfer.
- ישראל ב' receives \$110, consisting of the \$100 principal and the \$10 ריבית accrued after the transfer.

The arrangement is permitted because the relationship between the two ישראלים is structured as a genuine transfer of rights in the משכון, rather than as an interest-bearing loan from ישראל א' to ישראל ב'.

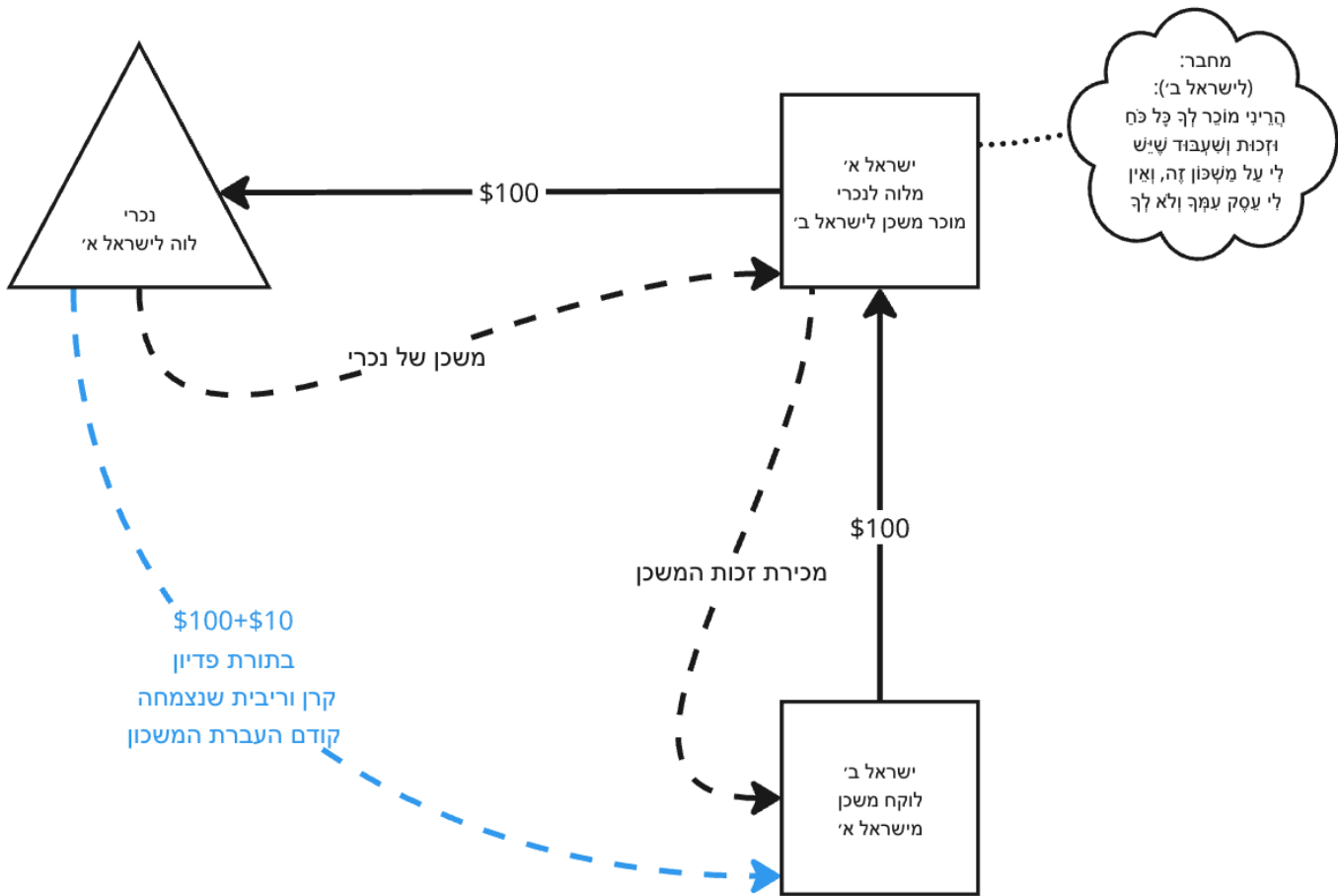

Diagram 46

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

ואם לאחר זמן רצה השני לחזר ולטל מהראשון קרן וריבית, להחזיר לו משכונו — מתר.

הגה: ואם בא הראשון לפדות המשכון, ואין השני רוצה להחזיר לו המשכון — הרשות בידו, דהוי לגמרי כשלו, דהוי כאלו מכרו לו בהדיא, עד שיבא העובד כוכבים לפדותו. וכן המנהג פשוט.

Rule

After **א' ישראל** has transferred all of his rights in the **משכון** to **ב' ישראל**, **א' ישראל** may voluntarily transfer the **משכון** back to **א' ישראל** in exchange for the **קרן** and **ריבית** accrued while it was in his possession. This is treated as a new sale rather than as **ריבית** on a loan between the two **ישראלים**.

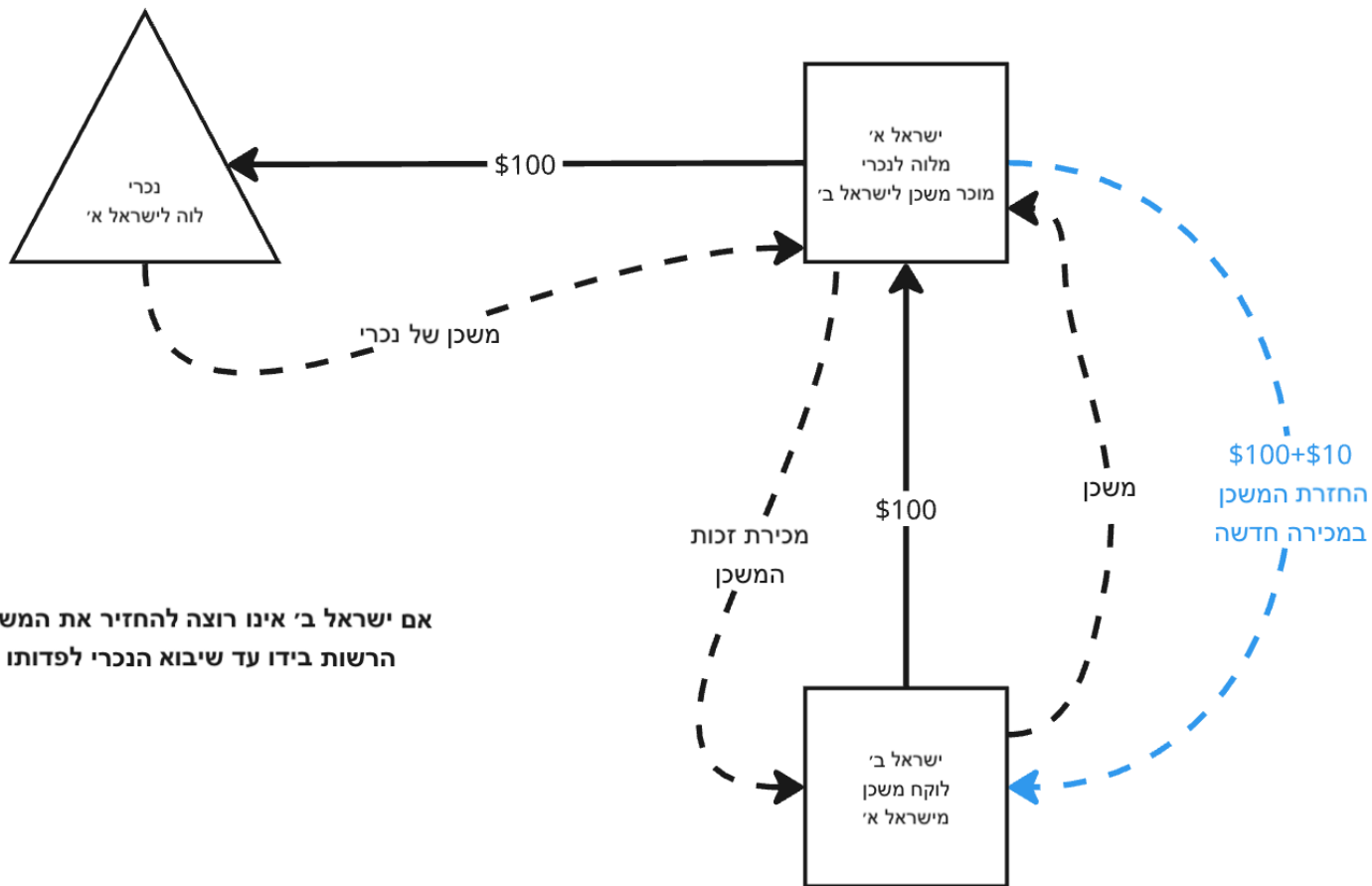
Explanation

For purposes of illustration, assume that **א' ישראל** borrowed \$100 with **ריבית** from **א' ישראל** and gave him a **משכון** subsequently transferred the **משכון** and all of his rights and **שעבוד** in it to **ב' ישראל** in exchange for \$100.

After additional **ריבית** accrues, **ב' ישראל** may voluntarily agree to return the **משכון** to **א' ישראל** in exchange for the \$100 **קרן** together with the **ריבית** that accrued while **ב' ישראל** held the rights in the **משכון**.

This payment is permitted. The original transfer from **א' ישראל** to **ב' ישראל** was treated as a genuine **מכירה** of the rights in the **משכון**, not as a loan from **ב' ישראל** to **א' ישראל**. Accordingly, the later transfer back to **א' ישראל** is treated as a new **מכירה** rather than as repayment of a loan with **ריבית**.

The **רמ"א** adds that **א' ישראל** has no automatic right to redeem the **משכון** from **ב' ישראל**. Since **ב' ישראל** acquired the **משכון** and its associated rights through a **מכירה גמורה**, the **משכון** is treated entirely as his until the **נכרי** comes to redeem it.

אם ישראל ב' אינו רוצה להחזיר את המשכן,
הרשות בידו עד שיבוא הנכרי לפדותו

Diagram 47

קונטרס הסמ"ע בדיני הלואה והתעסקות, אות י"ז

ולהקנות אדם לחבירו משכנות של גוי שבידו, למשכון אצל ישראל שלישי לצרכו, נראה לי דהוא איסור גמור... דכשחוזר ויפדה המשכון אחר כך מידו ונותן לו רבית, הרבית נותן לו מכיסו, שהרי הגוי כשיבוא לפדות משכנו וליתן הרבית, לא יתן לו כלום כי אם לישראל ראשון שהלוה לו.

Rule

When **א' ישראל** transfers only the **משכון** to **ב' ישראל**, but retains the underlying debt and the right to collect from the **ב' ישראל**, **נכרי** may not use that **משכון** to secure an interest-bearing loan for himself from **ג' ישראל**, because the **ריבית** paid by **ב' ישראל** comes from his own funds.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a **נכרי** borrows \$100 with **ריבית** from **א' ישראל** and gives **א' ישראל** a **משכון**.

א' ישראל then transfers the **משכון** to **ב' ישראל**, but does **not** sell him the underlying debt or all of his rights against the **נכרי**. The **ב' ישראל** uses that **משכון** to borrow \$100 with **ריבית** from **ג' ישראל** for his own purposes.

When the second loan becomes due, **ב' ישראל** cannot pay \$110 to **ג' ישראל** in order to redeem the **משכון** because the additional \$10 is paid from the personal funds of **ב' ישראל** pursuant to his loan from **ג' ישראל**.

Distinction from the Previous Case

In the permitted case of **א' ישראל** selling **ב' ישראל** all of his rights in the **משכון**. The future **ריבית** then arises from the **משכון** and belongs to **ב' ישראל**. If **א' ישראל** later pays a greater amount to acquire the **משכון**, the transaction is treated as a new **מכירה**. Here, however, **א' ישראל** transfers only the physical **משכון** to **ב' ישראל** so that **ב' ישראל** may use it to obtain his own loan. The underlying obligation of the **נכרי** remains payable to **א' ישראל**. Accordingly, the payment of **ריבית** by **ב' ישראל** to **ג' ישראל** is a personal interest payment upon a loan between two **ישראלים**.

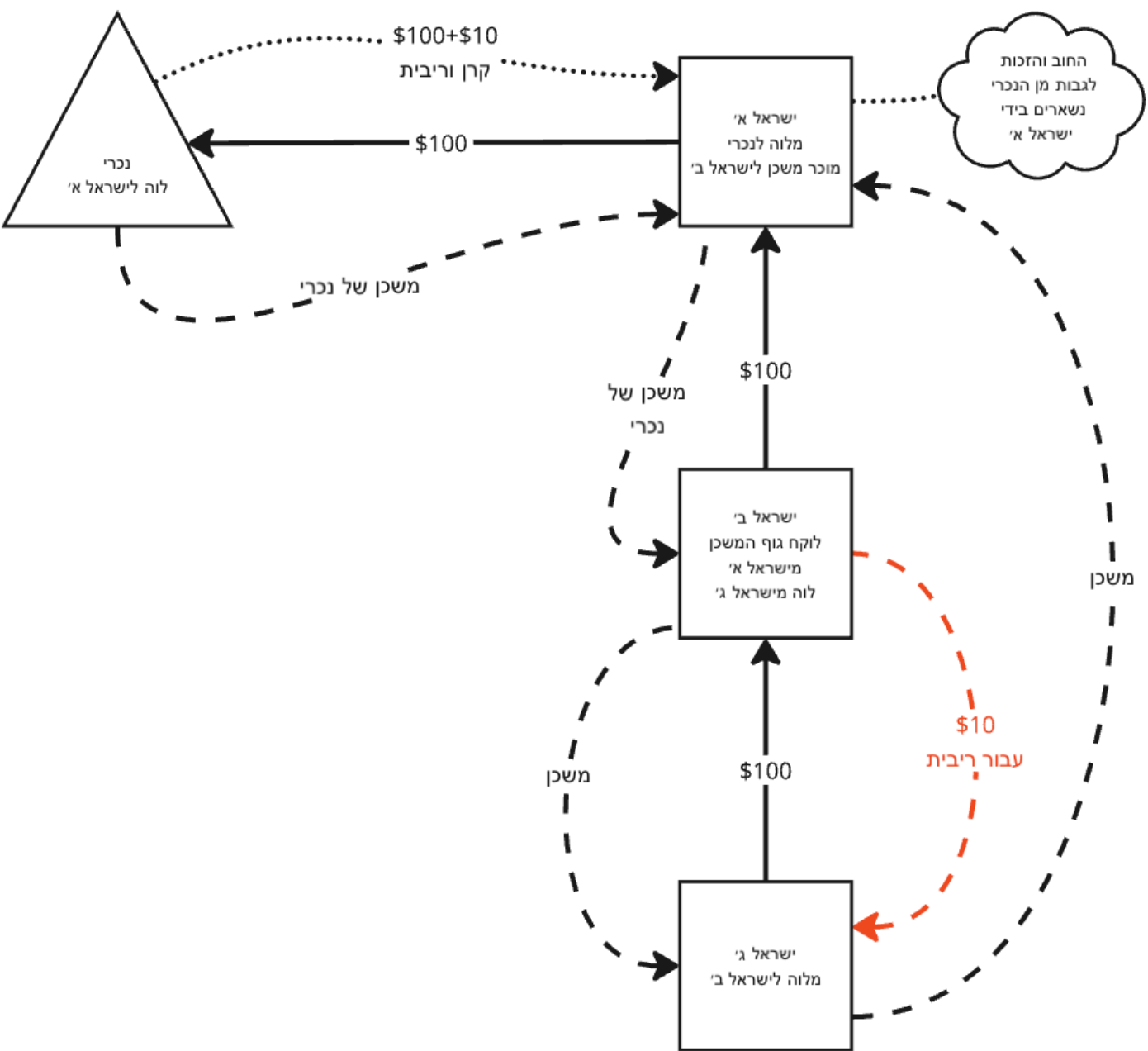

Diagram 48

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

משכוננו של עובד כוכבים ביד ישראל, והביאו לישראל חברו שילווה עליו, וכשיבא העובד כוכבים לפדותו, שיקח הוא הרבית שעלה עליו עד אותו היום, והשני יקח הרבית שעלה עליו מאותו היום והלאה מתר.

Rule

When the **נכרי** redeems the **משכון** directly from **ישראל ב'** by paying the entire **וריבית**, the **ישראל ב'** may transfer to **ישראל א'** the portion of the payment representing the **ריבית** that accrued before **ישראל א'** sold his rights in the **משכון** to **ישראל ב'**.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **ישראל א'** lent \$100 with **ריבית** to a **נכרי** and received a **משכון**. Before **ישראל א'** transferred his rights in the \$10, **ריבית** of **משכון** accrued.

ישראל א' then sold **ישראל ב'** all of his rights in the **משכון** for \$100. After the sale, another \$10 of **ריבית** accrued. When the **נכרי** redeems the **משכון**, he may pay the full \$120 directly to **ישראל ב'**.

ישראל ב' retains \$110, namely the \$100 **קרן** and the \$10 **ריבית** accrued during his ownership, and transfers the remaining \$10 to **ישראל א'** as the **ריבית** that had already accrued before the sale.

This is permitted because **ישראל ב'** is not paying **ריבית** to **ישראל א'** upon a loan between them. Rather, he is distributing the **נכרי**'s redemption payment according to the respective rights that each **ישראל** holds in the **משכון**.

Notes

later points out that **ישראל ב'** may acquire **ישראל א'** rights in the **נכרי**'s **משכון** through payment alone, even though the **משכון** remains physically in the possession of **ישראל א'**. Nevertheless, it is preferable for another person to acquire the **משכון** on behalf of **ישראל ב'**.

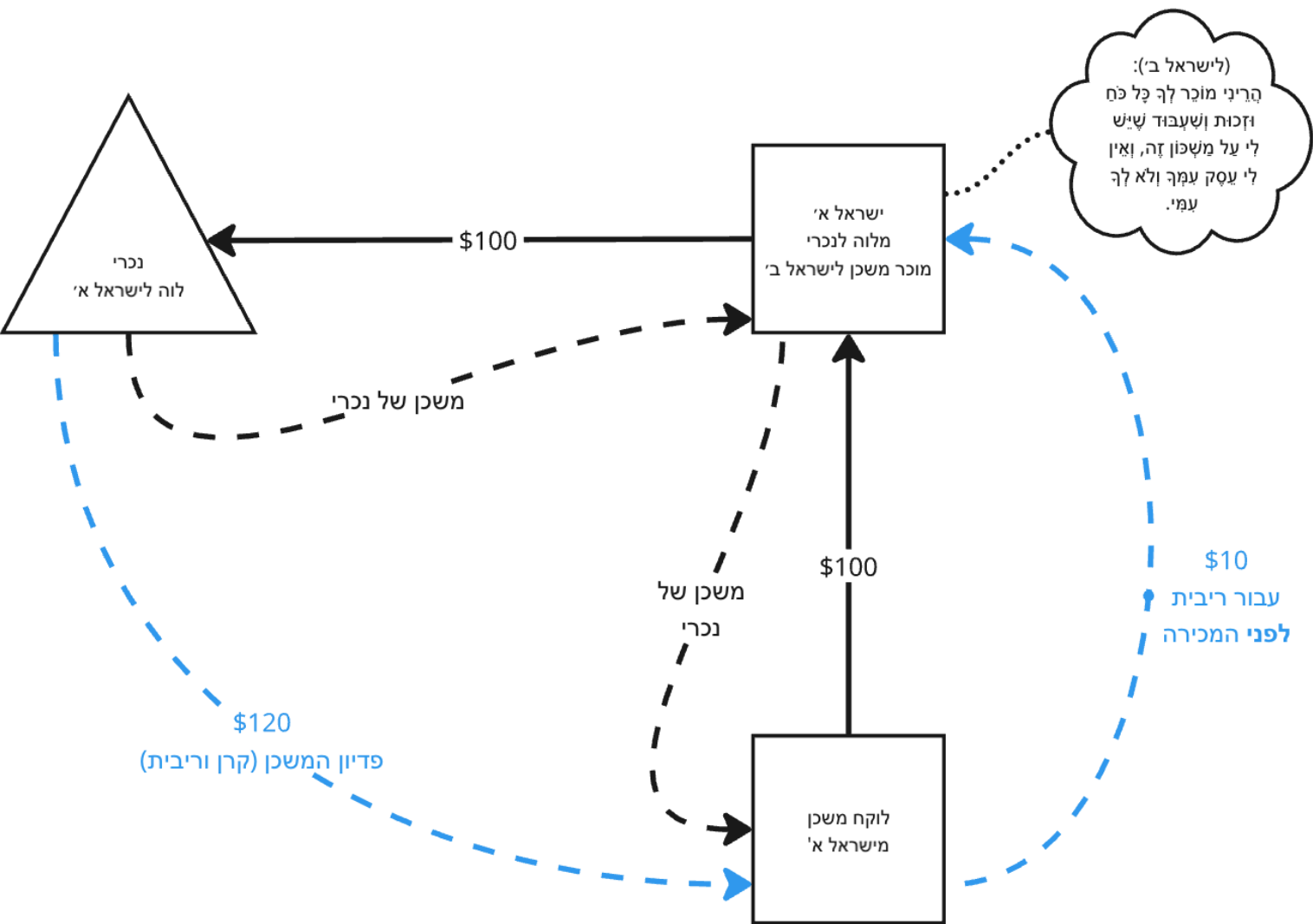

Diagram 49

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

ואם התנו מתחלה שצריך לחזור ולתן לו כשבא לפדותו, הכל כפי תנאם. ואפשר דאפילו מסתמא הוי כאלו התנו בכך, הואיל והמנהג כך.

ש"ך, ס"ק נ"ז

וע"כ מיירי שאינו מוכרו לו, והוא בענין שהישראל השני מחויב להחזירו לישראל הראשון לפדותו, דהיינו שהתנה עמו כך, או במקום שהמנהג כן... אלא ודאי מיירי שהוא רק דרך משכון ביד ישראל השני, ואפילו הכי שרי... וכיון שעיקר סמיכת הישראל השני המלוה הוא על המשכון, נמצא שהרבית שנוטל הוא ממשכנו של עובד כוכבים.

Rule

When **א' ישראל** transfers the **משכון** of **נכרי** to **ב' ישראל** merely as security for a loan, they may stipulate that **א' ישראל** must return the **משכון** when **א' ישראל** pays the **קרן וריבית** due to him. The payment is permitted because **א' ישראל** relies upon the **משכון** of **נכרי**, rather than upon the personal obligation of **א' ישראל**.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **א' ישראל** lent \$100 with **ריבית** to a **נכרי** and received a **משכון**. Before the **משכון** was transferred, \$10 of **ריבית** accrued.

א' ישראל then gives (not sells) the **משכון** to **ב' ישראל** and receives \$100 from him. They stipulate that when **א' ישראל** later comes to redeem the **משכון** by paying the amount due to **ב' ישראל**, **א' ישראל** must return it.

Assume that an additional \$10 of **ריבית** accrues after the **משכון** enters the possession of **ב' ישראל**. When the **נכרי** ultimately pays \$120:

- **א' ישראל** retains the first \$10 of **ריבית**, which accrued before the **משכון** was transferred.
- **א' ישראל** gives \$110 to **ב' ישראל**, consisting of the \$100 **קרן** and the \$10 that accrued while the **משכון** was in the possession of **ב' ישראל**.
- **נכרי** returns the **משכון** to **א' ישראל**, who returns it to the **נכרי**.

The payment of \$110 from **א' ישראל** to **ב' ישראל** is not treated as **ריבית** on a personal loan between them. According to the **ש"ך**, the transaction is permitted because the principal reliance of **ב' ישראל** is upon the **משכון** of **נכרי**. The **ריבית** received by **ב' ישראל** is therefore treated as arising from the **משכון** of the **נכרי**.

Limitation

The **ש"ך** explains that the **היתר** applies where the **משכון** remains legally associated with the **נכרי**. If the **נכרי** previously stipulated a retroactive buyback option of the **משכון**, the collateral may become the property of **א' ישראל** upon default. The basis that **א' ישראל** is collecting **ריבית** from the **משכון** of **נכרי** would then no longer apply in the same manner.

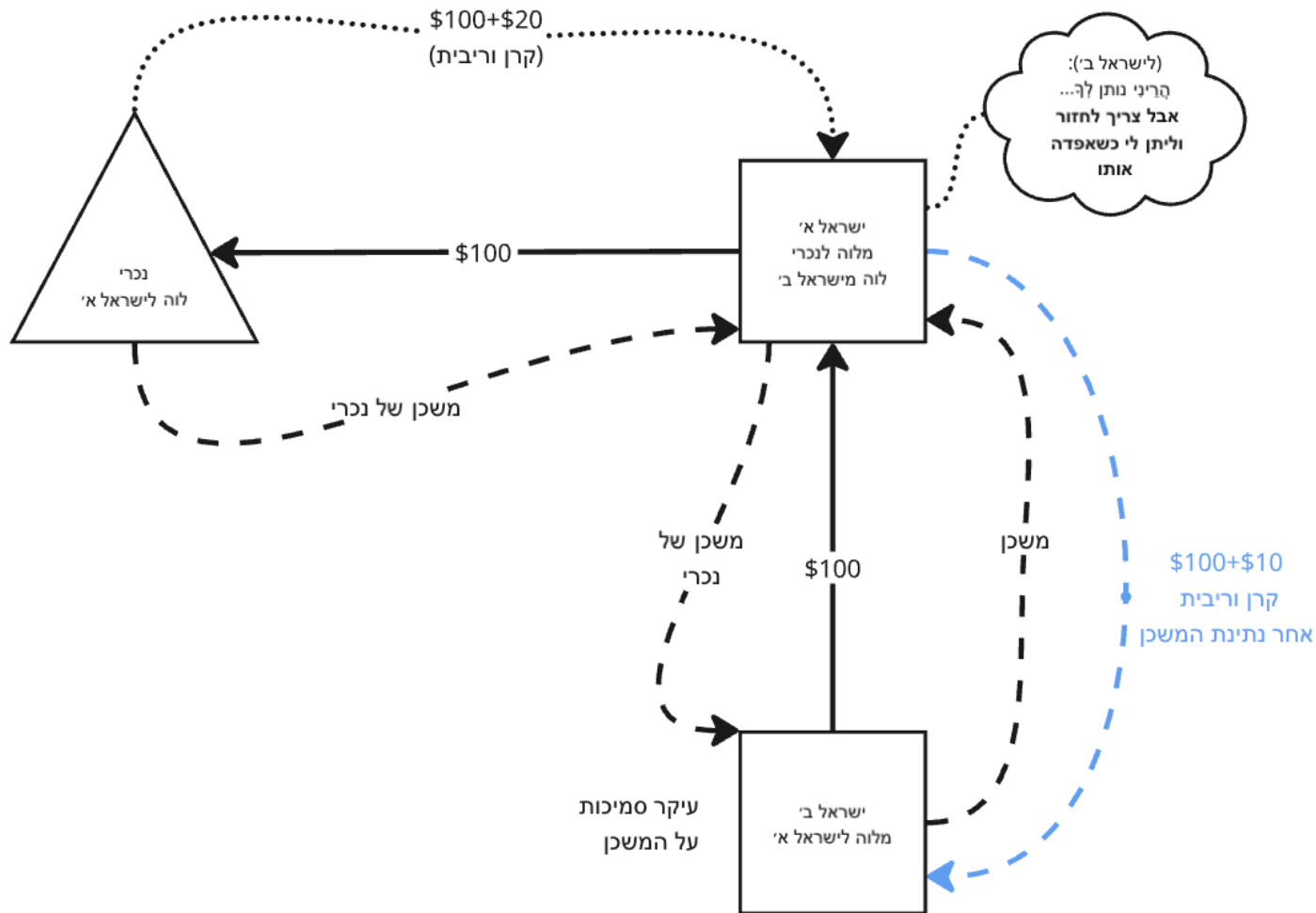

Diagram 50

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

ומתיר ללווה לקצב עם ישראל השני בפחות, אף על פי שהעובד כוכבים נותן לו יותר, או שיוכל לומר: אני אקח חלק ברבית הבא מן העובד כוכבים כל שבוע.

Rule

ישראל may agree to pay ב' ישראל a lower rate than the rate charged to the נכרי and retain the difference. Alternatively, ישראל may reserve for himself a specified share of the weekly רבית paid by the נכרי.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל lends \$100 with רבית to a נכרי and receives the נכרי's משכון. The ישראל subsequently transfers or repledges the משכון to ב' ישראל and receives \$100 from him.

ישראל may make two separate agreements:

- רבית \$20 The נכרי agrees to pay.
- רבית \$10 only ישראל ב' agrees to give.

When the נכרי pays \$120, ישראל gives ב' ישראל a total of \$110, \$100 קרן and \$10 רבית, and retains the remaining \$10.

The additional \$10 retained by ישראל א' is permitted because the additional payment is like a fee for ישראל א' serving as the middleman to facilitate the sale and not an additional payment made by ב' ישראל to ישראל א' upon a loan between them.

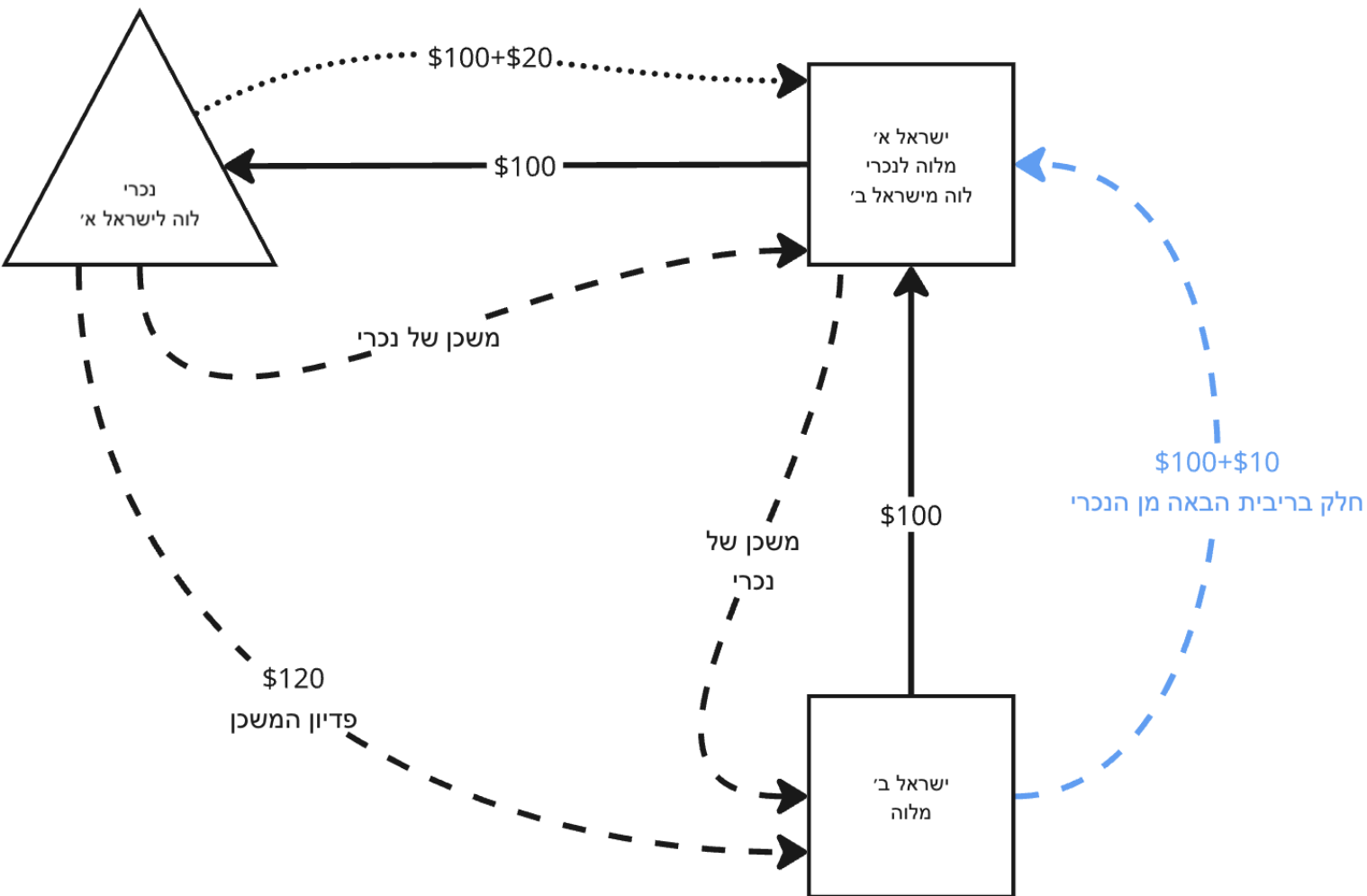

Diagram 51

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

ומתיר ללוה לקצב עם ישראל השני בפחות...[ו]יוכל לומר: אני אקח חלק ברבית הבא מן העובד כוכבים כל שבוע.

Rule

א' ישראל may agree that ב' ישראל will receive a smaller portion of the רבית than the amount paid by the נכרי, while א' ישראל retains the difference or a specified share of the רבית paid by the נכרי.

Explanation

In the above case, the רמ"א also permits א' ישראל to stipulate that he will receive a defined portion of the רבית paid by the נכרי each week. For example, if the נכרי pays \$2 of weekly רבית, the parties may agree that \$1 belongs to א' ישראל and \$1 belongs to ב' ישראל.

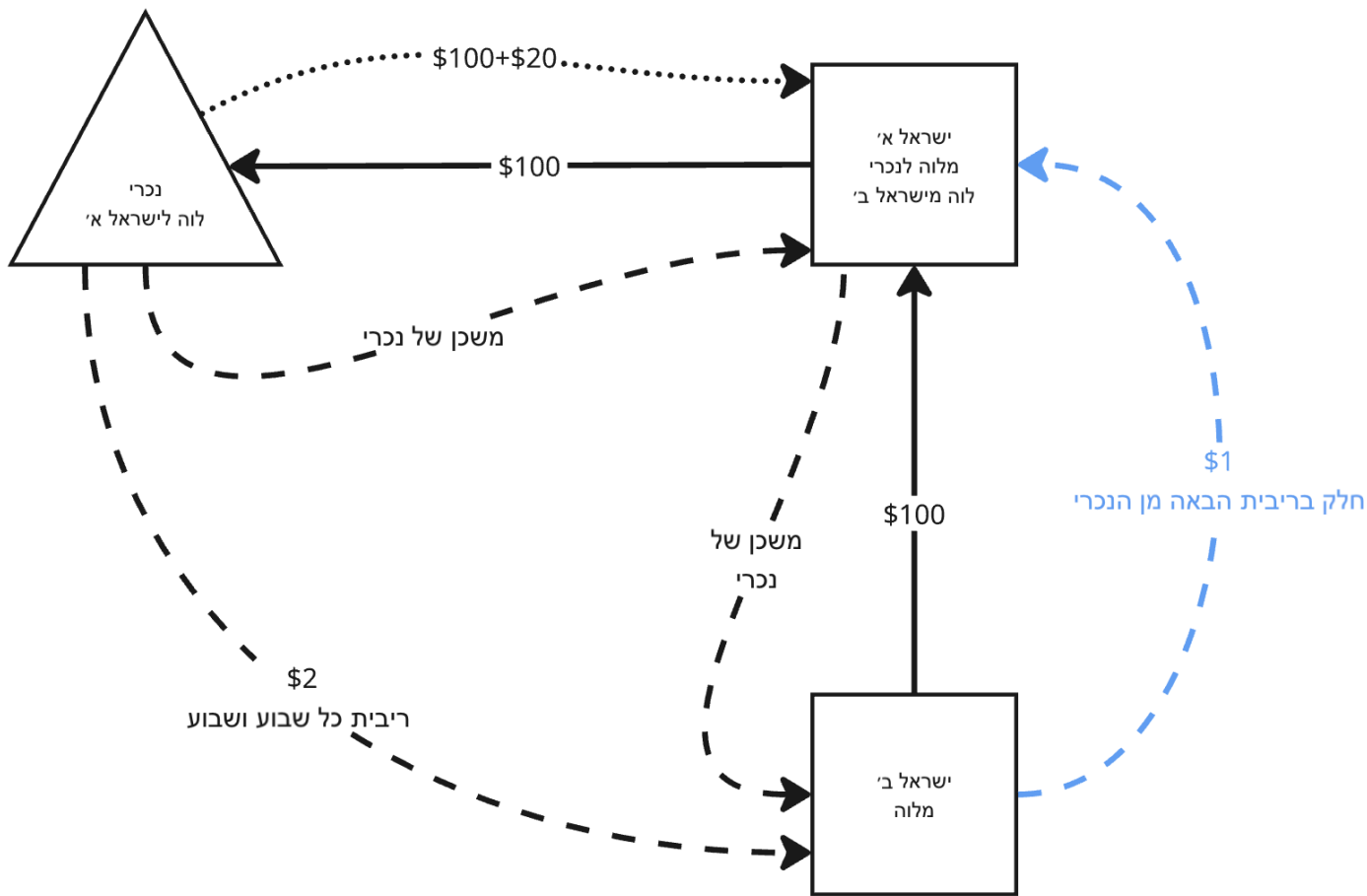

Diagram 52

ט"ז, יורה דעה סימן קס"ח ס"ק כ"ח

ובדרישה כתב דפירוש דברי הטור הם באופן זה, דאם הוא הלואה על המשכון מאה ורוצה להשכינם ביד ישראל בחמשים, שאז המשכנות עדיין ברשותו והוא חוזר ולוה עליהם לצרכו אסור. ולא דק בזה, דבהדיא כתב בתרומת הדשן סימן ש"ג דאין חילוק בין מוכר כל החוב למוכר מקצתו, והוא הדין למשכון, דחד ענין להם.

נקודות הכסף

ולא דק וכו'. לא קשיא מידי, דהכא שאני, כיון שמשכנו אצלו רק בחמשים, נראה לעין שהוא שלו ואינו כמוכרו לו, ותחבולות רשעים היא זו.

Rule

The **ט"ז** permits **א' ישראל** to transfer to **ב' ישראל** only part of his rights in the **נכרי's** debt and **משכון**, just as one may sell part of a debt. The **נקודות הכסף** disagrees where **א' ישראל** advances only \$50 against a **משכון** securing a \$100 debt, because the arrangement appears to be a personal loan from **א' ישראל** to **ב' ישראל** rather than a genuine partial sale.

Explanation

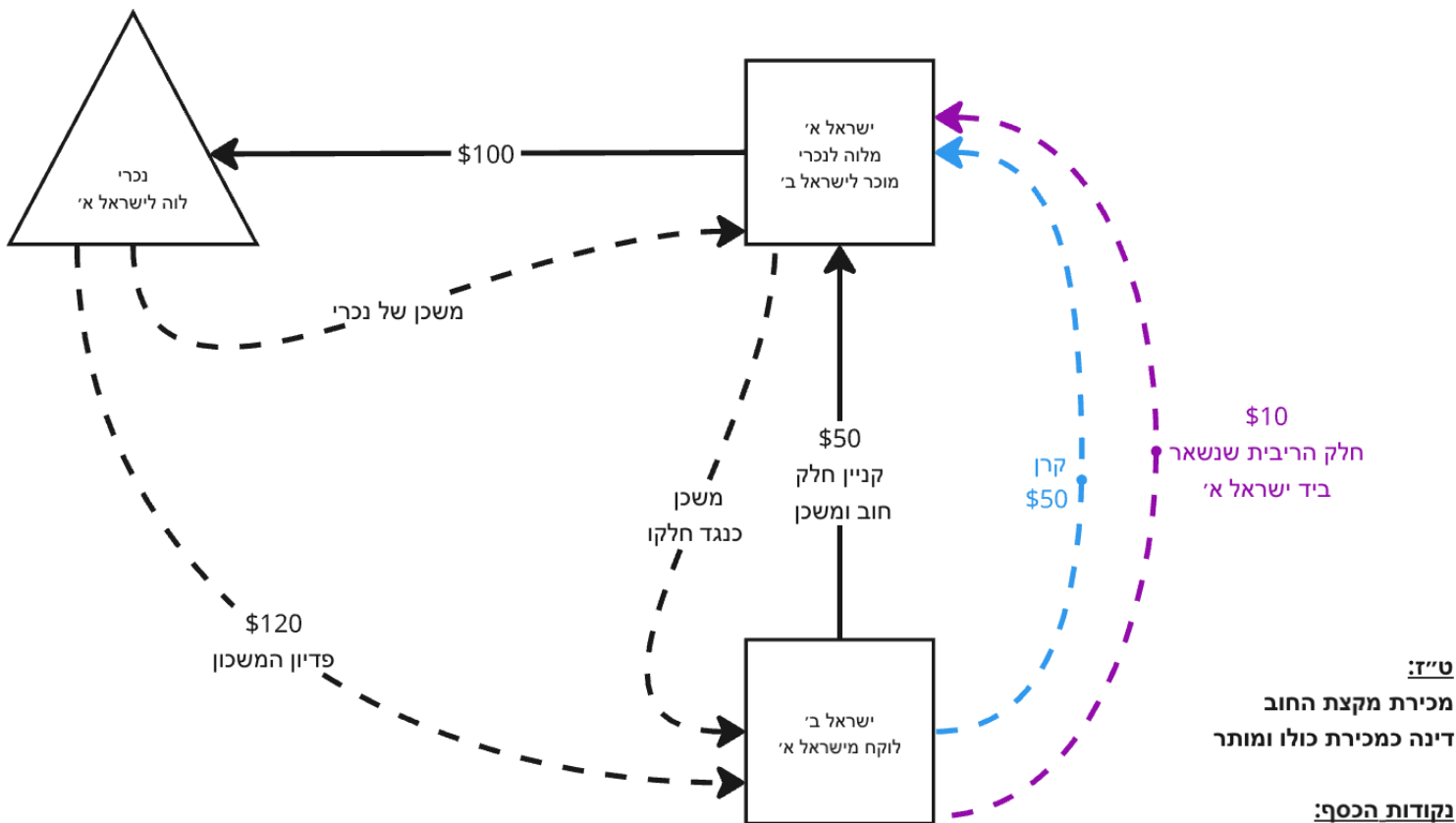
For purposes of illustration, assume that **א' ישראל** lent \$100 with **ריבית** to a **נכרי** and received a **משכון**. By the time of redemption, the **נכרי** will owe \$120, consisting of \$100 **קרן** and \$20 **ריבית**.

א' ישראל then transfers part of his rights in the debt and **משכון** to **ב' ישראל** in exchange for \$50. The parties agree that, when the **נכרי** redeems the **משכון**:

- **א' ישראל** will receive \$50, consisting of \$60 **קרן** and \$10 **ריבית**.
- **א' ישראל** will receive the remaining \$60, consisting of \$50 **קרן** and \$10 **ריבית**.

According to the **ט"ז**, this is permitted. There is no difference between selling the entire debt and selling only part of it. **א' ישראל** retains the unsold portion of the debt and its **ריבית**, while **ב' ישראל** acquires the agreed portion.

The **נקודות הכסף** disagrees with this structure where the entire **משכון** is placed with **א' ישראל** for only \$50. Since **א' ישראל** retains a substantial interest in the **משכון** and debt, the transaction appears outwardly as though **א' ישראל** lent \$50 to **א' ישראל** against the **משכון**. The additional amount received by **ב' ישראל** could then constitute **ריבית** upon a loan between the two **ישראלים**.

ט"ז:
מכירת מקצת החוב
דינה כמכירת כולו ומותר

נקודות הכסף:
כשהמשכון כולו נמסר
תמורת חצי החוב בלבד,
נראה כהלואה לישראל א' ואסור

Diagram 53

חוות דעת, ביאורים סימן קס"ח ס"ק ל"ד

דאם זכות הרבית שיש לו על המשכון שוה למכור לאחר ביותר, דהיינו שאחר היה נותן לו יותר אם לא היה מחזיר לו רק מעותיו, וזה לוקחו בפחות משויו מחמת שמלוה לו יותר, נמצא באגר נטר של המותר מוכרו לו בפחות משויו — רבית קצוצה היא.

ודמיה להא דסימן קע"ב סעיף ד', בהא דלכשתמכור לא תמכור אלא לי בדמים הללו. וכאן ודאי דרבית קצוצה היא... ואם אמר על מנת שתמכור לי בדמים הללו, כי הכא, רבית קצוצה היא ומוציאין ממנו שויו.

Rule

If **א' ישראל** sells his rights in the **משכון** to **ב' ישראל** for less than their fair market value because **ב' ישראל** is extending a separate loan to him, the discount constitutes **רבית קצוצה**.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **א' ישראל** lent \$100 with **רבית** to a **נכרי** and received a **משכון**. The **נכרי** will ultimately owe \$120.

א' ישראל now needs an additional interest-free loan from **ב' ישראל**. **ב' ישראל** agrees to lend him \$100, but only if **א' ישראל** also sells him his rights in the **משכון** at a discounted price.

Assume that the rights in the **משכון** are presently worth \$105, but **א' ישראל** sells them to **ב' ישראל** for only \$100 because **ב' ישראל** is providing the separate \$100 loan.

The \$5 discount is compensation for the loan. **ב' ישראל** receives property worth \$105 for only \$100 because he allows **א' ישראל** to use the separate \$100 loan. That benefit is **אגר נטר** and constitutes **רבית קצוצה**.

When the **נכרי** later pays \$120 to redeem the **משכון**, the **ב' ישראל** receives the payment because he acquired the rights in the **משכון**. The prohibition arose earlier, when **א' ישראל** sold those rights below their true value in consideration of the separate loan.

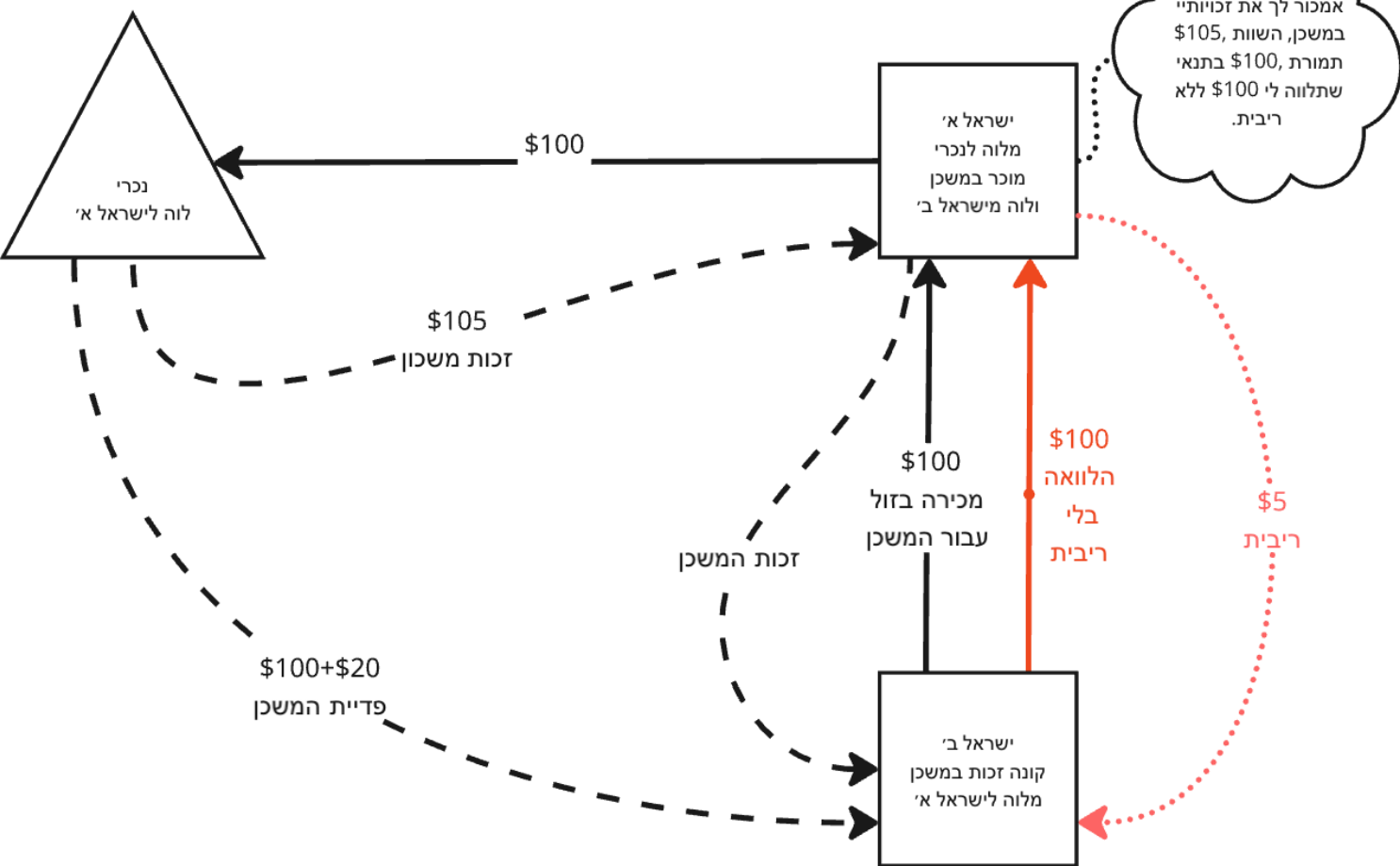

Diagram 54

ט"ז, יורה דעה סימן קס"ח ס"ק כ"ד

כתב בלבוש מטעם זה דהוה כמכר, נראה לי שמותר לישראל להשכין משכון של עובד כוכבים אצל ישראל אחר, פירוש: ביותר ממה שהוא ממושכן אצלו, והרבית לא יהיה יותר רק מה שהעובד כוכבים נותן לו. דאמרינן: מכר כל המשכון להשני, ומה שהלוה לזה יותר — הלוה לו בחנם בלא רבית.

ותמהתי מאד על דברים אלו, דהיאך תאמר שהמותר הוא הלוואה בחנם... ולמה הוא נותנו לו להשני אחר כך? אלא על כרחך בשביל מה שהלוה לו יותר ממה שהלוה הוא לעובד כוכבים, ויש כאן רבית גמור. ואף על גב דאין זה נפסד, מכל מקום יש כאן רבית מצד מניעת הריחוק של השליח.

Rule

The לבוש permits ישראל א' to advance more money than ישראל א' originally lent to the נכרי, provided that ישראל ב' receives no more ריבית than the amount payable by the נכרי. The ט"ז disagrees and rules that, where the additional advance causes ישראל א' to surrender ריבית that he otherwise would have retained, the surrendered profit constitutes ריבית on the additional loan.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' lent \$100 with ריבית to a נכרי and received a משכון. The נכרי is obligated to pay a total of \$120. ישראל א' then transfers the נכרי's משכון and the rights associated with it to ישראל ב'. ישראל א' advances a total of \$200: \$100 in exchange for the rights in the משכון; and an additional \$100 as a separate loan to ישראל א'.

When the נכרי redeems the משכון, he pays \$120 to ישראל א'. ישראל ב' separately repays the additional \$100 principal that he borrowed from ישראל א'.

The לבוש views the transaction as containing two independent components:

1. ישראל ב' purchased the full rights in the משכון and is therefore entitled to the \$120 paid by the נכרי.
2. The additional \$100 advanced to ישראל א' is an interest-free loan.

Accordingly, ישראל א' receives no ריבית from ישראל א'. The \$20 profit originates entirely from the נכרי's obligation and the purchased משכון.

The ט"ז rejects this division. Had ישראל א' advanced only the amount corresponding to ישראל א's original \$100 principal, ישראל א' ordinarily would have retained part of the \$20 ריבית payable by the נכרי.

For example: ישראל ב' would receive \$120. ישראל א' would retain \$20. If ישראל א' gives up that \$20 only because ישראל ב' advanced him an additional \$100, the surrendered \$20 is compensation for the additional loan. It therefore constitutes ריבית through **מניעת הריוח**. The fact that ישראל א' does not transfer \$20 from his pocket does not resolve the concern. By surrendering profit that otherwise belonged to him in exchange for the additional loan, he gives ישראל ב' a financial benefit for waiting to be repaid.

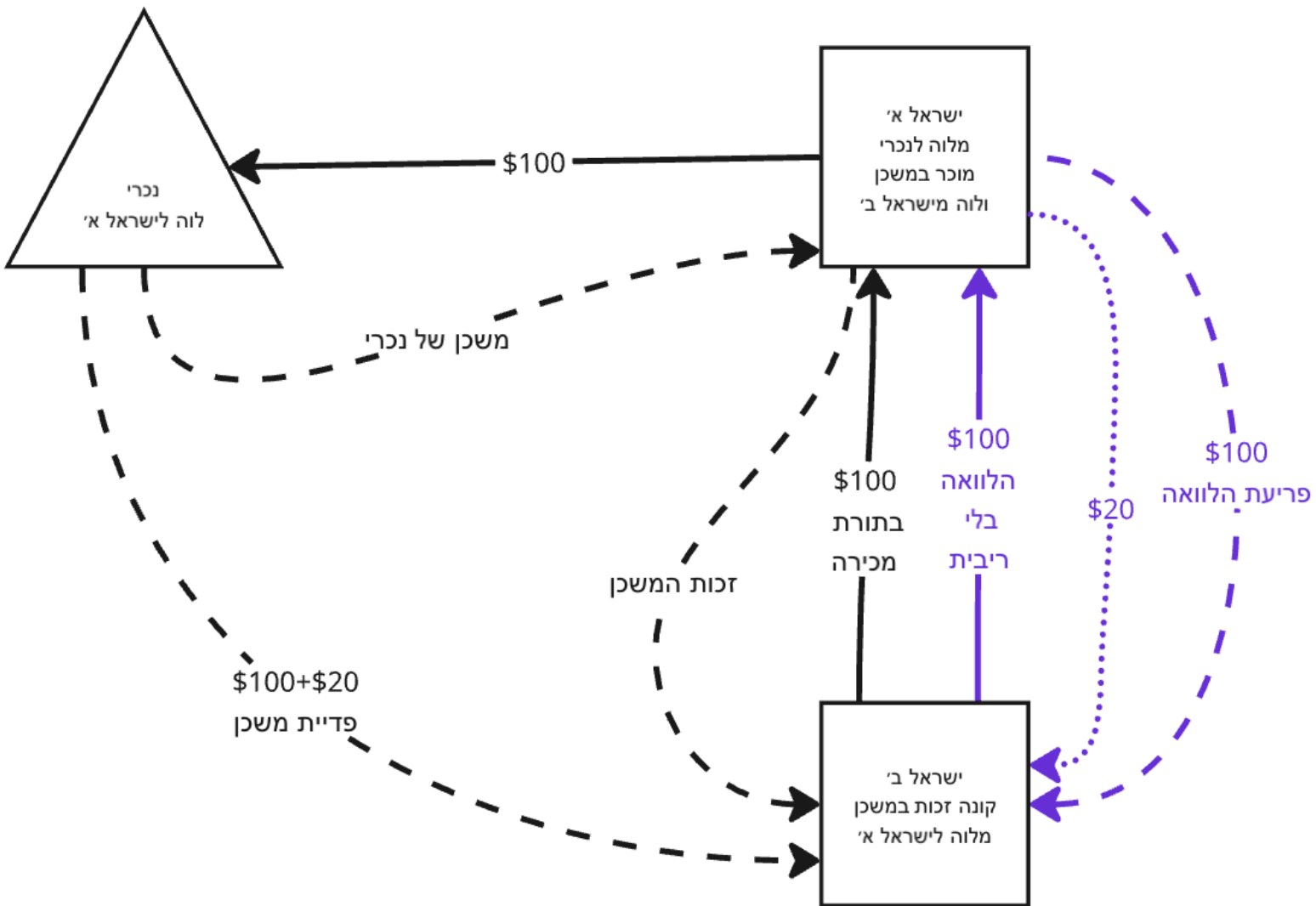

Diagram 55

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

אבל אם כבר זקף הישראל על העובד כוכבים קרן וריבית ביחד, כגון שחשב עמו רבית שיעלה עליו עד שנה וחשבו הכל ביחד, מעתה הרי הכל כאלו הוא קרן של ישראל... אסור ללות על זה מישראל חברו, ושיעלה לו רבית מן החוב כל זמן שהלוואה גבה, דהוי כאלו נותן לו הרבית מכיסו.

Rule

Once Israel capitalizes the קרן and future ריבית owed by the נכרי into one fixed debt, the entire amount is treated as the קרן of Israel א'. Israel may therefore not borrow money from ב' against that debt and allow Israel ב' to earn an additional return from it.

Explanation

For purposes of illustration, assume that Israel א' lent \$100 with ריבית to a נכרי. Israel א' and the נכרי then calculate the \$20 of ריבית expected to accrue during the following year and combine the entire obligation into a fixed debt of \$120.

From that point onward, the full \$120 is treated as the property and קרן of Israel א'. The \$20 is no longer viewed as future ריבית independently accruing from the נכרי's משכון.

Israel ב' then gives \$100 as a loan against the \$120 debt. They arrange that Israel ב' will collect the full \$120 from the נכרי and return \$10 to Israel א'. The result is: Israel ב' advanced \$100, Israel ב' retains \$110, and Israel א' receives the remaining \$10.

The additional \$10 retained by Israel ב' is prohibited. Since the entire \$120 had already become the קרן of Israel א' through זקיפה, the \$10 retained by Israel ב' is treated as though Israel א' paid him ריבית from his own funds.

The fact that Israel ב' physically collects the money from the נכרי does not change the substance of the transaction. Once the full debt was capitalized, any return earned by Israel ב' upon a loan to Israel א' is considered as if Israel א' is paying from his own coffers.

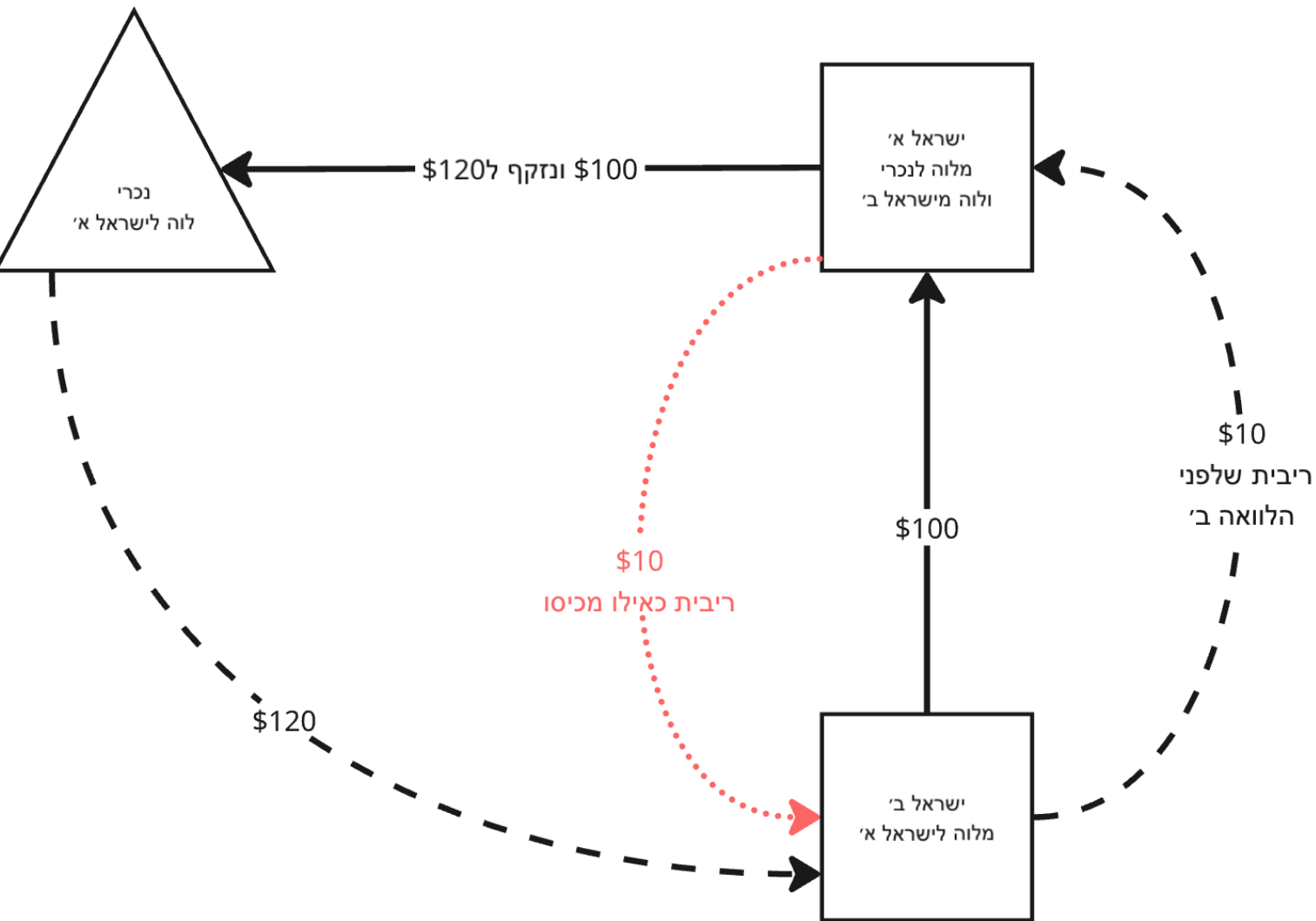

Diagram 56

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

אך ימכרנו לו סתם, וכשרוצה לחזור לקח חובו, יחזור ויקנהו ממנו מעט יותר ממה שמכרו לו, כפי ערך הרבית שהיה ראוי לעלות עליו.

ואסור להתנות מתחלה בכך, אלא יקנה לו החוב בקנין גמור, ואחר כך יחזור הקונה ויבטיחנו בדברים אמתיים שכשיהיו לו מעות יחזור וימכרנו לו בדרך הנזכר.

Rule

א' may sell the entire capitalized debt to ב' ישראל through a complete and unconditional sale. ב' ישראל may later resell the debt to א' ישראל for a higher price, provided that the original sale did not obligate ב' ישראל to resell it.

Explanation

Assume again that א' ישראל has a fixed \$120 debt owed by the נכרי after combining the קרן and future ריבית through זקיפה.

א' ישראל may sell the entire \$120 debt, together with all associated rights and any משכון to ב' ישראל for \$100. This must be a genuine and complete sale.

After the sale, the debt belongs entirely to ב' ישראל. The א' ישראל has no right to demand that it be returned.

At a later time, א' ישראל may offer to repurchase the debt from ב' ישראל for \$110. If ב' ישראל voluntarily agrees, the transaction is permitted:

- א' ישראל originally purchased the debt for \$100.
- ב' ישראל later resells it for \$110.
- נכרי then collects the full \$120 from the א' ישראל.

The \$10 earned by ב' ישראל is not ריבית upon a loan. It is the profit earned through two separate sales: an initial purchase for \$100 and a later resale for \$110.

The parties may not stipulate during the original sale that ב' ישראל must later resell the debt to א' ישראל. That would resemble an interest-bearing loan rather than a genuine sale. The first sale must therefore be unconditional. Only after ב' ישראל has completely acquired the debt may he give א' ישראל a sincere, nonbinding assurance that he will be willing to sell it back when א' ישראל has the necessary funds.

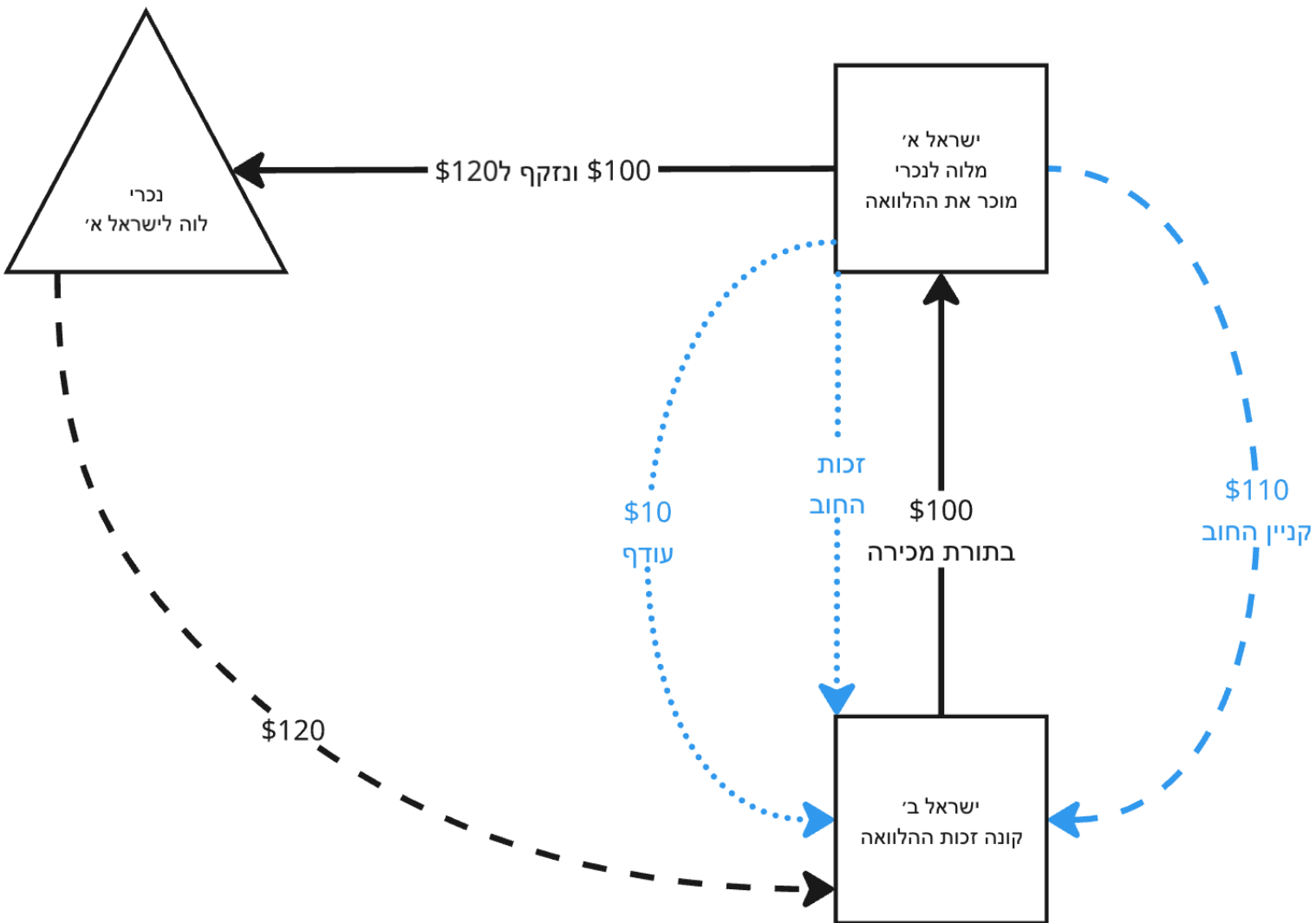

Diagram 57

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ח

ובחובות של אשראי צריך שיאמר לו: אתה תפטר העובד כוכבים בכך וכך מכל וכל, ובכך וכך אני קונה ממך כל מה שאני יכול להוציא מיד העובד כוכבים.

Rule

Where **א' ישראל** holds an unsecured debt against a **ב' ישראל**, **א' ישראל** may purchase the collection rights by paying **א' ישראל** an agreed price, provided that **א' ישראל** completely releases the **נכרי** from any obligation to him and **א' ישראל** purchases only whatever he can successfully collect from the **נכרי**.¹

Explanation

For purposes of illustration, assume that a **נכרי** owes **א' ישראל** a fixed debt of \$120. Because there is no משכון, the **א' ישראל** cannot transfer physical security to **ב' ישראל**.

א' ישראל pays \$100 to **ב' ישראל** and tells him to:

1. completely relinquishes his claim against the **נכרי** and may no longer demand payment from him.
1. Accept **א' ישראל**'s purchase, for \$100, of whatever amount he can collect from the **נכרי**.

If **א' ישראל** succeeds in collecting the full \$120, he may retain it. The additional \$20 is not ריבית paid by **א' ישראל** to **ב' ישראל**. It is the profit realized from purchasing the collection rights for \$100 and subsequently collecting \$120 from the **נכרי**.

The sale must place the risk of collection upon **א' ישראל**. If he collects less than \$120—or cannot collect at all—he has no claim against **א' ישראל**. That absence of אחריות is what distinguishes the arrangement from a \$100 loan by **א' ישראל** to **ב' ישראל** with a \$20 return.

¹ This clause addresses **חובות של אשראי**—an unsecured debt for which there is no משכון that can be physically transferred. The ordinary methods of transferring the משכון are therefore unavailable, and the parties must structure the transaction as a complete release of the **נכרי** from **א' ישראל** together with a sale to **א' ישראל** of whatever **א' ישראל** succeeds in collecting.

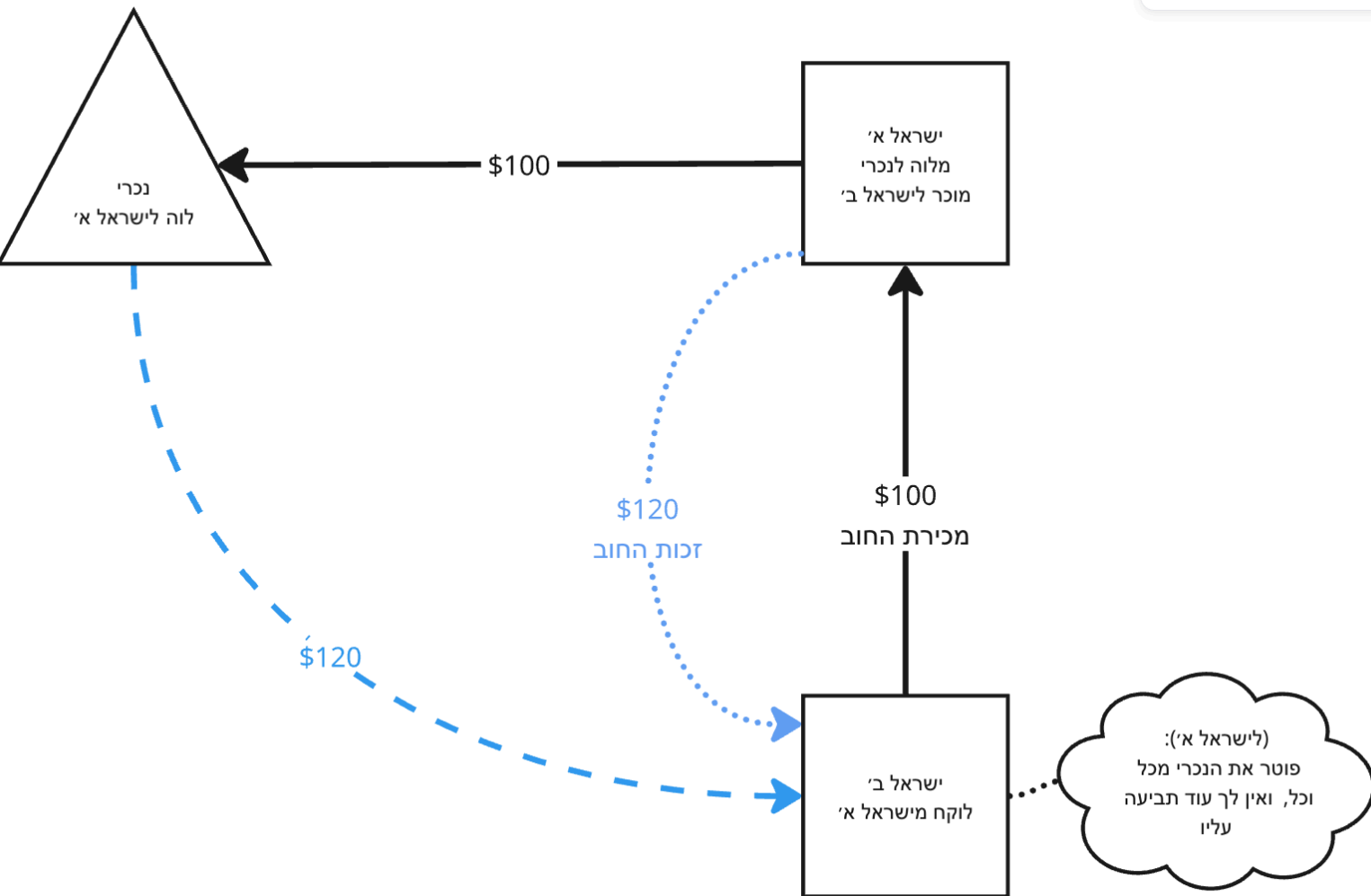

Diagram 58

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ט

ישראל הבא לחברו ואמר לו: הלויני מעות על משכונות אלו שהם של עובד כוכבים, והלוה לו, והמעות הם לצורך הישראל, והוא מעלה לו רבית משלו... תחבולות רשעים היא זו, ולא יטל רבית כלל.

Rule

ישראל may not obtain an interest-bearing loan from ב' ישראל for his own use merely by securing it with משכון belonging to a נכרי. The loan remains a personal loan between the two Jews, and ב' ישראל may not collect interest.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי previously gave his משכון to א' ישראל, whether as security for an interest-bearing loan or for some other valid obligation.

א' ישראל now needs \$100 for his own personal use. He brings the נכרי's משכון to ב' ישראל and ב' ישראל advances \$100 to א' ישראל, with א' ישראל undertaking to repay \$110.

This arrangement is prohibited. The fact that the security belongs to a נכרי does not change the identity of the borrower. The money was advanced for the personal benefit of א' ישראל, and א' ישראל is personally obligated to repay ב' ישראל. The additional \$10 is therefore interest paid upon a loan between two Jews.

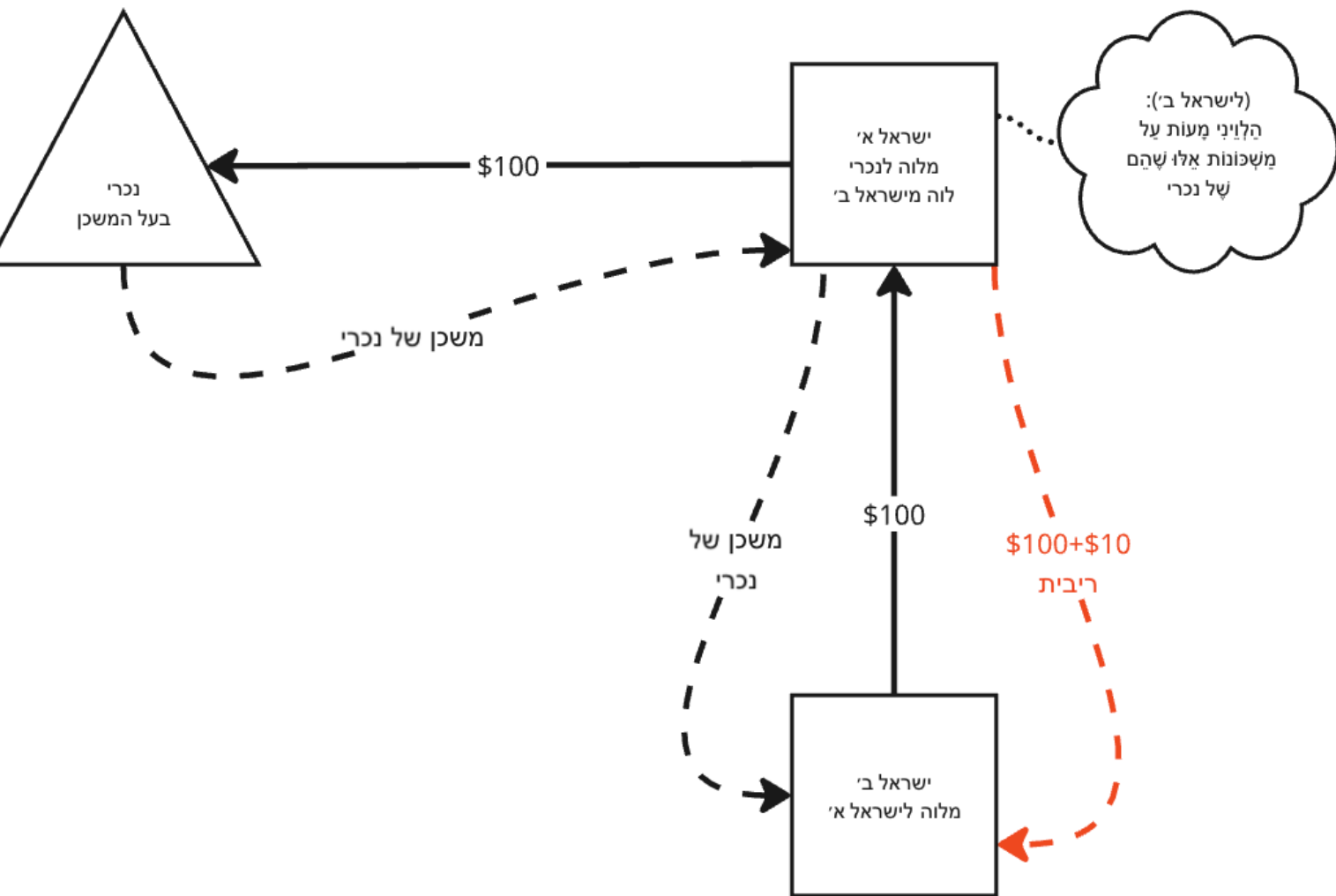

Diagram 59

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף י"ט

או שאומר לחבירו: הלויני מעות ברבית, ואני אשלח לך משכון על ידי עובד כוכבים, והעובד כוכבים הביא המשכון למלוה והוליך המעות ללוה, תחבולות רשעים היא זו, ולא יטל רבית כלל.

Rule

א' ישראל may not disguise his personal interest-bearing loan from ב' ישראל by arranging for a נכרי to deliver the collateral and carry the loan proceeds. The נכרי acts only as an intermediary, and ב' ישראל may collect no interest.

Explanation

א' ישראל asks ב' ישראל for a \$100 interest-bearing loan for his own use and the נכרי then delivers the משכון to ב' ישראל; and carries the \$100 from ב' ישראל to א' ישראל.

Although the transaction outwardly passes through the נכרי, the substance remains unchanged. א' ישראל requested the loan, receives the benefit of the money, and is responsible for its repayment. The נכרי is merely transporting the משכון and the money.

Accordingly, neither the physical delivery of the משכון by the נכרי nor the routing of the loan proceeds through him permits ב' ישראל to collect interest. If the נכרי later delivers \$110 to א' ישראל, he does so only as the intermediary or on behalf of ב' ישראל. א' ישראל may not retain the additional \$10.

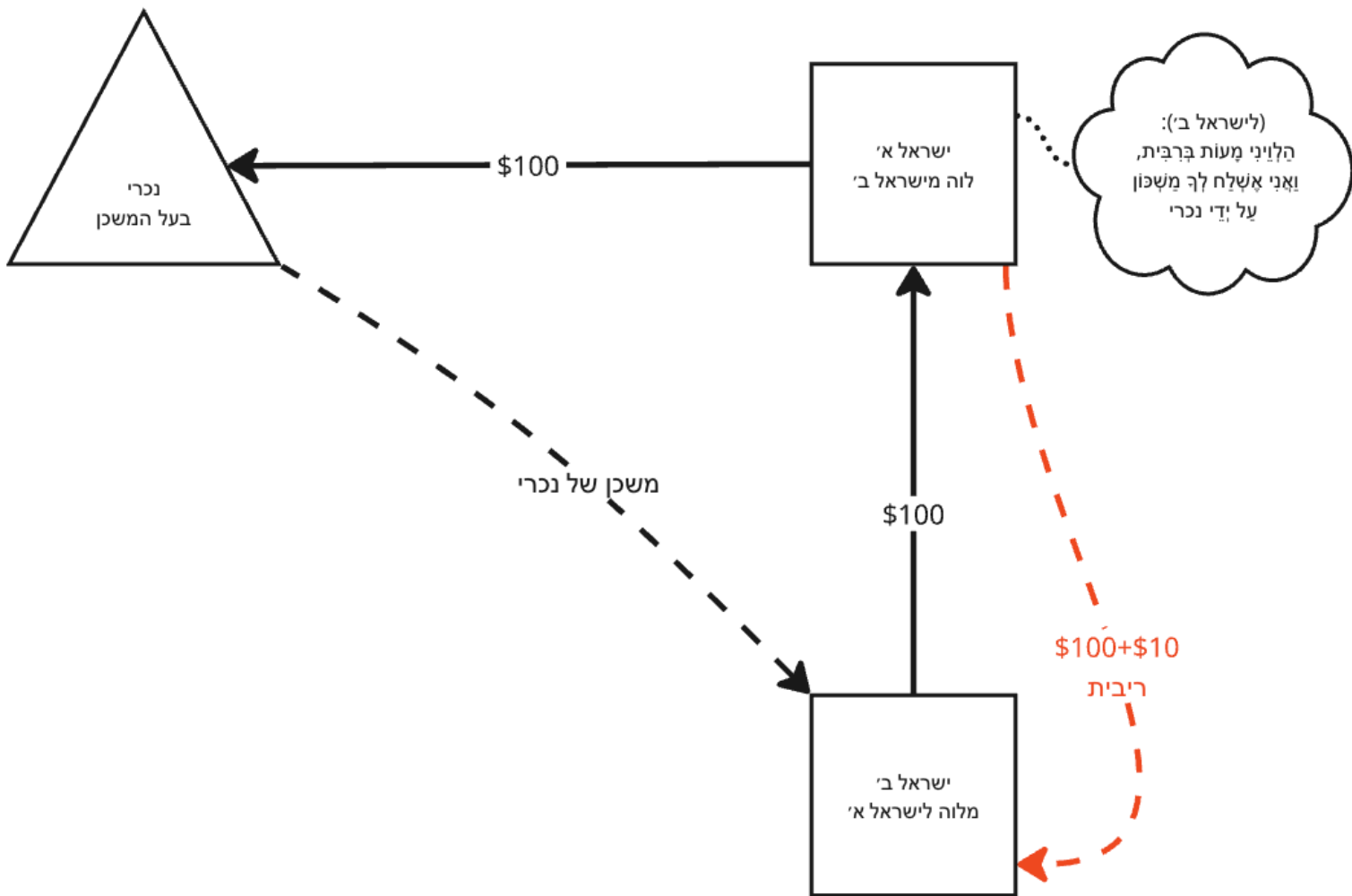

Diagram 60

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ'

משכונו של ישראל ביד עובד כוכבים, מתר להלוות עליו ישראל ברבית. ויש אוסרין, אלא אם כן
אמר ישראל בעל המשכון: קנה מעכשו המשכון אם לא אתן לך עד יום פלוני.

Rule

Where **א' ישראל** gives his **משכון** to a **נכרי** and stipulates that the **נכרי** will acquire it **מעכשיו** if the debt is not paid by the agreed date, the **נכרי** may thereafter use the **משכון** to obtain an interest-bearing loan from **ב' ישראל**. After the condition takes effect, even **א' ישראל** may redeem the **משכון** from **ב' ישראל** by paying the principal and interest due upon the **נכרי**'s loan.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **א' ישראל** borrows \$100 from a **נכרי** and gives him a **משכון**. At the time of the original transaction, **א' ישראל** states if he fails to pay the debt, the collateral retroactively belongs to **נכרי**.

א' ישראל fails to repay by the agreed date. The **נכרי** therefore acquires the **משכון** pursuant to the original condition.

The **נכרי** then borrows \$100 with interest from **ב' ישראל** and gives him the **משכון** as security. Since the **משכון** now belongs to the **נכרי**, the loan from **ב' ישראל** is secured by property belonging to the **נכרי** rather than by the property of **א' ישראל**.

א' ישראל may subsequently redeem the **משכון** from **ב' ישראל** by paying \$110, namely the \$100 principal and \$10 interest due upon the **נכרי**'s loan. This payment is not treated as interest upon a loan between the two **א' ישראל**. **א' ישראל** is recovering property that had become the property of the **נכרי** and was subsequently pledged to **ב' ישראל**.

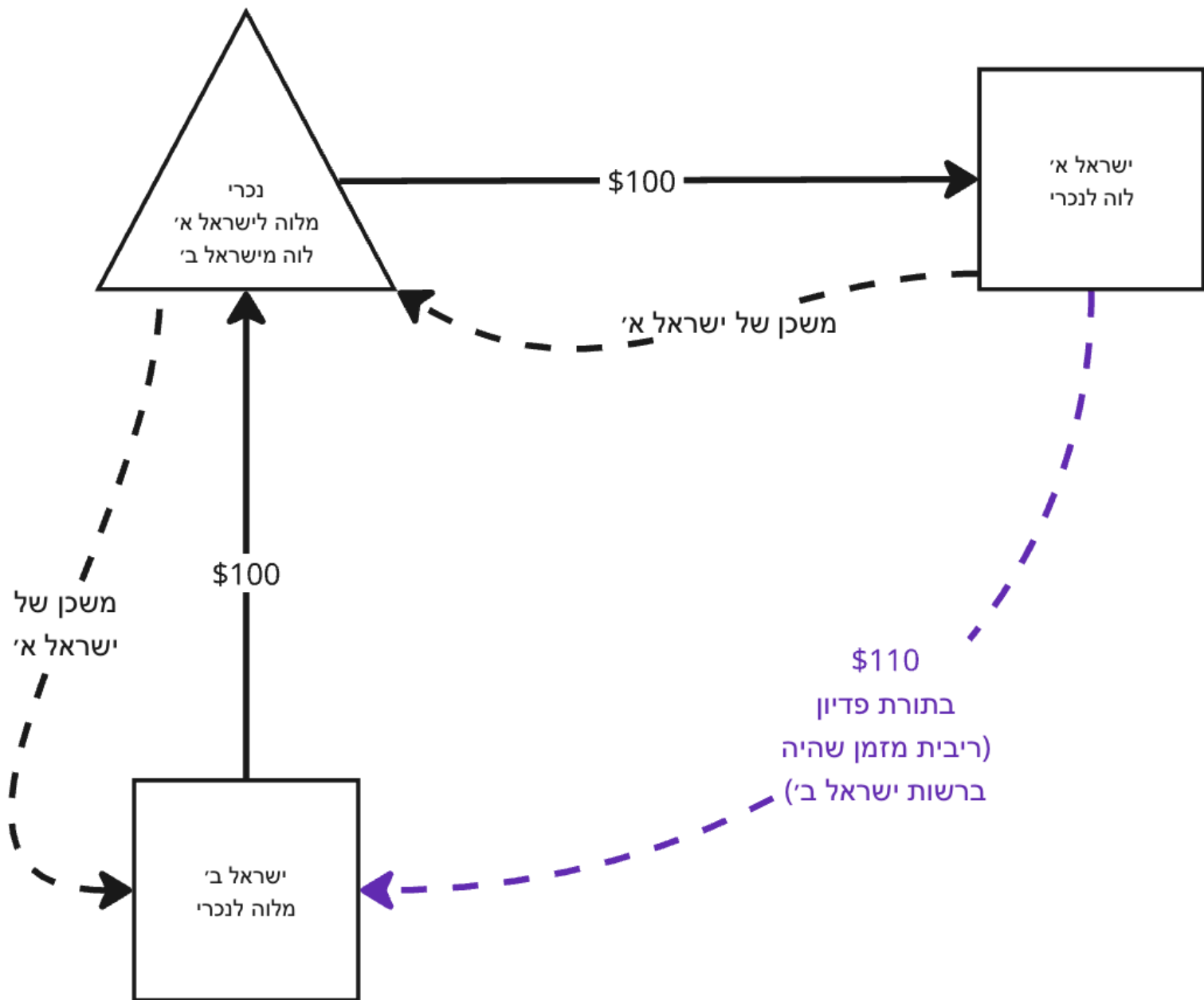

Diagram 61

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ'

משכוננו של ישראל ביד עובד כוכבים, מתר להלוות עליו ישראל ברבית. ויש אוסרין, אלא אם כן
אמר ישראל בעל המשכון: קנה מעכשיו המשכון אם לא אתן לך עד יום פלוני.

הגה: ולסברא הראשונה, אפלו מִיִּשְׂרָאֵל הֶרָאשׁוֹן מתר לקבל הרבית.

Rule

Where a נכרי holds a משכון belonging to ישראל א' and repledges it to ישראל ב' for an interest-bearing loan without an express קנה מעכשיו condition, the ראשונים dispute whether ישראל א' may redeem the משכון from ישראל ב' by paying the principal and interest. The first opinion permits it; the second requires an effective acquisition of the משכון by the נכרי.

Explanation

ישראל א' borrows \$100 from a נכרי and gives him a משכון. Unlike Diagram 60, ישראל א' does not stipulate that the נכרי will acquire the משכון מעכשיו upon default. The נכרי then borrows \$100 with interest from ישראל ב' and transfers the משכון to him as security.

The question is whether ישראל א' may later redeem his משכון directly from ישראל ב' by paying the \$100 principal and \$10 interest owed by the נכרי.

The first opinion, identified with the רא"ש, permits the arrangement. The רמ"א emphasizes that, according to this view, ישראל ב' may accept the interest even directly from ישראל א'.

The transaction is viewed as a loan by ישראל ב' to the נכרי, secured by the משכון held by the נכרי. The נכרי's later payment is treated as redemption of his property on behalf of the נכרי, rather than as interest upon a loan between ישראל א' and ישראל ב'.

The second opinion, associated with the בעל העיטור, Without an effective transfer of ownership, the משכון remains the property of ישראל א'. The ישראל ב' may therefore appear to be relying, at least indirectly, upon ישראל א' and his property for repayment.

One possible explanation of this concern is that ישראל א' resembles an ערב קבלן for the נכרי's debt: ישראל א' can look to the משכון of ישראל א' and potentially to ישראל א' himself for payment. This creates a loan-like relationship between the two ישראלים. The רא"ש does not infer such an ערבות relationship in the absence of an express undertaking.

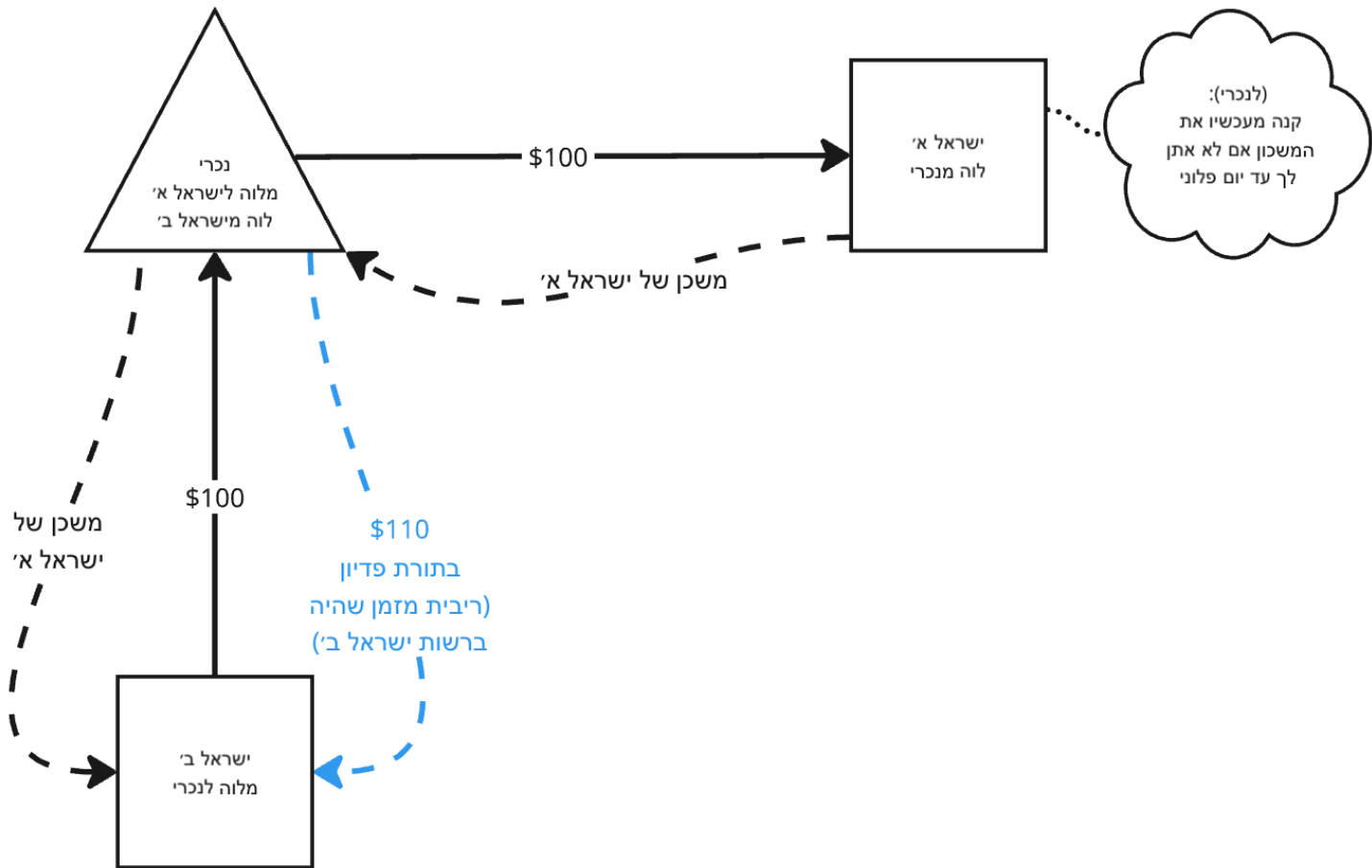

Diagram 62

רמ"א, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ'

ואם יש לעובד כוכבים חוב על ישראל, ועשה עמו שעבודים לתן לו כל השנה כך וכך רבית, או שיאכל פירות שדה שלו, אם אין ביד הלואה לסלק העובד כוכבים ולהחזיר לו מעותיו — מתר לישראל אחר לקנותו ממנו. ואם יוכל לסלקו — אסור לקנותו מן העובד כוכבים.

Rule

ישראל may purchase from a נכרי the נכרי's fixed right to receive annual פירות or ריבית from ישראל א', provided that א' has no right to terminate the arrangement by repaying the principal early. If א' may repay the נכרי and end the obligation at any time, א' may not purchase the right.

Explanation

For purposes of illustration, assume that א' lends \$100 to א'. As part of the loan, א' grants the נכרי a continuing זכות to receive either: a fixed amount of ריבית each year; or the פירות of a designated field. The נכרי then wishes to sell this right to א'.

When א' may not terminate the obligation

If א' has no right to repay the \$100 before the agreed date and thereby terminate the annual payments, א' may purchase the right from the נכרי.

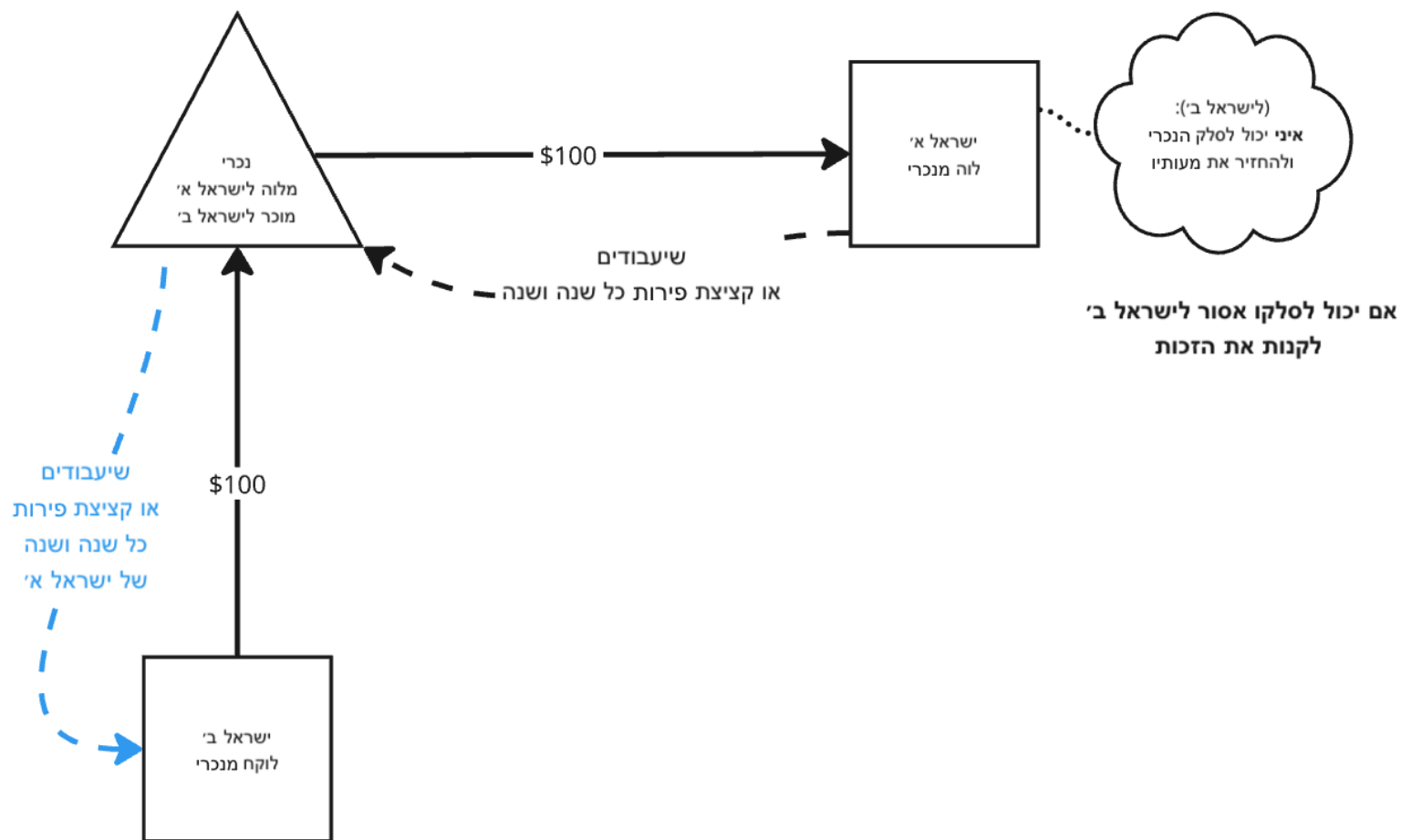
The annual פירות or ריבית are treated as an established זכות belonging to the נכרי. The א' is purchasing that existing זכות, rather than lending money to א'. After the sale, א' makes the annual payments directly to א' because א' now owns the נכרי's collection rights.

The payment received by א' is therefore not ריבית arising from a loan that he made to א'. It is the income generated by the זכות that he purchased from the נכרי.

When א' may terminate the obligation

If א' may repay the principal at any time and thereby stop the annual פירות, א' may not purchase the arrangement from the נכרי.

In that case, the continuing payments depend upon א' leaving the principal outstanding. The transaction may therefore resemble א' providing or maintaining credit for א' and receiving compensation for the delay in repayment, rather than acquiring an independently fixed property right.

Alternative Loan Arrangements

Deposited Funds and אחריות (Diagrams 63–64)

Paid Agents and Profit-Sharing (Diagrams 65–66)

אפטרופוס Arrangements (Diagrams 67–68)

Diagram 63

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ"א

מעותיו של ישראל מפקדים ביד עובד כוכבים, והלוה אותם לישראל ברבית, אם היו באחריות
העובד כוכבים — מתר לקח הרבית; ואם היו באחריות ישראל — אסור.

הגה: ואם הלוה אותן שלא מדעת ישראל, מסתמא הם באחריות עובד כוכבים, ושרי.

Rule

א' may receive the money directly from ב' when the latter independently lent the deposited money to ב' and bears full responsibility for its repayment. If the loss remains with א' when ב' defaults, א' may not receive the money.

Explanation

For purposes of illustration, assume that א' deposits \$100 with ב'. ב' subsequently lends that \$100 to ג' with an obligation to repay \$110.

The arrangement is permitted only if ב' bears the financial risk of the loan. Thus, even if ג' fails to repay, ב' remains obligated to return the full \$100 deposit to א' from his own funds.

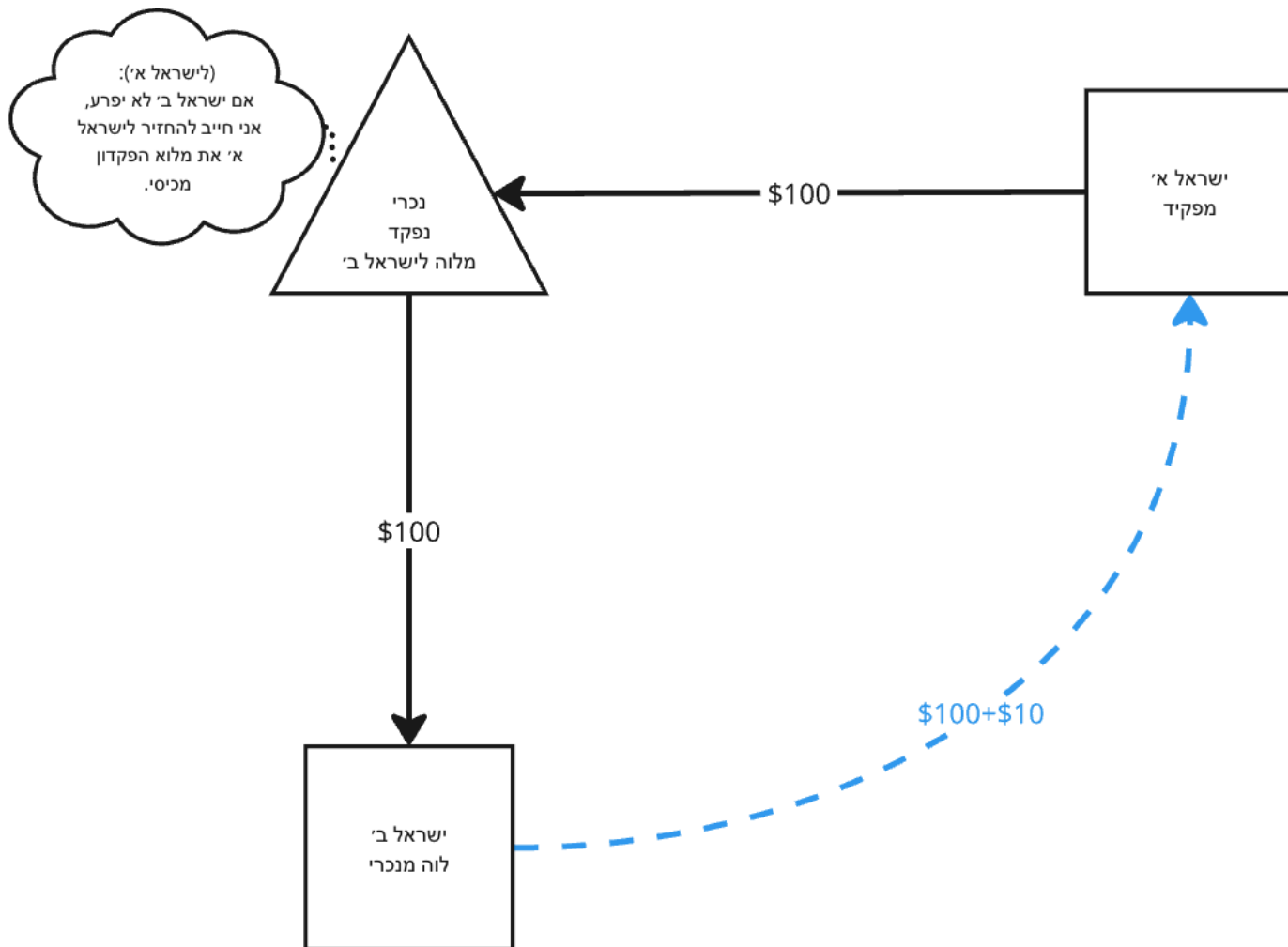
Because ב' bears this responsibility, the money is treated, for purposes of the loan to ג', as belonging to ב' and ג' is therefore borrowing from ב', not from א'.

א' may consequently pay the full \$110 directly to ג':

- \$100 represents the return of the deposited principal owed to א'.
- \$10 represents the interest owed by ג' upon his loan from ב'.

The additional \$10 is not treated as interest paid upon a loan between א' and ב'. The Talmud explains that, vis-à-vis א', the additional amount is **מתנה בעלמא**, because the loan itself was made at the risk of ב'.

If, however, א' bears the loss when ג' fails to repay, the loan is merely administering the money on behalf of א'. The loan is then substantively between א' and ג', and א' may not receive the interest.

The records a stricter position that ordinary liability as a שומר may not be enough. According to that view, the נכרי must assume *borrower*-like liability, so that if the debt owed by ישראל ב' is lost or unpaid, the נכרי must nevertheless repay א' from his own funds.

Diagram 64

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ"ב

מעותיו של עובד כוכבים מפקדות ביד ישראל, אם הם באחריות הישראל — אסור לו להלוותם ברבית; ואם הם באחריות העובד כוכבים — מתר. אבל אסור לעשות כן מפני מראית העין.

Rule

When a נכרי deposits money with ישראל א' he may not lend those funds to ישראל ב' with *ריבית* if ישראל א' bears *אחריות* for the money. If the financial risk remains with the נכרי, the transaction is technically permitted, but it remains prohibited because of *מראית העין*.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי deposits \$100 with ישראל א'. ישראל א' subsequently lends that \$100 to ישראל ב' with an obligation to repay \$110. The status of the transaction depends upon who bears the financial risk if ישראל ב' fails to repay.

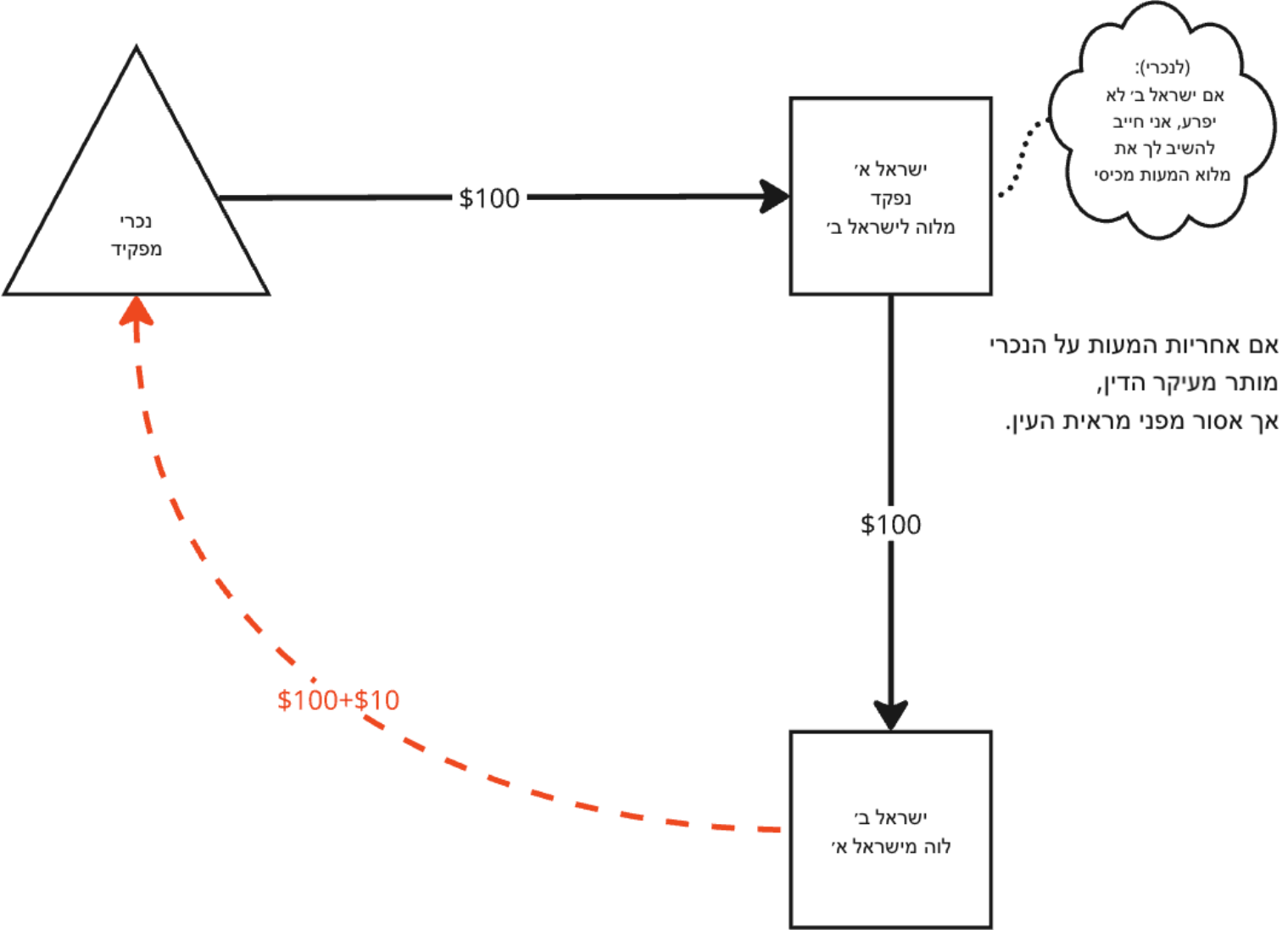
When ישראל א' bears *אחריות*

If ישראל א' must return the \$100 to the נכרי regardless of whether ישראל ב' repays, the money is treated as being under the effective ownership and responsibility of ישראל א'. ישראל א' is therefore viewed as having borrowed or acquired responsibility for the deposited funds and then lent his own money to ישראל ב'.

Accordingly, the loan is substantively between the two ישראלים. The additional \$10 is prohibited *ריבית*, even if ישראל ב' pays the \$110 directly to the נכרי rather than first paying ישראל א'. The payment to the נכרי discharges the personal obligation of ישראל א' and is therefore treated as a benefit given to ישראל א' in exchange for the loan.

When the נכרי bears *אחריות*

If the loss remains entirely with the נכרי, so that ישראל א' is not obligated to replace the funds if ישראל ב' defaults, the loan is attributed to the נכרי. In that case, the *ריבית* paid by ישראל ב' is technically *ריבית* paid to a נכרי rather than to ישראל א'. Nevertheless, the שולחן ערוך concludes

since ישראל א' appears to be lending money to ישראל ב' with ריבית, the arrangement may not be used in practice even when the funds technically remain under the אחריות of the נכרי.

Diagram 65

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ"ג

ישראל שאמר לעובד כוכבים: הילך שכרך, או פליגנא לך ברוח, והלוה מעותי ברבית — אסור, שהם באחריות הישראל.

Rule

ישראל א' may not pay a נכרי a fixed fee or a share of the profits to lend ישראל א' money to ישראל ב' with ריבית, where the funds remain under the אחריות of ישראל א'. The נכרי is merely an intermediary, and the transaction is treated as an interest-bearing loan from ישראל א' to ישראל ב'.

Explanation

For purposes of illustration, assume that ישראל א' gives a נכרי \$100 and instructs him to lend the money to ישראל ב' with interest and in exchange, the נכרי will be paid a fixed fee or share the profits of the loan.

The transaction is prohibited because the money remains the property and under the אחריות of ישראל א'. The נכרי does not lend his own money; he merely acts on behalf of ישראל א'. Accordingly, the underlying loan is regarded as a loan from ישראל א' to ישראל ב', notwithstanding that the money and repayment pass through the נכרי.

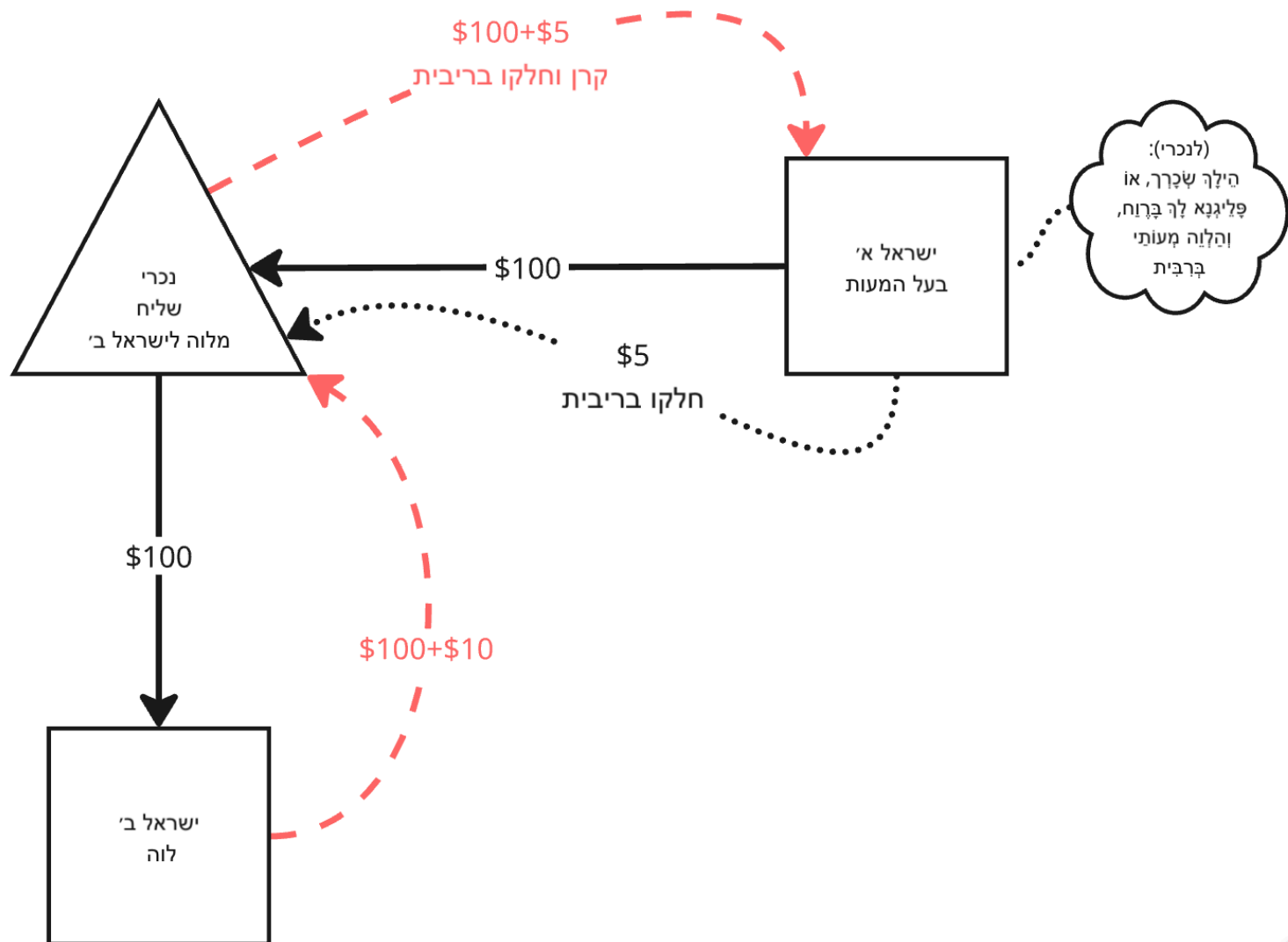

Diagram 66

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ"ג

ועובד כוכבים שאמר לישראל: הילך שכרך והלוה מעותי ברבית — מתר. אבל אסור לעשות כן מפני מראית העין.

הגה: מיהו אם הדבר מפרסם לרבים — מתר.

ש"ך ס"ק ע

(ע) אסור מפני מראית עין — ויראה שגם בפקדון אסור אע"פ שאינו באחריותו משום מראית עין וי"א שאינו מותר אלא משקצץ לו שכרו דבר ידוע בין אם ירויח או לא ירויח אבל אם א"ל פליגנא לך בריוח אסור אע"פ שאין לו בהפסד כלום ויש מתירים הואיל ולא משום כספו בא לו וכ"כ הרמב"ם עכ"ל טור ועב"י וכתב ב"ח ומ"ש הטור ויראה שגם בפקדון כו' אינו נראה כן משאר פוסקים כו' ולא ירדתי לסוף דעתו וק"ל.

Rule

A נכרי may appoint א' ישראל to lend the נכרי's money to ב' ישראל with רבית and compensate א' ישראל for his services. Since the money belongs to the נכרי and remains under his אחריות, the underlying loan is between the נכרי and ב' ישראל. Nevertheless, the arrangement is ordinarily prohibited because of מראית העין, unless it is publicly known that the money belongs to the נכרי or if there is collateral, according to some.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי gives \$100 to א' ישראל and instructs him to lend the \$100 to ב' ישראל with an obligation to repay \$110 in exchange for compensation.

Unlike the preceding diagram, the money belongs to the נכרי and remains under the אחריות of the נכרי. א' ישראל acts merely as an intermediary who arranges and administers the loan. The payment received from ב' ישראל is therefore רבית owed upon a loan from the נכרי, not upon a loan from א' ישראל.

The compensation paid to א' ישראל is treated as payment for his work in arranging and servicing the loan, rather than as רבית received from ב' ישראל. For example, the נכרי may pay \$5 א' ישראל for arranging the loan. א' ישראל then transfers the entire \$110 received from ב' ישראל to the נכרי.

Although the transaction is fundamentally permitted, the שולחן ערוך prohibits it because observers may assume that א' ישראל is lending his own money to ב' ישראל with רבית. The רמ"א therefore rules that where it is publicly known that the money belongs to the נכרי, the concern of מראית העין no longer applies, and the arrangement is permitted. The ש"ך presents opinions regarding מראית עין when the loan includes collateral that belongs to the נכרי.

Share of the profit

Based on the discussion from the ראשונים, there is an opinion that permits only a fixed fee and questions an arrangement in which ישראל א' receives a percentage of the רווח. According to that concern, the compensation of ישראל א' rises together with the ריבית paid by ישראל ב' and therefore appears more directly connected to the interest-bearing loan.

The רמב"ן, however, permits even a share of the רווח. Since the money does not belong to ישראל א', he cannot be regarded as the lender receiving ריבית from ישראל ב'. His share is compensation for facilitating and administering the loan.

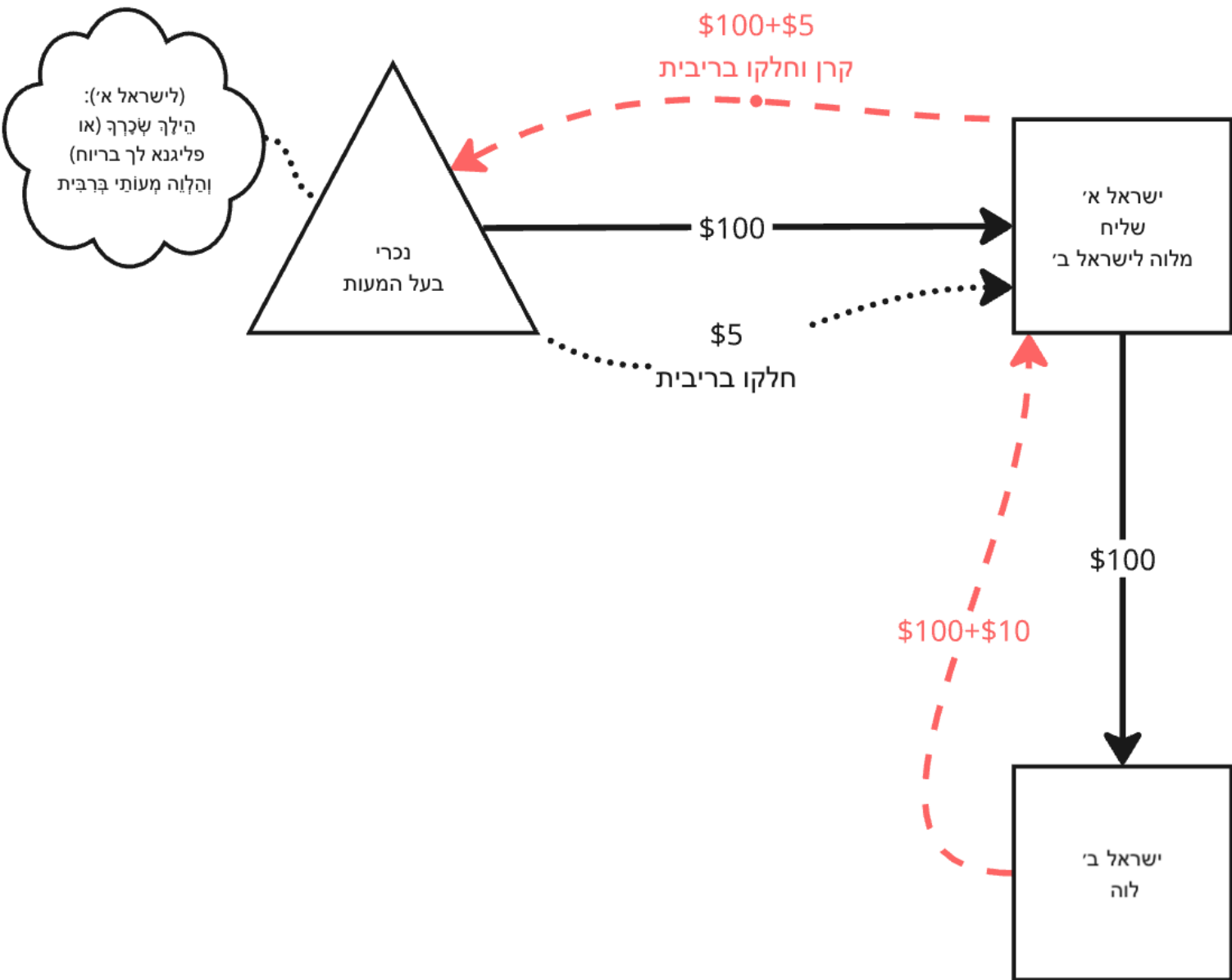

Diagram 67

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ"ד

עובד כוכבים שעשה לישראל אפוטרופוס על נכסיו, מתר ללוות ממנו ברבית.

ש"ך ס"ק עב

אפוטרופוס על נכסיו – כתב הב"ח דוקא על כל נכסיו מה שאין כן כשלא נעשה סנטר או אפוטרופוס אלא ללוות מעותיו ברבית כדאוסר בהילך שכרך והלוה מעותי ברבית כו' ומדברי תלמידי רשב"א וב"י שכתבו גבי הילך שכרך דבאומנתו בכך מותר נראה להדיא דל"ד על כל נכסיו ואפשר אף הב"ח לא קאמר אלא כשאין הדבר מפורסם וכן משמע מסוף דבריו דמסיים בטעמא דאין הכל יודעים שנעשה אפוטרופוס או סנטר של עובד כוכבים מאחר שאין נושא ונותן בשאר נכסיו של עובד כוכבים.

Rule

When a נכרי appoints א' ישראל as an אפוטרופוס over his assets, א' ישראל may lend the נכרי's money to ב' ישראל with ריבית. The loan is attributed to the נכרי, and there is no concern of מראית העין.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי appoints א' ישראל as an אפוטרופוס to administer his assets. The נכרי places \$100 under the control of א' ישראל, who then lends the money to ב' ישראל with an obligation to repay \$110.

This transaction is permitted because א' ישראל is not lending his own money. He acts openly in his recognized capacity as the אפוטרופוס of the נכרי, and the money remains the property of the נכרי. Accordingly, the underlying loan is between the נכרי and ב' ישראל, while א' ישראל merely administers the transaction.

א' ישראל may therefore repay the \$100 קרן and \$10 ריבית either through א' ישראל, acting as אפוטרופוס, or directly to the נכרי, according to the structure of the arrangement.

מראית העין No Concern of

This case differs from the preceding סעיף, where a נכרי merely gives money to א' ישראל and instructs him to lend it with ריבית. There, an observer may believe that א' ישראל is lending his

own money and collecting ריבית from another ישראל. Here, the recognized status of אי ישראל as an אפוטרופוס removes that appearance.

As reflected in ש"ך ס"ק ע"ב, this may be understood in either of two ways:

1. Where אי ישראל is the אפוטרופוס over the נכרי's assets generally, it is evident that he is administering the property of the נכרי rather than lending his own money.
2. Even if his appointment is limited to particular assets, the arrangement is sufficiently known that the money being lent is identified as belonging to the נכרי.

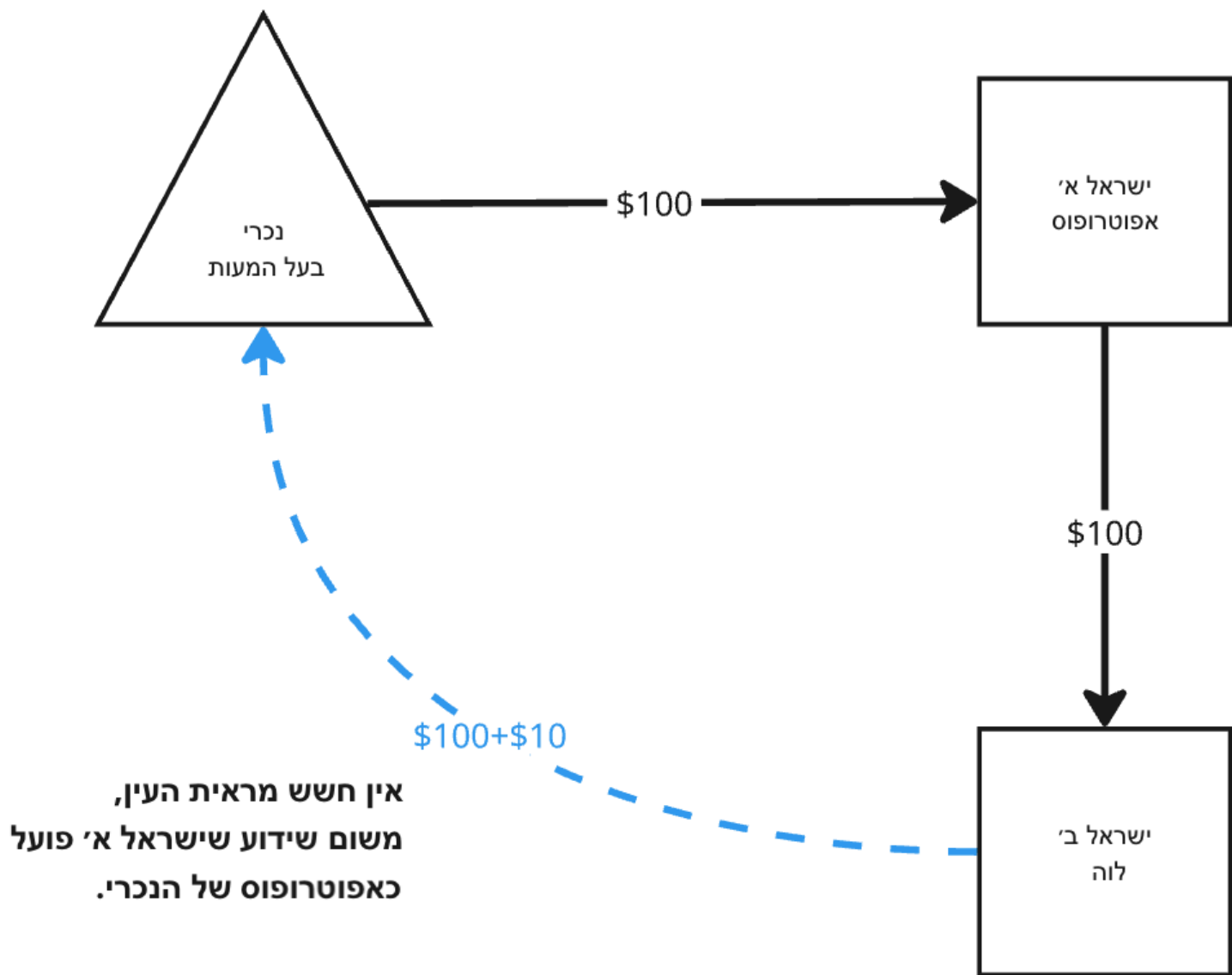

Diagram 68

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ"ד

וְיִשְׂרָאֵל שֶׁעָשָׂה לְעוֹבֵד כּוֹכְבִּים אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל נִכְסָיו, אֲסוּר לְלוּוֹת מִמֶּנּוּ בְּרִבִּית; וְגַם זֶה תָּלוּי בְּמִי שְׁאֲחֲרִיזֵת עָלָיו.

Rule

When **א' ישראל** appoints a **נכרי** as an **אפוטרופוס** over his assets, the **נכרי** may not lend those assets to **ב' ישראל** with **ריבית** if the funds remain under the **אחריות** of **א' ישראל**. If the **נכרי** bears the **אחריות**, the substantive **ריבית** **איסור** does not apply.

Explanation

For purposes of illustration, assume that **א' ישראל** appoints a **נכרי** as an **אפוטרופוס** over his assets and places \$100 under the **נכרי**'s administration.

The **נכרי** subsequently lends that \$100 to **ב' ישראל** with an obligation to repay \$110.

The status of the transaction depends upon who bears the **אחריות** for the money.

When the **אחריות** remains with **א' ישראל**

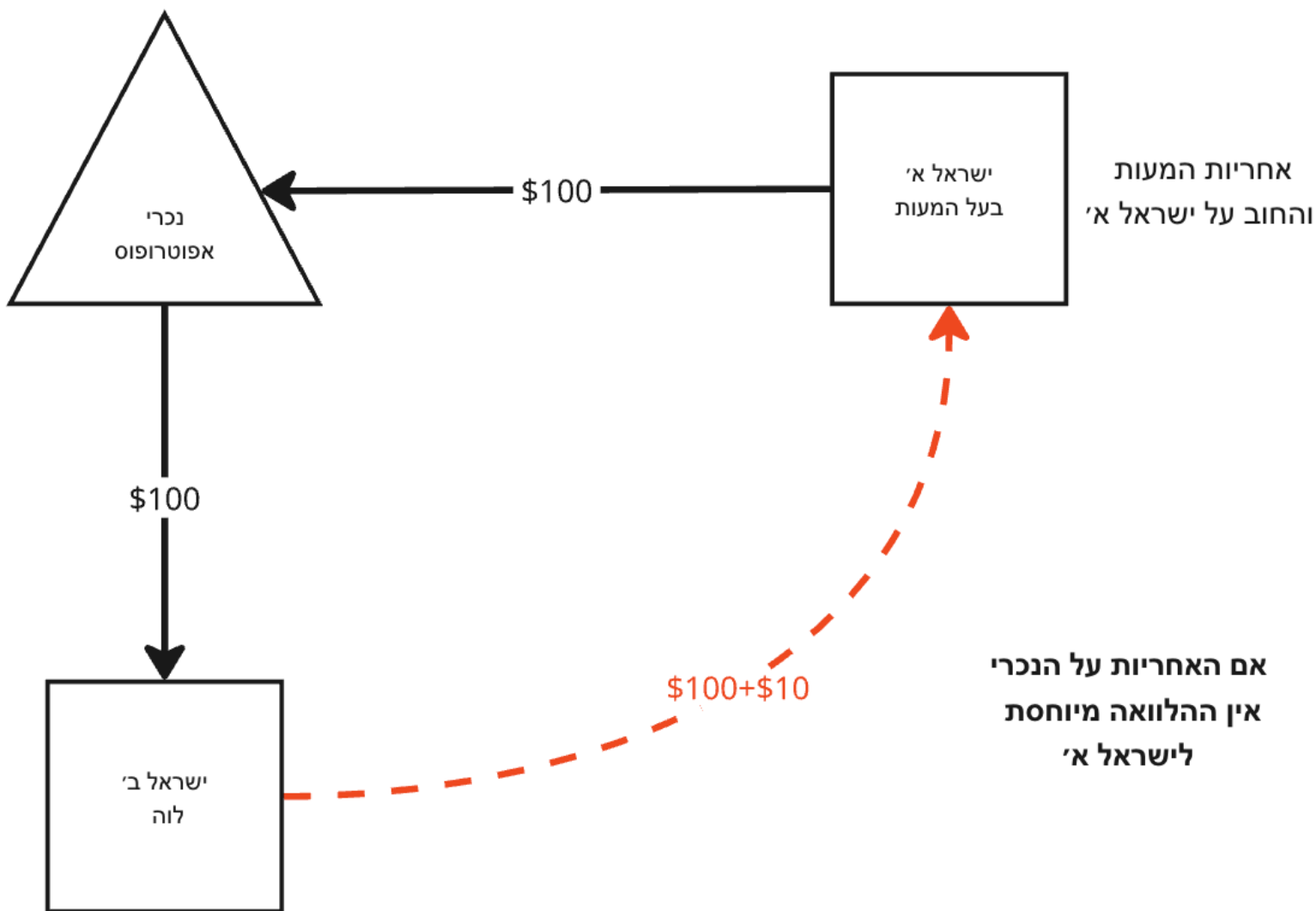
If **א' ישראל** bears the loss if **ב' ישראל** fails to repay, the money remains substantively the money of **א' ישראל**. The **נכרי** is merely administering the funds as his **אפוטרופוס**.

The underlying transaction is therefore treated as: **א' ישראל lends \$100 to ב' ישראל and receives \$110 in return.**

The involvement of the **נכרי** does not change the identity of the true lender. The additional \$10 is therefore prohibited **א' ישראל** upon a loan between two **ישראלים**.

When the **נכרי** bears the **אחריות**

If the **נכרי** bears the financial risk and must return the \$100 to **א' ישראל** even if **ב' ישראל** defaults, the funds may be treated as being under the effective **אחריות** of the **נכרי**. In that case, the loan may be attributed to the **נכרי** rather than to **א' ישראל**.

Miscellaneous

Claims Concerning the Permissibility of the Loan (Diagram 69)

Redemption and Enforcement (Diagram 70)

Diagram 69

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ"ו

ראובן שאמר לשמעון: לקחת ממני רבית מיד ליד, ושמעון משיב: לא לקחתי, אלא על ידי עובד כוכבים — נאמן בלא שבועה. ואם משיב: איני יודע אם נתת לי מעולם רבית — ישבע שאינו יודע.

הגה: וכן בשאר טענות שבין לזה למלוה, שזה טוען שהלוה לו באסור וזה טוען שהלוה לו בהתר, המלוה פטור אפילו בלא שבועה.

ש"ך, ס"ק פ"ב

נראה לי דמיירי בענין שהעובד כוכבים סומך על המשכון לבד, כגון שהמשכון הוא טוב, או שאומר לעובד כוכבים: איני משתעבד לך כלל, אלא יהא אחריותך על המשכון לבד. הא לא הכי... אסור.

Rule

א' ישראל may use ב' ישראל's משכון to obtain an interest-bearing loan from a נכרי for the benefit of ב' ישראל, provided that the נכרי relies solely upon the משכון and א' ישראל bears no personal אחריות for the loan.

Explanation

For purposes of illustration, assume that א' ישראל needs \$100 and gives his משכון to ב' ישראל with authorization to pledge it to a נכרי.

א' ישראל delivers the משכון to the נכרי and receives \$100. He then transfers the \$100 to ב' ישראל. ב' ישראל subsequently pays the \$110 נכרי, consisting of \$100 קרן and \$10 ריבית, and redeems his משכון.

The arrangement is permitted because א' ישראל is not the true מלוה to ב' ישראל and is not personally borrowing from the נכרי. He merely facilitates a loan secured by ב' ישראל's משכון.

The decisive condition is that the נכרי's recourse be limited to the משכון. The א' ישראל may not bear personal אחריות for repayment.

The ש"ך provides two ways to establish that the נכרי relies only upon the משכון:

1. **The משכון is sufficient:** If the משכון is valuable enough to cover the full וריבית, it may be presumed that the נכרי relies exclusively upon it.

2. **Express disclaimer:** Where that reliance is not evident, ישראל א' should state "איני משתעבד לך כלל, אלא יהא אחריותך על המשכון לבד."

Without either basis, ישראל א' may be treated as personally obligated to the נכרי. The payment of ישראל ב' by ישראל א' would then effectively satisfy the debt of ישראל א' and could constitute prohibited ריבית between the two ישראלים.

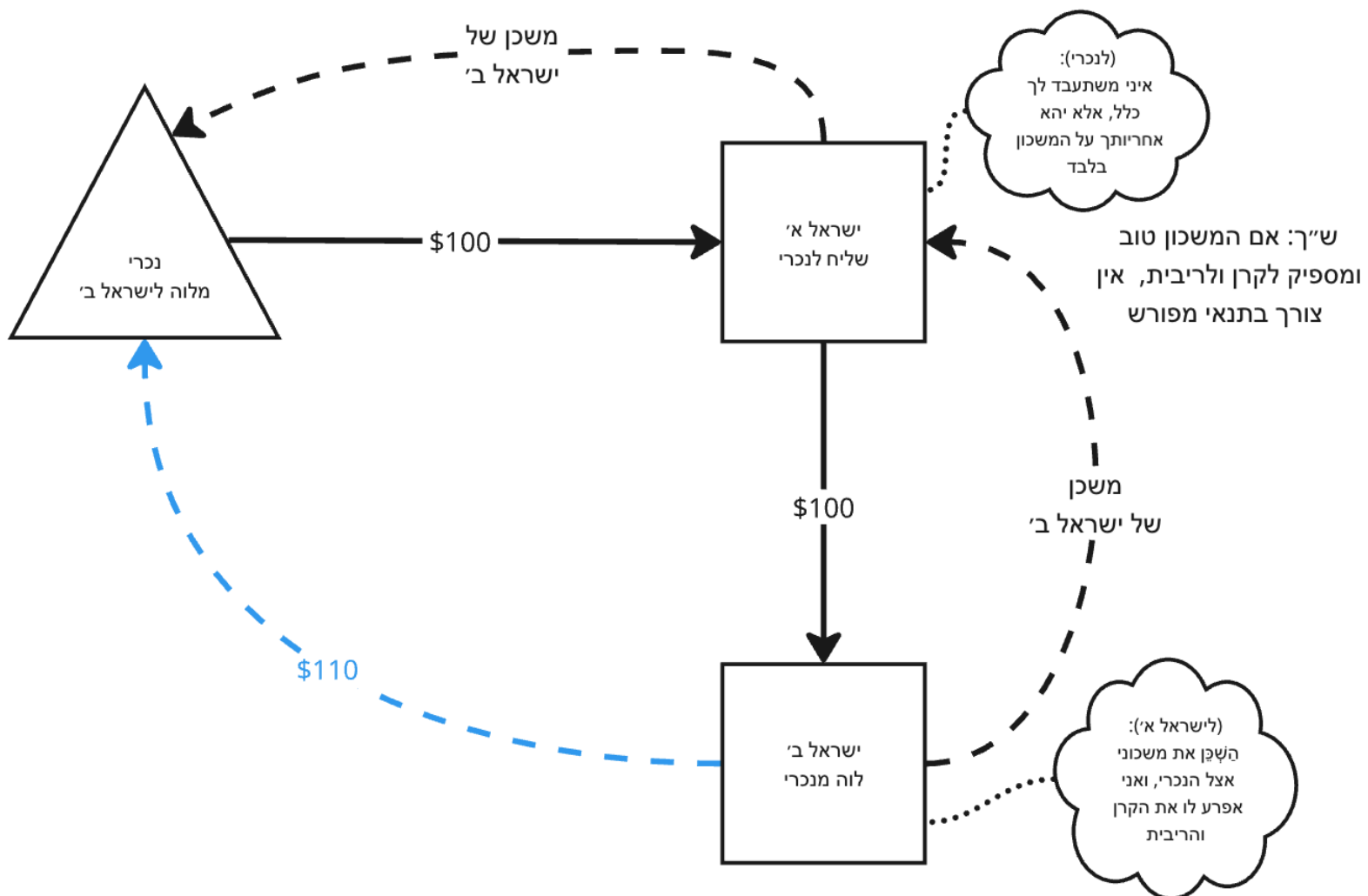

Diagram 70

שולחן ערוך, יורה דעה סימן קס"ח סעיף כ"ז

ראובן הרהיין משכונות של עובד כוכבים אצל שמעון, ולימים תבע שמעון את ראובן שיפדה אותם משכונות — אין ראובן חייב לפדות המשכונות, אבל חייב הוא להעמיד את שמעון אצל העובד כוכבים.

Rule

When ישראל א' repurchases a נכרי's משכון to ישראל ב', ישראל א' is not personally required to redeem the משכון. He must, however, bring ישראל ב' into direct contact with the נכרי and enable him to pursue the נכרי for payment and redemption.

Explanation

For purposes of illustration, assume that a נכרי gives his משכון to ישראל א' so that ישראל א' can obtain a \$100 loan for him from ישראל ב'. ישראל א' transfers the משכון to ישראל ב', receives the \$100, and delivers the loan proceeds to the נכרי.

After some time, ישראל ב' demands that ישראל א' pay the amount due and redeem the משכון. The שולחן ערוך rules that ישראל א' is not personally obligated to do so. He acted as an intermediary in pledging the נכרי's property and did not undertake personal responsibility for the loan.

However, ישראל א' must not simply identify נכרי, but introduce or bring ישראל ב' to the נכרי and place him in a position to demand payment or redemption directly from the party responsible for the משכון.

